

Situația „sectelor religioase” în Provincia Bucovina. Un studiu al Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți din septembrie 1943

Viorel ACHIM

Anii 1940-1944 au fost în România perioada unor persecuții nemaîntâlnite până atunci la adresa cultelor neoprotestante și a altor „secte” religioase¹. A existat o politică specială a regimului Antonescu față de bapțiști, adventiștii de ziua a șaptea și creștinii după Evanghelie, organizații religioase care aveau în România o oarecare vechime și care până atunci funcționaseră legal. Din septembrie 1940 și până la 23 august 1944, cele trei denominațiuni și credinșii lor s-au aflat constant în atenția guvernului român, care a urmărit restrângerea drepturilor lor religioase și, în ultimă instanță, desființarea lor.

Cele trei organizații nu erau secte religioase, nici sub aspect doctrinar și nici din punctul de vedere al legislației române (Legea Cultelor din 1928 și legile ulterioare). În septembrie 1940, când s-a instaurat regimul militar-fascist în frunte cu Ion Antonescu, bapțiștii din întreaga țară erau recunoscuți drept cult religios și au rămas astfel până în februarie 1942, când au fost retrogradați la condiția de asociație religioasă². În ce-i privește pe adventiștii de ziua a șaptea și

---

¹ Lucrările cele mai importante despre persecuția la adresa cultelor neoprotestante în România anilor 1940-1944 publicate până acum sunt: Alexa Popovici, *Istoria Bapțiștilor din România: 1856-1989*, ediția a 2-a revizuită, Oradea, Editura Făclia, Editura Universității Emanuel din Oradea, 2007, p. 631-654 (prima ediție: 1989); Dorin Dobrințu, *Religie și putere în România. Politica statului față de confesiunile (neo)protestante, 1919-1944*, în „Studia Politica. Romanian Political Science Review”, vol. VII, nr. 3, 2007, p. 583-602, aici p. 591-594. Între publicațiile – unele cu caracter devoțional – care fac referire la această problemă: Iosif Țon, *Persecuția religioasă între anii 1920-1944*, în *Libertatea religioasă. Contribuția istorică a bapțiștilor la dezvoltarea acestui concept*, Oradea, Cartea Creștină, 1995, p. 101-119, aici p. 114-117; Constantin Cuciuc, *Religii care au fost interzise în România*, București, Editura Gnosis, 2001, p. 28-29, 38-40; Valeriu Andreiescu, *Istoria pentecostalismului românesc*, vol. 1, *Evanghelia deplină și puterea lui Dumnezeu*, Oradea, Editura Casa Cărții, 2012, p. 186-208.

² Prin decizia nr. 5.657 din 6 februarie 1940, a Ministerului Cultelor și Artelor, bapțiștii au obținut calitatea de cult religios la nivelul întregii țări: „Farul Creștin”, anul VIII, nr. 8, 24 februarie 1940, p. 2-5; reprodusă în Viorel Achim (editor), *Politica regimului Antonescu față de cultele neoprotestante. Documente*, Iași, Editura Polirom, 2013, doc. 2, p. 200-201 (în continuare: *Documente*). O variantă rezumativă a fost publicată în MOF, Partea I, nr. 34, 10 februarie 1940,

creștinii după Evanghelie, ei erau recunoscuți ca asociații religioase, bucurându-se, cel puțin teoretic, de libertatea credinței. Începând din septembrie 1940, cele trei denominațiuni au devenit însă ținta unei politici sistematice de limitare a libertății credinței, de natură să-i intimideze pe credincioși și să-i determine să-și părăsească religia și să treacă la ortodoxie. Treptat, la nivelul administrației s-a produs o asimilare a baptiștilor, adventiștilor de ziua a șaptea și creștinilor după Evanghelie cu „sectele” religioase.

Această politică a inclus un lung șir de măsuri de ordin legislativ, administrativ și polițienesc. Ea s-a transformat într-o persecuție sistematică, ce a culminat cu interzicerea celor trei organizații religioase, închiderea caselor de rugăciune și pedepsirea oricăror manifestări publice ale credinței. Prima scoatere în afara legii a celor trei denominațiuni a fost decretată în timpul guvernării național-legionare, la 9 septembrie 1940, prin deciziile Ministerului Cultelor și Artelor nr. 42.352³ și nr. 42.353⁴. La 19 septembrie 1940, printr-o altă decizie ministerială (nr. 43.931), s-a revenit asupra acestei măsuri, fiind restabilit, cel puțin formal, regimul anterior⁵. Persecuția a fost însă reluată și, mai cu seamă începând din primăvara anului 1941, au fost introduse o serie întregă de restricții. În final s-a ajuns la desființarea celor trei asociații religioase, prin decretul-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942⁶ și, apoi, prin decretul-lege nr. 431 din 28 iunie 1943⁷.

Persecuția religioasă din anii regimului Antonescu a cuprins și alte grupuri religioase care nu s-au bucurat nicicând până atunci de libertatea cultului. Unele erau de origine neoprotestantă (penticostalii, adventiștii reformiști, nazarinenii), alții erau mileniștii sau martorii lui Iehova, se adăugau inochentiștii, o facțiune desprinsă din ortodoxia rusă. Câteva dintre grupurile religioase mai mici interziceau credincioșilor să facă stagiul militar și să lupte pe front și de aceea ele au fost interzise tot timpul în România, iar în anii celui de-al Doilea Război Mondial membrii lor au fost supuși unei represii extrem de dure. Între cei care au simțit rigorile politicii confesionale a regimului Antonescu au fost însă și ortodocșii care respectau calendarul vechi, anume ortodocșii de rit vechi (ruși lipoveni) și stiliștii, cei mai mulți de origine etnică ucraineană și rusă.

p. 565-567. Prin decizia nr. 10.091 din 20 februarie 1942, a Ministerului Culturii Naționale și Cultelor, baptiștii au fost retrogradați la statutul de asociație religioasă: MOF, Partea I, nr. 45, 21 februarie 1942, p. 1208-1209; reprodusă în *Documente*, doc. 129, p. 389.

³ MOF, Partea I, nr. 216, 17 septembrie 1940, p. 5437; reprodusă în *Documente*, doc. 4, p. 207-208.

⁴ MOF, Partea I, nr. 216, 17 septembrie 1940, p. 5437-5438; reprodusă în *Documente*, doc. 5, p. 208-209.

⁵ ANIC, fond Ministerul de Interne, dosar nr. 410/1940, f. 159; reprodusă în *Documente*, doc. 12, p. 221-222. În MOF, Partea I, nr. 220, 21 septembrie 1940, p. 5518, a fost publicată o variantă prescurtată a deciziei nr. 43.931/1940.

⁶ MOF, Partea I, nr. 305, 30 decembrie 1942, p. 11231-11232; reprodus în *Documente*, doc. 304, p. 616-619.

⁷ MOF, Partea I, nr. 157, 9 iulie 1943, p. 5993-5995; reprodus în *Documente*, doc. 434, p. 794-799.

Politica represivă în domeniul confesional, și mai cu seamă persecuția la adresa celor trei confesiuni neoprotestate, a ținut fundamental de programul de omogenizare a țării pe care l-a urmat guvernul Antonescu, omogenizarea fiind de natură etnică, dar și confesională. Omogenizarea confesională a poporului român, prin convertirea forțată la ortodoxie a tuturor etnicilor români „rătăciți”, a fost o idee mai veche, ce a circulat în unele medii religioase și politice, și ea explică episoadele de prigoană confesională din perioada interbelică, atunci când guvernul și aparatul de stat au răspuns presiunilor venite din partea conducerii Bisericii Ortodoxe Române, care și-a propus readucerea tuturor etnicilor români la credința „strămoșească”, ținta cea mai la îndemână fiind grupările religioase mai mici reprezentate de bapțiști, adventiști și creștinii după Evanghelie. Din septembrie 1940, când a fost instaurat regimul național-legionar, politica de omogenizare confesională a devenit politică de stat. Aparatul de stat administrativ și polițienesc a fost mobilizat pentru punerea ei în practică. Statul român s-a pus la dispoziția Bisericii Ortodoxe Române, care s-a folosit de conjunctură pentru a elimina concurența pe care o reprezentau „sectele” și pentru a redobândi monopolul confesional.

Politica guvernului Antonescu față de „sectele” religioase în anii 1940-1944 este o temă puțin studiată de istorici⁸ și puțin cunoscută, ea fiind abordată extrem de limitat și în lucrările cu caracter devoțional.

Această politică, în care au fost implicate numeroase instituții ale statului român, de la Președinția Consiliului de Miniștri și ministere (în primul rând Ministerul Cultelor și Artelor, devenit apoi Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor, precum și Ministerul Afacerilor Interne) până la primării de comune și posturi de jandarmi, și care a implicat emiterea a numeroase acte, este bine reprezentată în arhivele publice⁹. Recent a fost publicată o culegere care conține documente cu acest conținut provenind din diferite arhive, precum și legislația din anii 1940-1944 privitoare la cultele neoprotestante (decretele-lege și deciziile ministeriale)¹⁰.

Prezentul articol se ocupă de un document de arhivă de dimensiuni mari (77 de file dactilografiate) care se referă la „sectele” religioase în Provincia Bucovina sub regimul Antonescu. Documentul a fost redactat în septembrie 1943, într-un moment în care, în toată țara, persecuțiile în domeniul confesional au atins punctul culminant, când toate „sectele” erau interzise prin lege și orice manifestare a credinței era aspru pedepsită. Documentul oferă o imagine cuprinzătoare a ceea ce s-a petrecut în acea perioadă în Bucovina, unde persecuția a avut un caracter mai cuprinzător și a îmbrăcat forme mai brutale decât în alte

⁸ Vezi nota 1.

⁹ Considerații în legătură cu arhivele care găzduiesc materiale privitoare la sectele religioase, în *Documente*, p. 14-15, 21-22. Menționăm că în anii 1942-1943 arhivele acestor organizații religioase au fost confiscate de autorități și nu au fost restituite niciodată: nu se știe dacă au supraviețuit și unde sunt adăpostite azi.

¹⁰ Viorel Achim (editor), *op. cit.*

părți ale țării. Chiar dacă se referă strict la Bucovina, considerăm că documentul este ilustrativ pentru situația din întreaga țară și prin aceasta el poate contribui la înțelegerea politicii statului român față de „secte” în timpul regimului Antonescu.

Vom publica integral acest document inedit, prevăzut cu notele editorului și precedat de un mic studiu care face o analiză a conținutului documentului și o prezentare a contextului în care acesta a fost elaborat.

Persecuția „sectelor” în Provincia Bucovina

În Provincia Bucovina, politica față de „sectele” religioase a îmbrăcat forme mai radicale decât în restul țării, situația de aici fiind egalată doar de ceea ce s-a petrecut în Basarabia.

După eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, în vara anului 1941, guvernul Antonescu a aplicat în aceste teritorii o politică extrem de dură în domeniul confesional. Autoritățile române au urmărit eliminarea din peisajul religios al celor două provincii a unui șir întreg de confesiuni și rituri. Au fost vizate nu numai cele trei confesiuni neoprotestante care, înainte de ocupația sovietică, dar și în timpul acesteia, funcționaseră legal (baptiștii, adventiștii de ziua a șaptea și creștinii după Evanghelie), ci și alte grupuri neoprotestante (penticostalii, adventiștii reformiști, nazarinienii) ori martorii lui Iehova (sau mileniștii) și inochentiștii, care nu fuseseră autorizate niciodată, dar și ortodocșii de rit vechi (în cea mai mare parte ruși lipoveni), precum și stiliștii, credincioșii ortodocși (aproape toți minoritari ucraineni și ruși) care refuzau să respecte calendarul nou, gregorian, introdus în România în 1924, și urmau vechiul calendar iulian.

A fost o politică intransigentă și de o duritate nemaîntâlnită anterior, la care au contribuit în egală măsură Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor și Ministerul Afacerilor Interne, precum și administrația provincială, în frunte cu Guvernământul Basarabiei și cel al Bucovinei. În noțiunea de „sectă” aici a fost inclusă și biserica ortodoxă de rit vechi (lipovenii) și stiliștii. La aceștia trebuie adăugați inochentiștii, care au reprezentat și singurul grup religios ce a fost deportat în masă în afara țării. În august 1942, la ordinul lui Ion Antonescu, cei 2.000 de inochentiști din România, marea majoritate din Basarabia, au fost arestați și deportați în Transnistria.

Baptiștii, adventiștii de ziua a șaptea și creștinii după Evanghelie, deși în momentul eliberării Basarabiei și nordului Bucovinei se bucurau în restul țării de funcționare legală și aveau statutul de cult (baptiștii) sau de asociație religioasă (adventiștii și creștinii după Evanghelie), în cele două provincii răsăritene ale țării ei au fost interziși și au rămas așa tot timpul sub administrația românească.

Persecuțiile teribile din Basarabia și Bucovina s-au aflat în directă legătură cu statutul special pe care l-au avut în acei ani cele două provincii și cu

proiectul guvernului de la București de a realiza aici o omogenizare rapidă a populației, nu doar din punct de vedere etnic, ci și sub aspect confesional. Preocuparea specială care a existat, începând chiar cu vara anului 1941, pentru omogenizarea etnică rapidă a Basarabiei și Bucovinei, unde guvernul român a procedat la deportări și repatrieri de grupuri de populație minoritară, precum și la pregătirea unui amplu schimb de populație româno-ruso-ucrainean¹¹, a fost însoțită de o politică de omogenizare în domeniul confesional.

În august 1941 Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor, Direcția Cultelor, a dat, prin Ministerul de Interne, un ordin circular prin care a interzis orice activitate „sectantă” în Basarabia și Bucovina de Nord, oprind, până la noi dispoziții, funcționarea asociațiilor religioase. Pretextul era nevoia de a asigura „liniștea sufletească a credincioșilor [ortodocșilor – notă V.A.] din acele teritorii dezrobite”¹². Măsura viza cele trei organizații neoprotestante care înainte de evenimentele din iunie 1940 funcționaseră legal, iar acum, după eliberare, căutau să-și reia activitatea. În consecință, toate autorizațiile de funcționare eliberate asociațiilor religioase din aceste provincii au fost strânse și trimise la minister pentru anulare. Casele de rugăciune nu au primit aprobare de deschidere și a fost interzisă orice reuniune religioasă. Interdicția a fost menținută tot timpul. Ea a fost extinsă și asupra județelor din sudul Bucovinei, unde comunitățile neoprotestante ce funcționau legal nu au mai avut voie să se reunească. Datorită unor conjuncturi locale, unele case de rugăciune au fost totuși deschise, cu autorizație din partea autorităților, și au putut funcționa o perioadă, cum a fost cazul bisericii baptiste din Tighina, deschisă în ziua de 3 martie 1942¹³.

Persecuția din Basarabia și Bucovina a îmbrăcat forme de o duritate neîntâlnită în alte regiuni ale țării. Credincioșii au fost arestați, trimiși în judecată și închiși pentru simplul fapt că erau bapțiști, adventiști sau creștini după Evanghelie. Sute de oameni au fost condamnați la ani grei de închisoare pentru refuzul de a-și părăsi „secta”. Cele mai mari pedepse le-au primit cei acuzați că fac propagandă „sectantă”. Erau, de regulă, oameni găsiți rugându-se în casele lor ori pe câmp sau cei găsiți cu publicații religioase. Conducătorii religioși au fost trimiși în lagăre sau chiar peste Nistru. Casele de rugăciune au fost închise și confiscate. Ele au căpătat o altă destinație, unele fiind transformate în biserici ortodoxe. A existat o presiune extraordinară pentru revenirea acestor oameni la ortodoxie. Aparatul de stat a fost mobilizat pentru acest scop. Bătaia și alte violențe fizice au fost la ordinea zilei. Jandarmii din sate au fost de o brutalitate care a fost greu de înțeles chiar și pentru cei din eșaloanele superioare.

¹¹ Pentru politica guvernului Antonescu de românizare rapidă a Basarabiei și Bucovinei, vezi Viorel Achim, *Proiectul guvernului de la București vizând schimbul de populație româno-ruso-ucrainean (1943)*, în RI, s.n., XI (2000), nr. 5-6, p. 395-421.

¹² *Documente*, doc. 74, p. 293.

¹³ Vezi *ibidem*, doc. 188, p. 468-469, adresă a Inspectoratului Regional de Poliție Chișinău, Serviciul Poliției de Siguranță, către Guvernământul Basarabiei, Cabinetul Militar, 2 mai 1942.

Dimensiunile pe care le-a luat prigoana confesională în cele două provincii și teroarea la care au fost supuși credincioșii sunt ilustrate, poate cel mai bine, de memoriul comunității baptiste din Bălți către guvernatorul Basarabiei, din aprilie 1942¹⁴, în care sunt expuse persecuțiile, jafurile, șicanele, umilințele, bățiile, amenințările cu moartea etc. la care au fost supuși bapțiștii din orașul și județul Bălți, inclusiv copiii, începând cu septembrie 1941. Se spune aici că, „[p]rin toate mijloacele, autoritățile cer credincioșilor bapțiști să se retragă de la credința bapțiștă la cultul ortodox, cerându-le declarații cu forța, altfel vor fi trimiși în lagăr”.

În Basarabia, sute de „sectanți”, îndeosebi bapțiști și adventiști, au fost închiși în lagărul de suspecți de la Oneștii Noi (județul Lăpușna), iar unii conducători religioși au fost deportați în Transnistria¹⁵. În Bucovina, sute de credincioși neoprotetanți au fost încarcerați în Penitenciarul Cernăuți. Numeroase documente de arhivă reflectă situația celor închiși în cele două locuri și permanentul șantaj la care au fost supuși pentru a-i determina să renunțe la credința lor. Eliberarea a fost condiționată de trecerea la ortodoxie, care s-a petrecut într-un număr mic de cazuri.

S-a procedat uneori la mobilizarea în armată a persoanelor pedepsite de organele Ministerului de Interne pentru activitatea lor în cadrul „sectelor” și în unele cazuri, ca pedeapsă severă, acești oameni au fost trimiși pe front în linia întâi.

Au fost cazuri în care în cadrul acestei acțiuni extrem de violente au fost uciși oameni¹⁶.

În ciuda interdicției și a măsurilor luate de autorități, „sectanții” din Basarabia și Bucovina și-au continuat activitatea. Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor constata acest lucru într-o adresă către Președinția Consiliului de Miniștri din 1 aprilie 1942¹⁷. Aici ministerul propunea ca toate casele de rugăciune să rămână închise „până ce se va face o verificare minuțioasă a fiecărui credincios, cu privire la atitudinea avută sub regimul sovietic”, iar „cei închiși să fie trimiși la vatra lor, iar bărbații valizi să fie trimiși pe front”. Actul vorbește de atitudinea favorabilă sovieticilor pe care ar fi avut-o acești oameni

¹⁴ *Ibidem*, doc. 175, p. 446-449. Vezi și referatul în legătură cu cele reclamate de bapțiștii din Bălți, întocmit de Legiunea de Jandarmi Bălți, la 29 aprilie 1942: *ibidem*, doc. 182, p. 460-462. Referatul neagă unele acuzații, dar le confirmă pe altele.

¹⁵ A fost cazul lui Eugen Jurencu, pastor și conducător al comunității baptiste din Bălți, care, după ce a fost internat în lagărul de la Oneștii Noi, a fost deportat în Transnistria, în lagărul Golta. Două documente despre deportarea lui Eugen Jurencu în Transnistria, *ibidem*, doc. 376, p. 703-704, doc. 500, p. 876-877.

¹⁶ Un caz este cel al Domnicăi Moloci, bapțiștă din Calafindești, județul Rădăuți. Această femeie de 35 ani a fost condamnată de Tribunalul Militar Cernăuți, la 4 septembrie 1942, pentru propagandă religioasă. La 20 februarie 1943 ea a fost transferată la închisoarea Mislea, județul Prahova. Îmbolnăvindu-se din cauza mizeriei și torturilor îndurate, a fost dusă la spitalul din Brașov, unde a murit la 28 mai 1943. Vezi Alexa Popovici, *op. cit.*, p. 528, 643, cu trimiterile din note.

¹⁷ *Documente*, doc. 160, p. 429-431.

în timpul ocupației sovietice, ceea ce era un fals, deoarece cele trei organizații religioase au suferit din plin rigorile regimului sovietic. Ministerul a invocat acest lucru pentru a putea justifica măsurile contra lor. Președinția Consiliului de Miniștri a fost de acord cu propunerile ministerului¹⁸.

De asemenea, „sectanții” din Basarabia și Bucovina au trăit cu teama că vor fi deportați în Transnistria. Proiectul deportării „sectanților” în Transnistria, care a avut la bază un ordin al mareșalului Antonescu din 6 mai 1942, de trimitere a acestora – inclusiv a celor trei asociații religioase care în acel moment încă funcționau legal în țară, nu însă și în Basarabia și Bucovina – „în organizațiile de muncă de pe Bug”¹⁹, nu s-a realizat, dar el a provocat îngrijorarea acestor oameni. Autoritățile locale din Basarabia și Bucovina (la nivel de județ sau comună) s-au folosit de amenințarea cu deportarea pentru a-i determina să-și părăsească credința. În urma zvonului că cei care nu trec la ortodoxie vor fi deportați peste Nistru, unii credincioși și-au vândut averile sau le-au împărțit altor consăteni²⁰.

Așa cum am menționat deja, în Bucovina sute de „sectanți” au fost condamnați și trimiși în Penitenciarul Cernăuți. Poliția și jandarmeria îi arestau pe credincioșii surprinși practicându-și religia sau pe cei descoperiți că aveau asupra lor sau la domiciliu publicații interzise („sectante”) și îi înaintau parchetelor tribunalelor locale sau direct Curții Marțiale din Cernăuți. Acestea, printr-o judecată sumară, îi condamnau la ani grei de închisoare pe cei care afirmau că rămân la credința lor²¹. Presa din Cernăuți consemna cu regularitate sentințele date în cazul „sectanților”. Au fost cazuri în care toți credincioșii adunați în casa de rugăciune au fost arestați și trimiși la parchet sau la Curtea Marțială²².

Într-o notă informativă din 24 iulie 1943²³, a Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți, Serviciul de Siguranță, se spune că în Penitenciarul Cernăuți se găseau 506 „sectanți”, dintre care 364 condamnați la închisoare între 2 și 25 ani și 142 condamnați la moarte. Cei condamnați la moarte făceau parte din grupurile religioase (mileniști sau martori ai lui Iehova, dar și din alte grupări) care interziceau membrilor să pună mâna pe armă și declaraseră în fața Curții Marțiale că nu vor să lupte pe front. În document se afirmă că până în acel moment au fost rezolvate 43 de cereri de grațiere; regele i-a grațiat, cu condiția

¹⁸ Președinția Consiliului de Miniștri a comunicat, la 9 aprilie 1942, guvernatorilor celor două provincii acordul său cu propunerile ministerului. Adresa către guvernatorul Basarabiei, *ibidem*, doc. 168, p. 417-418.

¹⁹ Câteva documente în legătură cu acest ordin, *ibidem*, doc. 191, p. 471, doc. 209, p. 388-489, doc. 211, p. 491, doc. 212, p. 491-492, doc. 213, p. 492-493.

²⁰ Două documente care vorbesc de acest lucru, din martie 1943, cu referire la comuna Petriceni, județul Storojineț, *ibidem*, doc. 364, p. 691-692, doc. 373, p. 700-701.

²¹ Alexa Popovici, *op. cit.*, p. 642-643, dă exemple de condamnări pronunțate de Curtea Marțială din Cernăuți în cazul baptiștilor.

²² Un caz de acest fel a fost cel al baptiștilor din comuna Costișa, județul Rădăuți. Vezi nota 37.

²³ *Documente*, doc. 442, p. 807-808.

să meargă pe front. Un tabel cu aceste persoane a fost trimis Marelui Stat Major, pentru a fi repartizate la unitățile de pe front.

Într-un raport din 6 octombrie 1943²⁴, al Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți către Direcțiunea Generală a Poliției, se arată că dintre cei aproximativ 500 de „sectanți” care erau închiși la Cernăuți, cu condamnări între 3 ani de închisoare și pedeapsa cu moartea, 46 au făcut declarații de trecere la ortodoxie și au cerut să fie grațiați. Dintre aceștia, doi fuseseră condamnați la moarte; unul dintre condamnații la moarte a decedat între timp, din motive medicale, iar celuilalt i s-a respins cererea. Celorlalți 44 de „sectanți” le-a sosit grațierea și au fost puși în libertate în ziua de 12 septembrie. Conducerea inspectoratului spera că în urma grațierii acestor „sectanți” și alți deținuți vor face declarații de trecere la ortodoxie și cereri de grațiere.

Cum se poate vedea și din acest raport, asupra „sectanților” închiși în Penitenciarul Cernăuți s-au făcut mari presiuni pentru a-i determina să-și părăsească religia și să treacă la ortodoxie. Numărul celor care au cedat șantajului sau care au cedat psihic a fost însă mic (doar 44 până la 12 septembrie 1943, la care s-au mai adăugat câțiva după această dată). În covârșitoare majoritate, „sectanții” au refuzat să-și renege credința.

Cei 44 de „sectanți” care au trecut la ortodoxie la 12 septembrie 1943 au constituit cel mai mare succes în efortul autorităților din Bucovina de a-i readuce la „credința strămoșească”, succes care nu a fost repetat. În acea zi s-a desfășurat în Penitenciarul Cernăuți o ceremonie, la care au participat reprezentanții unor înalte instituții militare și civile, în cadrul căreia cei 44 de sectanți care au acceptat să treacă la ortodoxie au fost botezați, fiind recompensați în aceeași zi cu grațierea și eliberarea din închisoare, plus o sumă de bani. Despre ceremonia din închisoarea din Cernăuți a scris pe larg presa centrală și locală²⁵.

Documentul de care ne ocupăm în acest articol a fost elaborat chiar în acest moment, în care persecuția ajunsese la apogeu, când toate „sectele” erau interzise. El notează situația „sectelor” religioase în Bucovina și măsurile luate împotriva acestora de către autorități în perioada anterioară lui septembrie 1943, cu accent pe anii 1942 și 1943.

Raportul Inspectoratul Regional de Poliție Cernăuți din septembrie 1943 cu privire la situația „sectelor” în Provincia Bucovina

Documentul pe care îl publicăm în acest articol este emis de Inspectoratul Regional de Poliție Cernăuți. Cum în exemplarul din arhivă lipsește foaia de titlu, instituția nu este consemnată. Zona de autoritate a inspectoratului era

²⁴ *Ibidem*, doc. 471, p. 846-847.

²⁵ Între aceste articole, Ion Cernăuțean, *Solemnitatea creștinească dela Penitenciarul Cernăuți. 44 rătăciți dela dreapta credință au revenit la religia strămoșească*, în *Bucovina*, Cernăuți, anul III, nr. 685, miercuri, 15 septembrie 1943, p. 3.

Provincia Bucovina, structura administrativă creată în septembrie 1941, după eliberarea teritoriilor din estul și nordul-estul țării ce fuseseră ocupate de sovietici în vara anului 1940 și reîncadrarea lor în statul român. În baza legii nr. 790 din 3 septembrie 1941²⁶, cu modificarea făcută de legea nr. 873 din 4 octombrie 1941²⁷, Provincia Bucovina cuprindea șapte județe: Câmpulung, Cernăuți, Rădăuți, Storojineț, Suceava, Hotin și Dorohoi. Așadar, era vorba nu doar de cele cinci județe din Bucovina istorică, ci și de județul Hotin din Basarabia și județul Dorohoi din Vechiul Regat. Inspectoratul Regional de Poliție Cernăuți avea în subordine polițiile din acest teritoriu, mai precis Chestura Poliției Municipiului Cernăuți, polițiile orașelor de reședință (Câmpulung, Rădăuți, Storojineț, Suceava, Hotin și Dorohoi) și comisariatele de poliție din orașele mai mici. Cum, în ce privește „problema sectelor”, polițiile subordonate Inspectoratului Cernăuți aveau atribuții și în zona rurală, unde ordinea publică era asigurată de jandarmerie, raportul din septembrie 1943 se referă, într-o anumită măsură, și la zona rurală a celor șapte județe.

Cel mai probabil, raportul a fost redactat de șeful Serviciului Poliției de Siguranță din cadrul Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți, V. Astafi, pe care îl găsim punându-și semnătura pe actele eminate de la acest serviciu, privitoare la problema „sectelor”²⁸. Raportul a fost redactat în cadrul Serviciului Poliției de Siguranță. Destinatarul raportului era Direcțiunea Generală a Poliției, Direcția Poliției de Siguranță, instituția care periodic comanda inspectoratelor regionale rapoarte în legătură cu „sectele religioase”. Faptul că documentul se păstrează în arhiva creată de Direcțiunea Generală a Poliției este și el o dovadă că destinatarul a fost această instituție.

Raportul nu poartă dată, dar în mod cert a fost redactat în prima parte a lunii septembrie 1943. Informațiile cele mai recente sunt din această lună. *Terminus ante quem* este 12 septembrie 1943, deoarece raportul nu spune nimic despre ceremonia care s-a desfășurat atunci la Penitenciarul Cernăuți, în cadrul căreia 44 de „sectanți” au trecut la ortodoxie și au fost botezați²⁹. Dacă raportul ar fi fost redactat la o dată ulterioară, ceremonia din Penitenciarul Cernăuți nu ar fi putut lipsi.

Raportul din septembrie 1943 este un tip de document comun în epocă. Periodic inspectoratele regionale de poliție întocmeau rapoarte cu privire la „problema sectelor” și activitatea desfășurată de inspectorat în acest domeniu, pe care le trimiteau Direcțiunii Generale a Poliției.

²⁶ Publicată în MOF, Partea I, nr. 209, 4 septembrie 1941, p. 5192-5195.

²⁷ Publicată *ibidem*, nr. 236, 6 octombrie 1941, p. 5924 („Legea nr. 873 pentru modificarea art. 15 din decretul-lege nr. 2.506 din 1941, privitor la organizarea Basarabiei și Bucovinei”).

²⁸ Cum este un raport din 6 octombrie 1943, către Direcțiunea Generală a Poliției, Direcția Poliției de Siguranță, în legătură cu sectanții din Penitenciarul Cernăuți: *Documente*, doc. 471, p. 846-847.

²⁹ Vezi pagrafele cu nota 24 și nota 25.

Documentul nostru este unul dintre numeroasele rapoarte cu privire la sectele religioase întocmite în anii 1941-1944 de Inspectoratul Regional de Poliție Cernăuți. Aceste rapoarte destinate Direcțiunii Generale a Poliției erau fie rapoarte periodice cerute de București, fie rapoarte și informări speciale în legătură cu o situație sau alta³⁰. Așa a fost raportul din 6 octombrie 1943, amintit mai sus, în legătură cu „sectanții” din Penitenciarul Cernăuți. „Problema sectelor” se afla între prioritățile Direcțiunii Generale a Poliției și ale Inspectoratului General al Jandarmeriei, iar organele din teritoriul acționau în consecință. Situația specială a Bucovinei și Basarabiei a făcut ca rapoartele provenind de aici să fie relativ numeroase. Raportul din septembrie 1943 este cel mai mare ca dimensiuni și, poate, și cel mai important.

Între rapoartele elaborate de Inspectoratul Regional de Poliție Cernăuți și trimise la București se află unul care constituie, într-un fel, un rezumat al raportului din septembrie 1943³¹. Acest raport, care are titlul „Sectele – Istoric”, elaborat de Echipa Specială din cadrul Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți, rezumă într-un mod destul de schematic informația care apare în documentul de care ne ocupăm. Se ocupă tot de opt „secte”, dar într-o ordine puțin modificată, în sensul că penticostalii apar imediat după creștinii după Evanghelie. În varianta păstrată în arhivă, el nu poartă dată, dar credem că este ulterior raportului din septembrie 1943 deoarece, atunci când se ocupă de bapțiștii trecuți la ortodoxie, dă un număr mai mare (90) decât cel care apare în documentul nostru (51). Diferența este dată, desigur, de convertirile făcute între timp, între care și cei 44 de „sectanți” din Penitenciarul Cernăuți botezați în cadrul ceremoniei din 12 septembrie 1943, cei mai mulți fiind bapțiști. În rest, cele două rapoarte operează cu aceleași cifre. Cel mai probabil, acest raport rezumativ a fost scris către sfârșitul lunii septembrie 1943.

Raportul din septembrie 1943 de care ne ocupăm sintetizează o mare cantitate de informații preluate din arhiva curentă a inspectoratului. Informațiile sunt aranjate cronologic. Acest mod de aranjare a informației poate crea impresia că materialul a fost scris în timp, în mai multe etape. Nu este însă un registru cronologic, așa cum întocmeau în epocă unele instituții, pentru că autorul se arată a fi extrem de selectiv; el nu a introdus decât o parte din informația de care dispunea.

Raportul din septembrie 1943: conținutul documentului

Raportul din septembrie 1943 se compune din opt studii relativ autonome despre „sectele religioase” care activau în acel moment pe teritoriul Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți. Este vorba de următoarele organizații

³⁰ Două rapoarte ale Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți în legătură cu sectele din regiune, din 19 august 1942 și 12 noiembrie 1942, au fost publicate *ibidem*, doc. 249, p. 546 și doc. 289, p. 595-596.

³¹ ANIC, fond Direcția Generală a Poliției, dosar nr. 62/1942, f. 53-58.

religioase, care apar în această ordine și cu aceste nume: „secta baptistă”, „secta adventistă de ziua a șaptea”, „secta creștini după Evanghelie”, „secta milenistă (ruselistă)”, „secta martorii lui Iehova”, „secta pentecostalistă” (pentecostală), „lipovenismul” și „stilismul”.

Pentru primele trei „secte” studiul dă date relativ numeroase, însă pentru celelalte cinci datele sunt puține. Explicația acestei diferențe constă în faptul că bapțiștii, adventiștii de ziua a șaptea și creștinii după Evanghelie se aflau în centrul atenției autorităților polițienești și administrative. Ei au fost și cei mai persecutați. Aici s-a concentrat efortul autorităților implicate în combaterea sectelor, chiar dacă cele trei organizații nu erau și cele mai mari în ce privește numărul credincioșilor. Stiliștii erau mult mai numeroși, autorul raportului estimând ponderea lor la circa 20-25% din totalul populației ucrainene a Provinciei Bucovina, care, după el, număra 447.182 de oameni. De asemenea, ortodocșii de rit vechi (lipovenii) erau și ei mai numeroși decât bapțiștii, principalul grup neoprotestant; pentru Provincia Bucovina raportul dă un număr de 4.769 de lipoveni. Sub regimul Antonescu stiliștii și ortodocșii de rit vechi au fost supuși și ei unor îngrădiri, dar împotriva lor nu au fost luate măsuri dure de felul arestării pentru simplul fapt al apartenenței la acel grup, cu atât mai puțin a fost vorba de trimiterea în închisoare.

Fiecare studiu privitor la o organizație religioasă cuprinde trei secțiuni principale. Prima secțiune, cu titlul „Istoricul sectei”, se ocupă de următoarele chestiuni (cu formularea din document): Înființarea și originea sectei; Infiltrarea în România; Numărul membrilor, caselor de rugăciune și predicatorilor din țară; Diviziunile sectei; Organizația sectei; Organizația sectei în România; Doctrina sectei, practicile de cult; Mijloacele de propagandă (reviste, broșuri).

Cea de-a doua secțiune, cu titlul „Istoricul sectei în Provincia Bucovina”, conține date despre istoricul „sectei” respective în fiecare din județele în care era prezentă, de la apariția respectivei credințe religioase în acele locuri și până în anul 1940.

Secțiunea „Concluzii generale” se referă de fapt la activitatea de urmărire a „sectelor” desfășurată de Inspectoratul Cernăuți și polițiile din subordine. Este partea cea mai importantă a documentului, deoarece oferă date despre situația din acel moment a respectivei organizații religioase și despre tratamentul la care erau supuși membrii ei. Raportul arată ce s-a petrecut în anul 1942, cu date pentru fiecare lună și apoi cu un bilanț pe întregul an („Concluzii generale pe anul 1942”). Urmează apoi date despre evenimente din anul 1943, pe luni, până în această lună. Așa cum am arătat deja, ultimele informații care apar în document sunt din această lună. Documentul sintetizează informațiile din luna august, ca apoi să introducă, acolo unde a fost cazul, informații din septembrie 1943, fără să facă însă un bilanț al acestei luni, întrucât luna nu se încheiase.

Aici se află și un capitol intitulat „Judecarea situației și concluziunile generale trase în urma activității desfășurate de secta ... în cursul anului 1942 și măsuri de luat pentru anul 1943”. Sunt enumerate măsurile care urmau să fie

luate și pe care le-au luat inspectoratul și polițiile din subordine în urmărirea „sectelor”. Indică de fapt obiectivele și metodele de lucru ale poliției. Acestea erau (cu formularea din document): Identificarea și supravegherea credincioșilor respectivei secte; Identificarea și supravegherea propagandiștilor și colportorilor de publicații religioase; Supravegherea celor care au revenit la credința ortodoxă sau au trecut la alte culte (pentru a se constata dacă trecerile s-au făcut din convingere sau de formă); Identificarea și supravegherea conducătorilor; Efectuarea de percheziții domiciliare (pentru descoperirea de material de propagandă); Intensificarea propagandei în rândul sectanților, „în unire cu organele administrative și clericale”, pentru a-i determina să revină la ortodoxie.

Modul în care era organizată activitatea informativă a inspectoratului în ce privește fiecare „sectă” este arătat în detaliu în câte un capitol intitulat „Planul de lucru pentru desfășurarea activității informative în urmărirea sectei”. Este prezentată aici întreaga logistică a activității informative. Obiectivele avute în vedere erau: casele suspecte, predicatorii, conducătorii, membrii fanatici, membrii în general, cei reveniți la ortodoxie, cei trecuți la alte culte. Există o ordine de urgență, notată de la I la VII: urgența I erau conducătorii, urgența II predicatorii etc. Inspectoratul avea constituită o Echipă Specială care se ocupa de problema „sectelor”. Agenții Echipei Speciale colaborau cu organele de poliție și administrative. Inspectoratul apela însă și la „mijloace suplimentare”, cum erau: informatori, agenți acoperiți, clerul ortodox, ortodocșii (credincioși de rând), organele administrative locale, corpul didactic.

Raportul indică măsurile care au fost luate împotriva „sectelor”. Cele mai multe referiri sunt, desigur, la orașele din Provincia Bucovina, pentru că ele constituiau zona de competență a inspectoratului, dar sunt și referiri la zona rurală, unde trăiau cei mai mulți „sectanți”. Avem aici un tablou cuprinzător al persecuției, întocmit chiar de instituția de ordine care urmărea această problemă. Partea cea mai consistentă și cu cele mai multe informații privește anul 1943. Raportul nu dă amănunte în legătură cu o situație sau alta dintre cele menționate sau cu o măsură de persecuție sau alta. Aceste detalii le găsim în numeroase alte documente aflate în fondurile de arhivă create de inspectorat și de polițiile din subordine. Pentru unele situații s-a păstrat chiar dosarul complet.

Tot aici apare un capitol, „Situația numerică și nominală a sectei”, cu numărul credincioșilor în momentul septembrie 1943, separat pe județe și pentru zona urbană și cea rurală, iar pentru zona urbană este dată și lista nominală a credincioșilor, organizată pe orașe. Pentru lipoveni și stiliști, unde interesul autorităților era mai limitat, nu există liste nominale, iar pentru stiliști nu există nici situația numerică.

Constatăm în documentul de care ne ocupăm o bună cunoaștere a fenomenului „sectant”, așa cum era perceput de autoritățile române din acea epocă. Remarcăm în unele situații acuratețea informației. Multe din informațiile care apar aici se găsesc și în alte acte emise de inspectorat sau de polițiile din teritoriu.

Observațiile repetate ale autorului că în 1943 – adică, după punerea în aplicare a decretului-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942 – fenomenul „sectant” s-a diminuat semnificativ este îndreptățită. În condițiile prigoanei sălbatice împotriva credincioșilor, când aparatul de stat a fost pus în slujba ideii realizării unei uniformizări confesionale a țării, este de înțeles de ce aceste organizații religioase nu s-au mai manifestat ca înainte, iar unii dintre membrii lor și-au abandonat credința. Autorul notează că în unele locuri „sectele” nu mai fac prozelitism, că se manifestă mai discret sau că nu mai activează deloc. În același timp, raportul constată că majoritatea „sectanților” au rămas fideli „sectei” lor. Despre bapțiști, în partea conținând concluziile pe anul 1942, se spune: „Datorită măsurilor de supraveghere luate contra bapțiștilor, s-a constatat că această secta n-a desfășurat în decursul anului 1942 nici o activitate în sensul [de] a recruta noi aderenți./ Majoritatea acestora au rămas fideli doctrinei sectei lor, iar parte au revenit la credința strămoșească sau au trecut la alte culte, unii din convingere, iar alții pentru a se sustrage urmărilor polițieneste./ Acest fapt ne este confirmat după apariția decretului-lege nr. 927/942, când unii bapțiști s-au arătat refractari măsurilor de prohibire, arătând că cei ce au trecut la ortodoxism au făcut-o numai de formă și nu din convingere” (f. 10³²).

Raportul vorbește de arestările operate de organele de poliție, trimerile în judecată și condamnările pe care le-au suferit acești oameni în anii 1942 și 1943. Credincioșilor bapțiști, adventiști și creștini după Evanghelie, li se făceau percheziții domiciliare, care aveau ca scop descoperirea de literatură religioasă („material de propagandă sectară”), cei care erau surprinși rugându-se în casele lor de rugăciune, acasă sau pe câmp, erau arestați, trimiși în judecată și condamnați la închisoare. Într-un fel, pentru fiecare dintre aceste organizații în parte, dar și pentru penticostali, avem o cronică pe luni a persecuției pentru intervalul aprilie 1942 – septembrie 1943.

Raportul se ocupă de convertirile forțate la care au fost supuși credincioșii neoproteștanți în condițiile politicii amintite. Notează trecerile la biserica ortodoxă, arată în ce localități au avut loc, dă numărul convertirilor, iar când e vorba de conducătorii religioși care au trecut la ortodoxie, este dat și numele acestora. Este un fel de cronică, cu date pentru fiecare lună, făcută desigur pe baza evidențelor pe care le ținea inspectoratul, cu persoanele care au dat declarații de renunțare la „sectarism” și trecere la credința ortodoxă. Sunt consemnate și trecerile la biserica evanghelică luterană, dar sunt omise trecerile la catolicism, care au existat și ele, chiar dacă au fost puține.

Raportul menționat mai sus, care rezumă raportul din septembrie 1943, consemnează și el aceste cifre. Cifrele sunt chiar mai exacte, în sensul că îi introduce în calcule și pe sectanții din zona rurală.

În ce-i privește pe bapțiști, din documentul nostru aflăm că în anul 1942 au trecut la alte religii 59 de persoane: 25 la ortodoxie și 34 la luteranism. Fenomenul a continuat în cursul anului 1943 (f. 8-9). Adventiștii s-au dovedit

³² Trimerile la raportul din septembrie 1943 sunt făcute la filele documentului din arhivă.

mai tari în cursul anului 1942, când, „[c]u toată propaganda făcută în rândurile lor, cu scopul de a reveni la credința strămoșească, s-a constatat că toți membrii au rămas fideli doctrinei lor” (f. 23). După emiterea decretului-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942, care a interzis cele trei asociații religioase în toată țara, au fost adventiști care au trecut la ortodoxie (mai multe cazuri sunt menționate la f. 24-25). În rândul creștinilor după Evanghelie în anul 1942 nu s-au înregistrat decât nouă persoane care au revenit în sânul bisericii ortodoxe, mai precis o familie din Mihăileni, județul Dorohoi, dar în anul 1943 au fost zeci de cazuri (f. 36-38). În ce-i privește pe penticostali, se consemnează că în august 1942 cei 50 de penticostali din orașul Câmpulung au trecut cu forme legale la cultul evanghelic luteran (f. 58). Era, așa cum constatau și autoritățile, o stratagemă, pentru a ocoli revenirea la ortodoxie, cultul evanghelic luteran, care funcționa legal, asigurându-le acestor oameni o anumită protecție. Au fost și baptiști care au trecut de formă la luteranism. În orașul Rădăuți, al doilea centru penticostal, nu s-a înregistrat însă niciun caz de trecere la ortodoxie sau la alt cult legal (f. 59). Despre mileniști raportul spune că nu făceau prozelitism, dar nici nu au revenit la biserica ortodoxă (f. 45-46). Singurul martor al lui Iehova care a trecut la ortodoxie, în februarie 1942, a fost chiar conducătorul grupării, Alexei Sandaga din orașul Hotin, împreună cu familia lui compusă din patru persoane. Ulterior el a trecut din nou la martorii lui Iehova, declarând că devenise ortodox numai de formă. În consecință, în aprilie 1943, Poliția Hotin l-a trimis la Curtea Marțială Cernăuți, după ce a găsit la el „un vast material de propagandă sectară”. Procesul era în curs în septembrie 1943 (f. 50).

Cât de formale au fost aceste convertiri făcute sub amenințarea închisorii, este demonstrat de cazul adventiștilor din Darabani. După emiterea decretului-lege din 28 decembrie 1942, 144 adventiști din Darabani (68 adventiști, împreună cu membrii de familie, în total 144) au dat declarații de renunțare la „sectă” și trecere la credința ortodoxă. Raportul din septembrie 1943 scrie însă despre acești oameni: „Toți aceștia nu se sfiesc să declare ca nesincere declarațiile lor de trecere la cultul ortodox, cerând să fie lăsați să serbeze sâmbăta și duminica și să nu se închine la icoane”. Tot aici se arată că o dovadă a caracterului nesincer al acestor treceri este faptul că, la două luni după ce au dat declarații de renunțare la sectarism, un număr de 28 de adventiști din Darabani au fost trimiși în judecată pentru „activitate sectară interzisă” (f. 25).

Documentul are desigur și numeroase limite, care țin de informația de care dispunea inspectoratul, dar și de viziunea autorităților cu privire la „secte”.

Textul este plin de prejudecăți și stereotipuri, care erau însă locuri comune în epocă, iar unele s-au perpetuat până astăzi în anumite medii. În această privință, autorul, chiar dacă era un om cu studii superioare, nu depășește condiția celor mai mulți dintre oamenii care lucrau în administrația românească a epocii. Desigur că autorul raportului prezintă viziunea sa în legătură cu fenomenul „sectant” în Bucovina sau în alte părți. El nu înțelege motivațiile spirituale care i-au făcut pe acești oameni să îmbrățișeze credințele respective și nici împrejurările sociale care au stimulat acest fenomen religios.

În legătură cu istoricul și situația prezentă a „sectelor” apar desigur destule informații eronate.

Sunt și omisiuni, făcute fără știință sau poate intenționat. Astfel, nu sunt menționați milenisti (martorii lui Iehova) din mai multe comune ale județului Hotin, care în anii 1942-1943 au refuzat să pună mâna pe armă și în consecință au fost condamnați la închisoare sau chiar la moarte. Ei apar într-un mare număr de documente³³. În raport nu sunt prinși deloc puținii nazarineni din regiune, probabil deoarece ei nu trăiau în orașele provinciei, dar știm că erau prezenți în câteva sate din județul Cernăuți³⁴, ceea ce înseamnă că ar fi trebuit totuși să fie amintiți și ei, în condițiile în care apar aici destule informații despre zona rurală.

Raportul vorbește în mai multe locuri despre rezistența pe care au arătat-o credincioșii celor opt organizații religioase. Îi acuză de „reavoință și încăpățănare”, pentru faptul că nu au cedat presiunilor venite din partea autorităților și au rămas credincioși „sectei” lor, refuzând revenirea la ortodoxie. Raportul nu spune însă nimic despre acțiunile de rezistență desfășurate de liderii acestor grupuri religioase. El precizează cine sunt liderii, arată că unii dintre ei au fost arestați, deferiți justiției sau încarcerați. Rezistența de care dădeau dovadă credincioșii de rând este explicată uneori prin influența liderilor. Nu se vorbește deloc de activitatea petiționară a conducătorilor religioși. De exemplu, memoriile pe care conducerea Conferinței Bucovina și Basarabia a adventiștilor le-a trimis în acei ani autorităților în legătură cu situația coreligionarilor, nu sunt menționate.

Unul dintre aceste documente importante, pe care raportul nostru îl omite, este memoriul în legătură cu situația adventiștilor din Basarabia și Bucovina pe care Uniunea Comunităților Evanghelice ale Adventiștilor de Ziua a Șaptea l-a trimis la Președinția Consiliului de Miniștri în aprilie 1942³⁵. Memoriul a fost redactat într-un moment când circula zvonul că autoritățile din cele două provincii pregăteau internarea „sectanților” în lagăre de muncă, iar elementele militare urmau a fi mobilizate și trimise pe front. Uniunea era de părere că ordinul privitor la internare, referindu-se la „sectanți”, nu îi viza pe adventiștii de ziua a șaptea, care erau membri ai unei asociații religioase legale. În memoriu se cerea anularea ordinului de internare în lagăr a adventiștilor din cele două provincii. Inspectoratul de Poliție Cernăuți avea cunoștință de acest memoriu, pentru că a existat o corespondență cu Bucureștiul pe această temă.

În schimb, raportul amintește de memoriul pe care naționaliștii ucraineni din Bucovina l-au adresat autorităților germane, în toamna anului 1941, în

³³ Câteva dintre aceste documente, din anul 1943: ACNSAS, dosar nr. D 15.280, f. 364, 365, 425, 427, 441.

³⁴ O notă a Inspectoratului General al Jandarmeriei din 31 octombrie 1942, despre un adept al confesiunii nazarene (nazarinene) descoperit în comuna Ostrița, județul Cernăuți, și deferit Curții Marțiale Cernăuți: ACNSAS, dosar nr. D 15.280, f. 311. Despre un nazarinean din comuna Lucavița, același județ, într-un act din 17 februarie 1943: *ibidem*, f. 367-368.

³⁵ *Documente*, doc. 180, p. 457-458.

legătură cu proiectul creării unei episcopii ucrainene autonome în nordul Bucovinei și Basarabiei (f. 74).

În raport nu se vorbește nicăieri în mod explicit de violența la care recurgeau organele de ordine în gestionarea „problemei sectelor”. Sintagma care apare în mai multe locuri, că organele de poliție „vor proceda cu toată energia la reprimarea actelor de rezistență”³⁶, nu lasă însă niciun dubiu că violența fizică a fost un instrument folosit în mod curent. În fondurile de arhivă create de organele poliției și jandarmeriei din Provincia Bucovina există însă numeroase acte care vorbesc de bătăile, maltratarile, suferințele fizice și umilințele pe care le-au îndurat acești oameni³⁷. Jandarmii, polițiștii, uneori și oameni din administrația comunală, precum și unii învățători și preoți, s-au comportat cu „sectanții” cu o brutalitate greu de imaginat în lumea civilizată. Accentul pe care autorul raportului îl pune pe necesitatea ca organele de ordine să respecte limitele legii – de exemplu, el vorbește de „înaintarea cu acte dresate justiției a sectanților ce se fac vinovați de activitate sectară, *bineînțeles numai în cazul când sunt suficiente dovezi de vinovăție*” (subl. V.A.)³⁸ – indică tocmai nerespectarea în practică a procedurilor legale.

Părțile din raport care se referă la istoria celor opt organizații religioase în lume și în România, care conțin date cu caracter foarte general, este fără valoare. Informații mult mai detaliate și mai precise găsim în alte materiale de epocă, cum ar fi, de exemplu, raportul cu titlul *Istoricul sectelor religioase în România*, întocmit la sfârșitul anului 1942³⁹ la Direcțiunea Generală a Poliției, de C. I. Mazilu, comisar în Corpul Detectivilor. Studiul lui Mazilu, de dimensiuni comparabile cu raportul din septembrie 1943 privitor la Provincia Bucovina, se referă la o categorie mai largă de organizații religioase care în acel moment erau numite generic „secte”. Comisarul împarte sectele religioase în: secte provenite din Occident „cu caracter raționalist” (baptismul, adventismul și creștinii după Evanghelie), secte „cu caracter mistico-raționalist” (stundiștii) și „secte cu nuanțe de asociațiuni filosofice provenite din Orient” (teosofia, spiritismul, tolstoienii). Capitolul final, cu titlul „Sectele și Statul”, se ocupă de politica în domeniu promovată de statul român începând cu anii '30. În raportul din

³⁶ „În toate cazurile unde organele polițienești vor întâlni rezistență și reavoință, să procedeze cu toată energia la reprimarea lor” (f. 27, în legătură cu adventiștii). Aceeași exprimare la f. 11, în legătură cu baptiștii.

³⁷ Un exemplu este cel al tratamentului inuman la care au fost supuși baptiștii din comuna Costișa, județul Rădăuți, în martie 1941. Credincioșii baptiști au fost arestați la 16 martie 1941, în timpul serviciului religios, și duși la primărie și la postul de jandarmi. De acolo au fost duși din post în post la Rădăuți, la Legiunea de Jandarmi și apoi la Parchetul Tribunalului Rădăuți, care i-a pus în libertate. La posturile de jandarmi pe unde au trecut au fost puși să taie lemne și să frece dușumelele, iar una dintre femei a născut în aceste condiții. Au fost chinuți timp de trei zile, iar copiii lor au rămas acasă singuri și fără mâncare. Două acte din dosarul acestui caz au fost publicate în *Documente*, doc. 38, p. 252 și doc. 48, p. 262-264.

³⁸ Sau, tot așa, repetat în mai multe locuri: „Efectuarea de percheziții domiciliare, *cu paza formelor legale*, pentru găsirea materialului de propagandă” (subl. V.A.).

³⁹ *Documente*, doc. 121, p. 349-380.

septembrie 1943 importante sunt părțile care se referă la începuturile celor opt organizații religioase în Bucovina istorică și în județele Dorohoi și Hotin. Unele din informațiile care apar aici nu le găsim în alte materiale de epocă, păstrate în arhive, iar istoriile cultelor respective, scrise în ultimele decenii, nu le-au reținut nici ele pe toate⁴⁰, și nu este obligatoriu ca ele să fi rămas în memoria colectivă a comunității. Prin aceasta, documentul nostru ajută la cunoașterea începuturilor fenomenului neoprotestant în Bucovina.

Importantă este și statistica pe care o conține raportul din septembrie 1943. Prin sintetizarea datelor care apar în tabelele numerice pe secte și pe județe, am obținut tabelul 1.

---

⁴⁰ În lucrările de istorie a bapșismului în România se fac trimeriter la patru lucrări păstrate în manuscris, ai căror autori au fost pastori în Bucovina în perioada interbelică și în cea a războiului, lucrări care trebuie să conțină informații bogate despre istoria acestui cult în Bucovina: Loghin Motrescu, *Istoria bapșiştilor din Bucovina. De la 1911 până la 31.XII.1943*, pe internet la <http://centruldeistoriesiapologetica.wordpress.com/2009/04/22/bapșistii-din-bucovina-de-loghin-motrescu-partea-i/> și urm. (consultat la 25.06.2014); Silvestru Ungureanu, *Începutul misiunii bapșiste în Bucovina*; Ioan Irimescu, *Istoria bapșiştilor din Bucovina*; Ion Trifu, *Aspecte din prigoana bapșiştilor din Bucovina și Moldova*. Semnalăm și o carte care, între altele, se referă și la istoria unor comunități bapșiste locale în anii 1940-1944: Gheorghe Mitrofan, *Prezența lui Dumnezeu în viața Bisericii. Istorisirea începutului unor Biserici Bapșiste din nordul Moldovei*, București, Editura Liga Bibliei, 2011.

Tabelul 1. Situația numerică a „sectelor” religioase în Provincia Bucovina, septembrie 1943

	Județul		Bapțiști		Adventiști de ziua a șaptea		Creștini după Evanghelie	
	terit. urban	terit. rural	total	terit. urban	terit. rural	total	terit. urban	total
1	35	305	340	197	524	721	-	257
2	18	596	614	8	358	366	-	-
3	7	-	7	31	278	309	-	2
4	--	204	204	6	187	193	53	216
5	43	490	533	-	136	136	-	492
6	--	95	95	110	101	211	88	457
7	43	3.652	3.695	18	1.933	1.951	-	458
	146	5.222	5.368	370	3.517	3.887	141	1.882
	Total							2.023

	Mileniști		Martorii lui Iehova		Penticostali		Lipoveni	
	terit. urban	terit. rural	total	terit. urban	terit. rural	total	terit. urban	total
1	-	-	-	-	-	--	78	90
2	-	-	-	-	-	-	32	32
3	3	2	5	-	5	5	41	62
4	-	-	-	35	254	289	95	95
5	-	-	-	-	177	177	60	60
6	-	19	19	55	74	93	-	39
7	-	122	122	8	341	349	408	3.983
	3	124	127	27	396	423	714	4.769

(continuare)

Dacă vom compara cu statistica realizată de poliție și jandarmerie în iulie 1942⁴¹, în legătură cu proiectul deportării în Transnistria a tuturor „sectanților” din țară, observăm că în septembrie 1943, în Provincia Bucovina, numărul „sectanților” era mai mic în cazul tuturor „sectelor”, fără să difere însă foarte mult. Diferența este dată în principal de cei care „au părăsit secta” în intervalul iulie 1942 – septembrie 1943. Așa cum am văzut, în ciuda presiunilor de tot felul, cazurile de trecere la alte culte au fost relativ puține. Față de situația înregistrată la recensământul populației din 1930⁴², în septembrie 1943 numărul „sectanților” era mult mai mare, în principal ca urmare a convertirilor din perioada 1930-1940.

Notă în legătură cu editarea documentului

Documentul este reprodus în întregime, cu respectarea normelor ortografice și de punctuație în uz astăzi, dar cu păstrarea particularităților de limbă din anii '40. Ne-am străduit ca sub aspect grafic documentul editat să fie cât mai apropiat de original. Din rațiuni de spațiu, titlurile marginale au fost transferate în textul propriu-zis; pentru a marca diferența, le-am redat în italice. Listele nominale cu credincioșii din orașe ai organizațiilor religioase sunt publicate pe două coloane, întocmai ca în original. Am păstrat și scrierea spațiată care apare în unele situații. Am păstrat ca atare sublinierile din textul original. Titlurile publicațiilor menționate în document le-am pus în italice. Caracterele bold sunt introduse de noi, ele fiind de fapt titluri de capitole și subcapitole.

Intervențiile editorului sunt marcate cu paranteze drepte: [...]. Intervențiile înseamnă de regulă completarea cuvintelor. Tot în paranteze drepte am pus și numărul filei din documentul original.

Notele editorului la document, trecute în subsolul paginii, sunt gândite să ajute la înțelegerea mai bună a conținutului, dar și a contextului în care a fost redactat documentul. Ele oferă date sumare despre persoanele mai importante care apar în text sau despre organizații, publicații sau evenimente menționate acolo. Unele note semnalează greșeli de scriere sau de altă natură. Tot aici am făcut trimiteri la documente de arhivă (unele publicate) sau publicații care sunt în legătură cu unele informații menționate în textul nostru.

---

⁴¹ Pentru zona rurală a întregii țări (inclusiv județele care ne interesează), vezi tabelele publicate în *Documente*, doc. 229, p. 512-520; aici datele sunt evidențiate și pentru fiecare județ în parte, dar și pentru toată Provincia Bucovina. Pentru zona urbană a Provinciei Bucovina, vezi „Tabelul numeric de sectele religioase permise și interzise de pe raza Inspectoratului de Poliție Cernăuți” (ACNSAS, dosar nr. D 15.280, f. 574; trimis cu adresa din 24 iulie 1942, a Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți către Direcțiunea Generală a Poliției, Direcția Poliției de Siguranță: *ibidem*, f. 573).

⁴² Vezi în tabelul din *Documente*, doc. 121, p. 372-373. Acest tabel reprezintă un extras din tabelul cu rezultatele recensământului pe confesiuni, publicat în *Recensământul general al populației României din 29 Decembrie 1930*, de Dr. Sabin Manuilă, vol. II, *Neam, limbă maternă, religie*, București, Monitorul Oficial, Imprimeria Națională, 1938, p. 521-780.

*
*   *
*

Fără dată [circa 1943 septembrie], fără loc [Cernăuți]. Studiu întocmit de Inspectoratul Regional de Poliție Cernăuți cu privire la situația „sectelor” religioase în Provincia Bucovina (care cuprindea județele Câmpulung, Cernăuți, Rădăuți, Storojineț, Suceava, Hotin și Dorohoi). Sunt avute în vedere următoarele organizații religioase: „secta baptistă”, „secta adventistă de ziua a șaptea”, „secta creștini după Evanghelie”, „secta milenistă (ruselistă)”, „secta martorii lui Iehova”, „secta pentecostalistă” (pentecostală), „lipovenismul” și „stilismul”. Pentru fiecare „sectă” sunt date informații cu privire la istoria ei în regiune, organizare, numărul membrilor, activitate etc. Sunt notate măsurile luate de autorități împotriva „sectelor” în perioada 1941 – septembrie 1943; raportul vorbește de arestările operate de organele de poliție, de trimerile în judecată și condamnările pe care le-au suferit credincioșii neoproteștanți, de convertirile forțate etc. Este arătat în detaliu și modul în care era organizată activitatea informativă a inspectoratului în ce privește fiecare „sectă”.

[1]

I S T O R I C U L S E C T E I B A P T I S T E [2]

I S T O R I C U L S E C T E I B A P T I S T E

Înființarea și originea sectei. Secta se înființează în Anglia în anul 1600 de John Smith⁴³, care în anul 1606 fugе în Olanda din cauza persecuției. Din Anglia [baptismul] pătrunde în America prin anul 1651, fiind dus și propagat de Roger Williams⁴⁴. Până la finele veacului al XVII-lea secta nu câștigă prea mulți aderenți, din cauza persecuției. Odată cu libertatea engleză proclamată de Cromwell⁴⁵, secta și-a câștigat milioane de aderenți prin faptul că a atras în sânul ei oameni foarte bogați, cari au susținut propaganda materialicește.

Infiltrarea în Europa – 1834. Baptismul pătrunde în Europa în anul 1834, mai întâi în Germania, cu sediul în orașul Hamburg, apoi în Olanda, Rusia, Ungaria și România.

Infiltrarea în România – 1884. În România apar[e] pentru prima dată în Ardeal, în județele Arad și Bihor, fiind adus de propagandiștii maghiari, cari

---

⁴³ John Smyth (cca 1570-1612), pastor englez și apărător al principiului libertății religioase, considerat de istorici fondatorul credinței baptiste. În document numele lui e scris greșit: Smith.

⁴⁴ Roger Williams (1603-1683), teolog protestant englez, promotor al libertății religioase și separației bisericii de stat, fondator al primei biserici baptiste din America, în Providence. În text apare greșit: Wiliam.

⁴⁵ Oliver Cromwell (1599-1658), exponent al puritanismului, conducător militar și politic englez, între 1653-1658 Lord Protector.

erau susținuți de statul maghiar, cu scopul de a desbina pe români. Din Ardeal se răspândesc în număr mic și în Vechiul Regat.

În Basarabia apar[e] prin secolul XIX, fiind propagat de ruși și de evrei. Astfel, conducătorul șef al baptiștilor din Basarabia a fost evreul Leon Averbuch⁴⁶, care s-a botezat și format predicator în Anglia.

După războiul mondial propaganda baptistă ia un avânt deosebit, fiind propagat de unii luptători, foști prizonieri de războiu în Germania, cari în timpul captivității au fost contaminați de doctrina acestei secte.

Centrul baptist din România este la Arad⁴⁷, unde au șef pe Ion Popa⁴⁸ și Vasile Berbecar⁴⁹ secretar, iar la București pe Constantin Adorian⁵⁰.

Numărul membrilor, caselor de rugăciuni și predicatorilor din țară. În urma unei statistici făcută în anul 1922 a rezultat că secta are în țară un număr de 34.922 membri, 868 case de rugăciuni și 848 predicatori. La București au un seminar, transformat din școala biblică din Arad în anul 1922⁵¹, care este proprietatea americanului Everett Gill⁵². Primul director a fost Constantin Adorian, iar pe urmă a trecut sub direcția reprezentantului asociației baptiste americane, anume Dan Hurley⁵³. În ultimul timp direcția a fost încredințată numitului Ioan Rose Socaciu⁵⁴. [3]

Diviziunile sectei. Din cauză că s-a abandonat tradiția s-au născut neînțelegeri în rândurile baptiștilor, împărțindu-se în vreo 8 grupuri, și anume:

⁴⁶ Leon Averbuch (1885-1941) a fost conducătorul Comunității Evreilor Creștini din Chișinău.

⁴⁷ În orașul și județul Arad exista un număr relativ mare de baptiști. Comunitățile baptiste locale erau reunite în Comunitatea Bisericească Baptistă Română din Arad. Centrul organizațional al baptismului din România era însă la București, unde își avea sediul Uniunea Comunităților Creștine Baptiste din România.

⁴⁸ Ioan Popa (1885-1960), pastor baptist în Arad, în anii 1925-1931 președintele Uniunii Comunităților Creștine Baptiste din România.

⁴⁹ Vasile Berbecar (1878-1931), pastor baptist, în anii 1920-1929 secretar general al Uniunii Comunităților Creștine Baptiste din România.

⁵⁰ Constantin Adorian (1882-1954), pastor baptist, președintele Uniunii Comunităților Creștine Baptiste din România (1920-1925), directorul Seminarului Teologic Baptist (1922-1925), președintele comunității baptiste din București.

⁵¹ Seminarul Teologic Baptist, deschis în septembrie 1921 la Buteni, județul Arad, și mutat apoi la Arad, în anul 1922 a fost strămutat la București. Clădirea din str. Berzei nr. 29, în care funcționa seminarul, era proprietatea Misiunii Baptiste Americane din România. În septembrie 1943 imobilul a fost confiscat și dat în folosință Consiliului de Patronaj al Operelor Sociale; vezi *Documente*, doc. 458, p. 823-824.

⁵² Everett Gill Sr. (1869-1958), pastor baptist american. În anii 1921-1939 a fost reprezentantul pentru Europa al Bordului de Misiune Externă a Baptiștilor din Sud (Southern Baptist Foreign Mission Board) din SUA. În 1938 și-a mutat biroul de la Lausanne (Elveția) în București, unde a activat și ca profesor și director onorific al Seminarului Teologic Baptist.

⁵³ Dan T. Hurley (1895-1931), pastor baptist american, din 1923 misionar în România din partea Convenției Baptiste din Sud, profesor la Seminarului Teologic Baptist din București.

⁵⁴ Ioan R. Socaciu (1889-1959), pastor baptist, directorul Seminarului Baptist din București (1921, 1926-1931 și 1936-1948), președintele Uniunii Comunităților Creștine Baptiste din România (1931-1945).

1. Bapțiștii particulari.
2. Discipolii lui Hristos, cari resping Sf. Treime.
3. Tuncherii sau bapțiștii germani, cari resping cultura chiar și a predicatorilor. La botez stau în genunchi.
4. Bapțiștii voinței libere.
5. Bapțiștii Bisericii lui Dumnezeu.
6. Bapțiștii anti-misionari sau primitivi.
7. Bapțiștii zilei a 7-a. De la aceștia a trecut Ellen White⁵⁵ la adventiști în 1844. Ei sărbătoresc sâmbăta.
8. Bapțiștii celor 7 principii.

—

Organizația baptistă. Organizația baptistă este internațională. Toți ascultă de americanul Dr. MacNeil⁵⁶, președintele alianței baptiste, care este și rectorul Universității din Toronto-America. Secretarul general al alianței baptiste este James Henry Rushbrooke, care a fost de vreo cinci ori în România, făcând și intervenții politice pentru bapțiști⁵⁷.

Organizația în România. În România sunt organizați în comunități și uniuni. Teritoriul uniunei comunității se poate extinde și asupra unui județ întreg, cu condiția să întrunească numărul suficient de membri, cari să poată întreține predicatorii, casa de rugăciune și școala duminicală pentru copii.

Toate comunitățile formează o uniune. Comitetul uniunei nu are nici o atribuție în ceea ce privește dogmele credinței, ci are numai însărcinări administrative.

Fiecare comunitate are funcționari bisericești ca: premergători, predicatori, bătrâni, evangheliști și diaconi.

– Premergătorul este conducătorul comunității cu îndatoriri administrative și trebuie să aibă cel puțin 4 clase de liceu.

– Predicatorul, care la nevoie poate înlocui premergătorul, are îndatoriri de cuvântător și trebuie să aibă școală teologică sau cel puțin bacalaureatul. Nu poartă haine speciale.

– Bătrânii comunității sunt aceia cari îngrijesc, vizitează, sprijină, mângâie și muștră pe membrii bapțiști în sensul bibliei. Acestora li se cere ceva pregătire școlară.

– Evangheliștii sunt considerați ajutători ai predicatorilor, vestind evanghelia prin scris și viu grai. Acestora li se cere pregătire școlară.

– Diaconii ajută și adună daruri pentru săraci, văduve. [4]

---

⁵⁵ În text e scris greșit: Elena Wite. Vezi mai jos nota 88.

⁵⁶ John MacNeil (1874-1937), pastor baptist canadian, președintele Alianței Mondiale Baptiste (1928-1930).

⁵⁷ James Henry Rushbrooke (1870-1947), secretar general (1926-1939) și apoi președinte al Alianței Mondiale Baptiste (1939-1945). A fost în numeroase rânduri în România (1920, 1921, 1924, 1925, 1927, 1928, 1930, 1935, 1937, 1938, 1940), unde a intervenit la înalte autorități în stat pentru ameliorarea situației cultului baptist.

Doctrina baptistă. Bapțiștii au în general credință protestantă. Au luat însă învățăături de la luterani și calvini. Pentru ei Sf. Scriptură este singura călăuză pentru credință și viață. Cred în Sf. Treime, recunosc păcatul strămoșesc și răscumpărarea făcută de Domnul Iisus Hristos. Credința specială a bapțiștilor, de unde și-au luat și numele, este botezul. Ei susțin că copiii nu trebuie botezați, pentru că nu pot face mărturisirea de credință. Nu recunosc botezul ca taină de mântuire. Botezul la adulți este săvârșit printr-o singură afundare. Săvârșesc și Cina Domnului o dată pe lună, în ultima duminică, socotind-o ca o sfântă moștenire lăsată de Iisus Hristos. Vestesc apoi suferințele și moartea Domnului și-și amintesc că comunitatea baptistă formează un corp cu Hristos. Pentru aceia toți membrii bapțiști sunt obligați să formeze comunități ca și ucenicii lui Hristos, să se boteze în credință și să răspândească Împărăția lui Dumnezeu în lume, adică bapțișmul. Deci fiecare este obligat să aducă în comunitate un prozelit, un snop cum îl numesc ei. Au ca zi de odihnă duminica, Nașterea și Învierea Domnului și Rusaliile (Pogorârea Duhului Sfânt). Nu admit divorțul.

Batjocuresc cu furie Biserica și preoția creștină ortodoxă. Ignorează cu batjocură credința și tradiția creștină ortodoxă, cu rugăciunile pentru cei vii și morți și închinarea la icoane, moaște etc.

—
Deosebirea între bapțiști și adventiști. Din punct de vedere al dogmei se observă între bapțiști și adventiștii de ziua [a] 7-a următoarele deosebiri:

- Bapțiștii țin duminica, adventiștii nu.
- Bapțiștii au trei sărbători pe an (Crăciunul, Paștile, Rusaliile), adventiștii nu au nici una.
- Bapțiștii nu admit mileniul ca adventiștii.
- Bapțiștii admit iadul și muncile veșnice, adventiștii nu.
- Bapțiștii nu propagă a doua venire a Domnului în sensul adventiștilor.
- Bapțiștii au o singură judecată a lui Hristos, iar adventiștii două.

—
Propaganda baptistă scrisă. Propaganda baptistă este susținută și prin organe de publicitate. Cele mai însemnate broșuri și reviste baptiste sunt următoarele: 1. *Călătoria creștinului*; 2. *Enigmele Universului*; 3. *De ce întârzii?*; 4. *A murit Iisus?*; 5. *Iadul există?*; 6. *Ce este credința*; 7. *Astăzi sau mâine*; 8. *Originea Omului*; 9. *Suntem muritori?*; 10. *Bapțiștii și Biblia*; 11. *Cântările Sionului*⁵⁸; 12. *Catehismul apostolic*; 13. *Școala Duminicală*; 14. *Scris este*; 15. *Calendarul poporului creștin*⁵⁹; 16. *Cum câștigăm sufletele pentru*

---

⁵⁸ *Cântările Sionului* a fost cartea de cântări folosită de bapțiștii din România. De notat că ediția a 12-a a cărții, tipărită la Arad, în martie 1941, a apărut cu titlul modificat *Cântările Evangheliei*. A fost o decizie a Comitetului Executiv al Uniunii Comunităților Creștine Baptiste din România, pentru a preîntâmpina neplăceri din partea autorităților, care promovau atunci o politică antisemită. Cf. Alexa Popovici, *op. cit.*, p. 318.

⁵⁹ *Calendarul Poporului Creștin* a apărut la București, începând cu anul 1921, editat de revista baptistă „Farul Mântuirii”.

Mântuitorul; 17. *Cum serbează diavolul secerișul*; [5] 18. *Cine ești, ce vrei și unde te duci?*; 19. *Trebue să țină creștinii sabatul?*

R e v i s t e: 1. *Farul Mântuirii*⁶⁰; 2. *Lumina Vieții*⁶¹; 3. *Glasul tineretului baptist*⁶²; 4. *Binevestitorul*⁶³.

ISTORICUL SECTEI ÎN BUCOVINA

În Bucovina baptismul a pătruns după războiul mondial, fiind adus și propagat de unii prizonieri întorși din captivitate, cari în timpul de prizonerat petrecut în lagărele din Germania, luând contact cu diferiți membri bapțiști, s-au infiltrat de ideile acestei secte⁶⁴.

Infiltrarea în județul H o t i n. În județul Hotin secta ia ființă în anul 1920, fiind adusă de locuitorul Iavețchi, fost prizonier. Primii lui adepți au fost locuitorii Livandovschi Ignat și Vladimir Olinic, din orașul Hotin, cari, pentru a-și câștiga aderenți, speculează nevoile populației sărace, făcându-i diferite servicii sau acordându-i ajutoare. Pentru desăvârșirea propagandei au luat contact cu sectanții bapțiști de la Chișinău, care le trimiteau material de propagandă.

În anul 1925 bapțiștii din Hotin, prin propriile lor mijloace, și-au construit o casă de rugăciune și, în urma intervențiilor pe lângă Primărie, reușesc să obțină și loc de cimitir. În anul 1926 secta este răspândită de inițiatorii Alexandru Baghiuc, Spătaru Teodor și Zbârcot Alexandru și în Târgul Sulița, [județul] Hotin, unde se înființează deasemeni o casă de rugăciuni.

Cu toată propaganda intensă desfășurată, propagandiștii bapțiști nu reușesc să câștige prea mulți aderenți. Cu ocazia ocupației bolșevice⁶⁵, autoritățile sovietice au încurajat și chiar susținut materialicește propaganda sectară, cu scop de a destrăma credința ortodoxă⁶⁶, reușindu-se astfel ca sub ocupația sovietică numărul acestor sectanți să crească considerabil, ajungând la circa 200.

Parte dintre aceștia au plecat odată cu trupele ruse în retragere, astfel că în toamna anului 1941, pe raza poliției Hotin se găsea un număr de 63 bapțiști, fiind conduși de membrii principali: Marcu Suvalcu, Cudrinschi Ifim și Bugtschi Serghei.

⁶⁰ Revista „Farul Mântuirii”, cu apariție lunară în intervalul 1 decembrie 1919 – februarie 1932, în București, a fost organ al Uniunii bisericilor baptiste din România.

⁶¹ „Lumina Vieții”, revistă lunară a bapțiștilor din Basarabia, apărută în ianuarie-iunie 1940.

⁶² Revista „Glasul Tineretului Baptist” a apărut în intervalul 1 ianuarie 1925 – 31 decembrie 1932, la București, ca organ al Uniunii Tineretului Baptist din România. A avut o apariție lunară.

⁶³ „Binevestitorul”, revistă a evreilor creștini din Chișinău, a apărut lunar, între 1924 și 1940, cu ediții paralele în limbile idiș, română și rusă.

⁶⁴ Despre începuturile credinței baptiste în Bucovina, vezi A. Popovici, *op. cit.*, p. 127 și urm. (până în anul 1919), p. 522-528 (anii 1919-1942).

⁶⁵ Referire la ocupația sovietică a Basarabiei și Bucovinei de Nord din iunie 1940 – iunie 1941.

⁶⁶ Afirmație falsă. În perioada ocupației sovietice (iunie 1940 – iunie 1941) cultele neoprotestante și credincioșii lor au suferit restricțiile și vexațiunile impuse religiei de regimul sovietic. Vezi *Documente*, p. 295, nota 2 la doc. 76, cu referire specială la situația bapțiștilor.

Județul Storojineț. Secta ia ființă în 1921, fiind propagată de predicatorul Hodoroabă Dumitru⁶⁷, din comuna Pătrăuți. Acesta, până în anul 1937, când se mută la Cernăuți, fiind numit de comunitatea baptistă din România predicator misionar pentru Bucovina, reușește să câștige 415 aderenți, dintre cari [6] numai 2 în orașul Storojineț, iar restul pe raza teritoriului rural. În timpul ocupației sovietice numărul baptiștilor a crescut cu 180 membri.

Județul Dorohoi. Pe raza județului Dorohoiu secta apare în anul 1920, fiind propagată de primii predicatori Ion Lupu și Dumitru Ostafi, ambii din comuna Știubieni, acel județ, cari reușesc să atragă un număr foarte mic de membri la sate, iar la orașe numai în Tg. Darabani fac prozeliți 6 persoane, în anul 1932.

Județul Rădăuți. În acest județ secta apare tot după războiul mondial, numai pe teritoriul rural, fiind propagată de germanul Feodatt, străin de regiune, care reușește să câștige 17 membri, printre cari cei mai însemnați sunt: Maser Johan, Nicolaescu Petre, Costiuc Alexandru, Capră Iftimie și Moloce Gavriil. Datorită propagandei desfășurată de aceștia, secta ajunge să numere până în anul 1940, 256 membri. După acest an numărul lor a scăzut simțitor datorită repatrierii germanilor în Germania⁶⁸, precum și a măsurilor Ministerului Cultelor⁶⁹.

Județul C[âmpu]lung. În județul C[âmpu]lung secta apare după anul 1920 și în prezent nu are decât 7 membri în orașul Câmpulung. Cel mai periculos propagandist este locuitorul Tintinar Constantin, din acel oraș.

Județul Suceava. Secta ia ființă în anul 1921, fiind propagată de locuitorul Croitor Gheorghe⁷⁰, din comuna Bosanci. Cu ajutorul predicatorului Ungureanu Silvestru⁷¹, reușește să înființeze o casă de rugăciune în comuna Bosanci și răspândesc secta în cele mai mari comuni din județ. Au ținut strânse legături cu centrala baptistă din Ploiești⁷², de unde primeau instrucțiuni și material de propagandă.

În târgul Solca secta este înființată de locuitorul Florea Gheorghe, în anul 1921, iar în orașul Suceava apare pentru prima dată în anul 1935, fiind

⁶⁷ Dumitru Hodoroabă (1892-?), unul dintre primii predicatori baptiști din Bucovina, între 1937-1940 pastorul bisericii din Cernăuți.

⁶⁸ Referire la repatrierea etnicilor germani din Basarabia și Bucovina, care a avut loc în toamna anului 1940, în baza acordului germano-sovietic din 5 septembrie 1940, referitor la germanii din Basarabia și nordul Bucovinei (teritorii aflate în acel moment sub ocupație sovietică), precum și a acordului germano-român din 22 octombrie 1940, referitor la germanii din sudul Bucovinei și Dobrogea. Populația germană din aceste teritorii a fost strămutată atunci în Reich: 93.318 din Basarabia, 43.500 din nordul Bucovinei, 52.400 din sudul Bucovinei și 13.968 din Dobrogea. Vezi Dirk Jachomowski, *Die Umsiedlung der Bessarabien-, Bukovina- und Dobrukschadendeutschen: Von der Volksgruppe in Rumänien zur „Siedlungsbrücke“ an der Reichsgrenze*, München, R. Oldenbourg Verlag, 1984.

⁶⁹ Referire la măsuri legislative, administrative și de altă natură pe care Ministerul Cultelor și Artelor, ulterior Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor, le-a luat împotriva cultelor neoprotestante începând cu septembrie 1940.

⁷⁰ Gheorghe Croitoru (1898-?), predicator baptist din Bucovina.

⁷¹ Silvestru Ungureanu (1894-1976), pastor baptist, a activat îndeosebi în județul Suceava.

⁷² Aici este o confuzie; orașul Ploiești nu a fost un centru al mișcării baptiste din România.

propagată de numitul Ilișioi Miftodie. În anul 1939, lăsându-se liber libertatea cultului⁷³, predicatorul Ungureanu Petre din Mihoveni reușește chiar să obțină ordin de mobilizare pentru lucru din partea M.St.M.⁷⁴, care ulterior a fost anulat. În prezent pe raza poliției Suceava secta numără 43 bapțiști în orașul Solca. În orașul Suceava secta nu a reușit să-și câștige aderenți. [7]

Județul C e r n ă u ț i. În județul Cernăuți secta ia ființă în anul 1932, prin primul predicator Gheorghe Pisarciuc, care până în 1937 reușește să atragă 24 aderenți. Din anul 1937 este numit predicator numitul Hodoroabă Dumitru, care până la invazia bolșevică⁷⁵ atrage în sectă un număr total de 54 membri. Fiind numit Hodoroabă predicator de centrala bapțiștă din România⁷⁶, pentru Bucovina, numitul Pisarciuc se retrage din sectă și se apropie din nou de credința ortodoxă.

CONCLUZIUNI GENERALE

În timpul ocupației sovietice numărul bapțiștilor a crescut considerabil, datorită autorităților bolșevice, care au încurajat și chiar finanțat predicatorii acestei secte, plătindu-i lunar, cu scopul de a destrăma credința ortodoxă destul de înrădăcinată în sufletul poporului. Majoritatea acestor sectanți s-au pus chiar în serviciul sovietului, drept dovadă că cei mai mulți dintre ei au fugit odată cu trupele ruse în retragere⁷⁷.

Datorită măsurilor luate de autoritățile române după desrobire⁷⁸, prin internare în lagăre sau trimeri cu acte dresate forurilor de judecată a sectanților cari s-au manifestat ostil – sub ocupație – statului român, precum și a acelor cari au fost dovediți că mai activează în sensul de a câștiga aderenți, s-a constatat că numărul sectanților din regiunea noastră este în continuă descreștere.

La începutul anului 1942 se remarcă primele treceri la credința strămoșească, anume în persoana numitului Gheorghe Pisarciuc și a familiei sale, care până în anul 1937 a fost predicatorul și întemeietorul bapțișmului din orașul Cernăuți.

Față de tendințele de trecere sau revenire la credința ortodoxă s-au luat măsuri de organele polițienești în colaborare cu cele clericale și administrative, de propagandă în rândurile lor în acest sens.

⁷³ Probabil referire la decizia nr. 31.999 din 12 iulie 1939, a Ministerului Cultelor și Artelor, care autorizează funcționarea asociației religioase bapțiște, asociației religioase adventiste de ziua a șaptea și asociației religioase a creștinilor după Evanghelie; publicată în MOF, Partea I, nr. 161, 15 iulie 1939, p. 4455-4457; republicată în *Documente*, doc. 1, p. 187-200.

⁷⁴ Prescurtare de la Marele Stat Major.

⁷⁵ Referire la ocuparea Bucovinei de Nord și a Basarabiei de către armata sovietică în urma notelor ultimative ale guvernului Uniunii Sovietice din 26 și 28 iunie 1940.

⁷⁶ Referire la conducerea centrală a bapțiștilor, reprezentată de Uniunea Comunităților Creștine Bapțiște din România.

⁷⁷ Vezi nota 66.

⁷⁸ Referire la eliberarea Basarabiei și nordului Bucovinei, după intrarea României în războiul împotriva Uniunii Sovietice, la 22 iunie 1941.

S-au luat deasemeni măsuri severe pentru supravegherea propagandiștilor periculoși, cu scop de a li se paraliza orice activitate dăunătoare siguranței Statului.

Idem și pentru identificarea baptiștilor încă neidentificați de organele polițienești.

S-au ordonat măsuri pentru executarea de descinderi și percheziții domiciliare, pentru a prinde în flagrant delict pe cei ce continuă a activa, precum și pentru descoperirea materialului de propagandă. [8]

Luna Octombrie 1942. – La 26 Octombrie a.c. s-au botezat în orașul Cernăuți baptistele Iliescu Lidia și Iliescu Eugenia, fiicele actualului conducător baptist din Cernăuți.

– Un număr de 22 baptiști din orașul Hotin au trecut cu forme legale la credința ortodoxă.

– Tot în această lună 34 baptiști din orașul și județul Rădăuți au făcut cereri prin notariul public Priscornic, din Rădăuți, solicitând să fie primiți în sânul bisericii evangheliste, treceri cari s-au efectuat⁷⁹.

– În târgul Darabani-Dorohoiu a fost identificat un baptist.

În luna Noembrie și Decembrie 1942 se constată că baptiștii continuă a reveni la ortodoxism, frecventează bisericile și respectă datinele creștinești.

CONCLUZIUNI GENERALE pe anul 1942

Datorită măsurilor de supraveghere și propagandă făcută în rândurile sectanților baptiști, s-a constatat că numărul membrilor acestei secte este în continuă descreștere. Astfel în cursul anului 1942 s-au constatat un număr de 59 de treceri, dintre cari 25 la credința ortodoxă și 34 la cultul evanghelic. În general se observă că tendința de revenire la credința strămoșească este în curs.

Luna Ianuarie 1943. – În baza Decretului Lege Nr. 927 din 30 Decembrie 1942⁸⁰, s-au luat măsurile de rigoare contra sectelor religioase din regiunea noastră. Astfel s-a procedat imediat la sigilarea caselor de rugăciuni și punerea lor în siguranță până la trecerea în patrimoniul statului⁸¹.

---

⁷⁹ Documente care vorbesc de treceri ale unor credincioși neoprotestanți din Bucovina la confesiunea evanghelică (luterană), în *Documente*, doc. 293, p. 600, doc. 298, p. 604, doc. 443, p. 808-809. Religia evanghelică (luterană) a fost confesiunea majorității etnicilor germani din Bucovina, care în toamna anului 1940 au plecat aproape toți în Germania. Numele corect este „biserica evanghelică”, nu „evangelistă”, cum apare în document.

⁸⁰ Decretul-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942 („Decret-Lege pentru modificarea și abrogarea unor dispozițiuni din Legea pentru regimul general al Cultelor”), prin care asociațiile religioase baptistă, adventistă de ziua a șaptea și creștină după Evanghelie au fost desființate; publicat în *MOF*, Partea I, nr. 305, 30 decembrie 1942, p. 11231-11232; reprodus în *Documente*, doc. 304, p. 616-619.

⁸¹ În baza decretului-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942 s-a procedat la inventarierea și sigilarea caselor de rugăciune ale organizațiilor religioase interzise atunci. Averele lor mobilă și imobilă a trecut în patrimoniul statului. Casele de rugăciune și celelalte clădiri au căpătat diferite destinații.

– Un baptist din orașul Rădăuți, anume Irimescu Gheorghe, a revenit la ortodoxism.

– Idem doi bapțiști din Solca-Suceava.

Luna Februarie [1943]. –

Luna Martie [1943]. – Poliția Hotin a înaintat cu acte dresate Curții Marțiale Cernăuți pe baptistul Cudrinețchi Efim, domiciliat în acel oraș, asupra căruia s-a găsit un vast material de propagandă sectară.

– Idem poliția Storojineț 5 bapțiști pentru aceleași motive și activitate înțertzisă. [9]

Luna Aprilie [1943]. – Chestura de Poliție Cernăuți a înaintat cu acte dresate Curții Marțiale Cernăuți 6 bapțiști, asupra cărora s-a găsit un vast material de propagandă sectară.

– Idem Poliția Hotin – 3 bapțiști, pentru aceleași motive.

– Poliția Storojineț a identificat și luat în evidență 2 bapțiști.

– Au revenit la credința ortodoxă:

– 4 bapțiști din orașul Cernăuți și

– 6 din Tg. Sulița, județul Hotin.

Luna Mai [1943]. – Au revenit la credința strămoșească:

– 2 membri din Sulița-Hotin și

– 3 „ din orașul Cernăuți.

Luna Iunie și Iulie [1943]. Situația neschimbată.

Luna August [1943]. În cursul lunei August a.c. a revenit la credința ortodoxă baptistul Bilac Petru, împreună cu întreaga sa familie compusă din 8 persoane. Cel în cauză domiciliază în orașul Cernăuți și este sculptorul troiței care s-a ridicat și sfințit în ziua de 22 August, în suburbia Roșă⁸².

În această lună s-a procedat la facerea unei statistici a bapțiștilor existenți pe raza teritoriului urban al acestui Inspectorat de Poliție, care a dat următorul rezultat:

– Teritoriul Chesturei Cernăuți.....	35
– „ Poliției Câmpulung.....	7
– „ „ Hotin.....	43
– „ „ Storojineț.....	18
– „ „ Suceava.....	43
– Celelalte poliții.....	- -

Total 146 [10]

⁸² Despre sfințirea troiței eroilor din orașul Cernăuți, suburbia Roșă, la 22 august 1943, a scris presa din Cernăuți, care a menționat și numele lui Petru Bilac: „Instituțiile și persoanele cari au sprijinit ridicarea Troiței Eroilor din Roșă”, în „Bucovina”, Cernăuți, anul III, nr. 688, 18 septembrie 1943, p. 4.

JUDECAREA SITUAȚIEI ȘI CONCLUZIUNILE GENERALE TRASE ÎN URMA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATE DE SECTA BAPTISTĂ ÎN CURSUL ANULUI 1942 ȘI MĂSURI DE LUAT PENTRU ANUL 1943

Datorită măsurilor de supraveghere luate contra baptiștilor, s-a constatat că această sectă n-a desfășurat în cursul anului 1942 nici o activitate în sensul [de] a recruta noi aderenți.

Majoritatea acestora au rămas fideli doctrinei sectei lor, iar parte au revenit la credința strămoșească sau au trecut la alte culte, unii din convingere, iar alții pentru a se sustrage urmărilor polițienești.

Acest fapt ne este confirmat după apariția Decretului-Lege Nr. 927/942, când unii baptiști s-au arătat refractari măsurilor de prohibire, arătând că cei ce au trecut la ortodoxism au făcut-o numai de formă și nu din convingere.

—

Pentru motivele expuse mai sus, trebuesc luate pentru anul 1943 următoarele măsuri:

- Identificarea și supravegherea tuturor baptiștilor din regiune.
- Ținerea lor în strictă supraveghere, precum și a persoanelor cu care vin în contact, pentru a se stabili dacă nu fac prozelitism.
- Identificarea și supravegherea propagandiștilor și colportorilor materialului de propagandă și deferirea lor justiției în caz că sunt suficient dovediți.
- Supravegherea baptiștilor cari au revenit la credința ortodoxă sau au trecut la alte culte, pentru a se constata dacă trecerile s-au făcut din convingere sau de formă.
- Identificare și supravegherea conducătorilor.
- A se urmări și constata dacă nu se face propagandă sectară sub formă de reuniuni familiale.
- Efectuarea de percheziții domiciliare, cu paza formelor legale, pentru găsirea materialului de propagandă. [11]
- Intensificarea propagandei în rândurile baptiștilor în unire cu organele administrative și clericale, pentru a se continua tendința de revenire la credința strămoșească.
- În toate cazurile unde organele polițienești vor întâlni rezistență și reavoință, să procedeze la reprimare cu toată energia. [12]

2. CÂMPULUNG

1. Titinar Constantin
2. Titinar Ioana
3. Ștefeligă Grigore
4. Ștefeligă Elena
5. Babici Ioan
6. Babici Rarița
7. Surpat Valerian [13]

3. HOTIN

1. Suvalcu Marcu – conducător	23. Rașcovschi Ecaterina
2. Boguțchi Serghei – predicator	24. Corceac Eudochia
3. Suvalcu Maria	25. Gorcediuc Ana
4. Boguțchi Nădejde	26. Constanciuc Ana
5. Covtiuc Zaharie	27. Soiciuc Daria
6. Cudrinețchi Efim	28. Spac Artina
7. Cudrinețchi Ana	29. Zaiț Alexandra
8. Cudrinețchi Sava	30. Odineț Maria
9. Cudrinețchi Safira	31. Reazanov Ana
10. Cudrinețchi Petre	32. Gorcediuc Maria
11. Cudrinețchi Liudmila	33. Hlesci Liubov
12. Cudrinețchi Nădejde	34. Dernovoi Nichita – conducător
13. Cudrinețchi Ștefan	35. Dernovoi Maria
14. Sevciuc Ioan	36. Zbârcot Maria
15. Sevciuc Alexandru	37. Zbârcot Vasile
16. Pișlari Mihai	38. Zbârcot Domnica
17. Pișlari Vera	39. Rață Tasia
18. Pișlari Eva	40. Reșetnic Dumitru
19. Pișlari Evanghelina	41. Reșetnic Ecaterina
20. Pișlari Valentina	42. Burlacu Mihai
21. Iașiuc Iodochia	43. Burlacu Elisabeta
22. Rașcovschi Melania	

4. STOROJINET

1. Crauciuc Vasile – predicator	10. Hulei Iftima
2. Crauciuc Anastasia	11. Hulei Ilie
3. Crauciuc Ștefan	12. Hulei Elena
4. Crauciuc Isaia	13. Hulei Isidor
5. Crauciuc Lidia	14. Hulei Nistor
6. Crauciuc Saveta	15. Hulei Maria
7. Crauciuc Ieremia	16. Semaca Procopie
8. Crauciuc Ana	17. Lazureac Petru
9. Hulei Simion – predicator	18. Lazureac Irina

5. SUCEAVA

1. Daniliuc Toader – predicator	23. Bârgu Rahila
2. Daniliuc Elisabeta	24. Bârgu Ilie
3. Daniliuc Gheorghe	25. Filimon Gheorghe
4. Daniliuc Marta	26. Cojoc Leon
5. Daniliuc Pavel	27. Cojoc Rozalia
6. Daniliuc David	28. Cojoc Samoilă
7. Daniliuc Maria	29. Cojoc Lidia
8. Baranoschi Eremia	30. Cojoc Maria
9. Baranoschi Ana	31. Cojoc Avram
10. Baranoschi Elena	32. Cojoc Rahila
11. Baranoschi Paulina	33. Cojoc Ilie
12. Baranoschi Silvia	34. Cojoc Mihai
13. Bâgu ⁸⁴ Neculae	35. Daniliuc Iulian
14. Bâgu Maria	36. Daniliuc Carolina
15. Bâgu Teodor	37. Onofrei Toader
16. Bâgu Gheorghe	38. Onofrei Leonora
17. Bâgu Petre	39. Onofrei Viorica
18. Bâgu Leonora	40. Filimon Maria
19. Bâgu Rozalia	41. Filimon Ana
20. Bârgu Trifan	42. Filimon Oltea
21. Bârgu Mihai	43. Filimon Ilie
22. Bârgu Ana	

Marea majoritate a acestor sectanți sunt de profesii agricultori și puțină parte din ei sunt meseriași. [14]

SITUAȚIA NUMERICĂ ȘI NOMINALĂ A BAPTIȘTILOR Pe raza teritoriului rural a Provinciei Bucovina

1. Județul Cernăuți.....	305
2. „ Hotin.....	3.652
3. „ Suceava.....	490
4. „ Rădăuți.....	204
5. „ Storojineț.....	596
6. „ Dorohoiu.....	95
7. „ Câmpulung.....	---

Total.....	5.222 [15]

⁸⁴ În text apar două nume de familie: Bâgu și Bârgu. Nu este exclus să fi fost vorba de un singur nume, pe care autorul să-l fi scris și într-o formă greșită.

**PLAN DE LUCRU
PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII INFORMATIVE
ÎN URMĂRIREA SECȚEI BAPTISTE PE ANUL 1943**

Problema sectei baptiste de pe raza Inspectoratul lui Regional de Poliție Cernăuți se va urmări din următoarele puncte de vedere:

I. Din punct de vedere al locului – spațiu.

Problema se va urmări pe raza întregului Inspectorat de Poliție, pe teritoriul Poliției Hotin, Cernăuți, Suceava, Storojineț, Câmpulung și celelalte județe, clasate după importanță și unde acțiunea baptistă este mai puternică, de către agenții echipei speciale, organele polițienești, agenți acoperiți și informatori ocazionali, pentru a se urmări îndeaproape activitatea acestei probleme și a identifica pe conducători, colportori și propagandiști.

Casele de rugăciuni fiind închise⁸⁵, se va urmări și identifica locurile unde se adună pentru rugăciune.

Se va urmări acțiunea de propagandă și rezultatele ei.

Pentru a identifica pe toți sectanții bapțiști periculoși și pentru a pune stavilă acțiunii de propagandă se vor executa toate măsurile propuse pentru urmărirea acestei probleme pe anul 1943, prevăzute la „Judecarea Situației”.

În toate localitățile enumerate mai sus, afară de orașul Cernăuți, unde mijloacele normale de căutare sunt suficiente, vor acționa și agenții acoperiți ai Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți, suprapunându-se și activitatea echipei speciale.

Mijloacele organice de căutarea informațiilor se vor conduce și vor urmări aplicarea ordinului general de informațiuni dat de Inspectorat pe anul 1943.

În toate localitățile specificate mai sus, activitatea informativă se va desfășura în colaborare cu organele Inspectoratului de Jandarmi Cernăuți, prin organele locale.

II. Din punct de vedere al timpului.

Acțiunea se va desfășura cu aceeași intensitate, în tot cursul anului, gravitând în special asupra teritoriului [16] urban a[1] județului Hotin, Suceava, Cernăuți, Storojineț, Câmpulung, urmând celelalte județe unde numărul sectanților bapțiști este mai mare și în special în județele foste sub ocupația sovietică, unde se pot identifica încă mulți sectanți, necunoscuți de autoritățile polițienești.

III. Din punct de vedere al izvoarelor de informațiuni.

Din totalul izvoarelor de informațiuni se va da o deosebită atenție clerului și organelor sale ajutătoare (cantori, epitropi bisericești etc.), credincioșilor ortodocși, precum și corpului didactic și organelor administrative locale.

IV. Din punct de vedere al legăturilor și transmisiunilor.

Transmiterea informațiilor culese și legăturilor pentru darea instrucțiunilor în vederea căutării și supravegherii, se va face în funcție de urgență și anume:

---

⁸⁵ Toate casele de rugăciune ale bapțiștilor, adventiștilor de ziua a șaptea și creștinilor după Evanghelie au fost închise în urma decretului-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942; vezi nota 80.

- telefonic,
- telegrafic,
- prin curier în scris,
- text convențional
- sau clar prin scris. [17]

Plan de căutarea informațiilor pe teren

Informațiuni de cules asupra	Obiectivul	Ordine de urgență	Mijloacele		Realizări
			Normale	Suplimentare	
H O T I N					
Locuri de adunare	Case suspecte	V	organele	Informatori	
Material propagandă	Conducători	I	Echipei	Agenți acoperiți	
Propagandă orală	Membrii fanatici	III	Speciale	Clerul și ajutoarele lor	
Manifestări	Predicatori	II		Creștinii	
Colecte	Trecuți la alte culte	VI		ortodocși	
Prozelitism	Reveniți la ortodoxism	VII		Corpul didactic și	
Propaganda de revenire în sânul bisericii ortodoxe etc.	Membrii în general	IV		Organele administrative	
S U C E A V A					
idem	idem	idem	idem	idem	
C E R N A U Ţ I					
idem	idem	idem	idem	idem	
S T O R O J I N E Ţ					
idem	idem	idem	idem	idem	
C Â M P U L U N G					
idem	idem	idem	idem	idem	
R Â D Â U Ţ I					
idem	idem	idem	idem	idem	
D O R O H O I					
idem	idem	idem	idem	idem	

[18]

I S T O R I C U L S E C T E I A D V E N T I S T E D E Z I U A [a] 7 - a [19]

I S T O R I C U L S E C T E I A D V E N T I S T E D E Z I U A [a] 7-a

Originea adventismului de ziua [a] 7-a. Originea cuvântului adventist este de la latinescul „adventus” – sosire, venire, prin urmare acești sectanți socotesc apropiată a două venire a Mântuitorului.

Întemeietorul adventismului este William Miller⁸⁶, născut în America la 1782, fiu de bapțiști, agricultor. În tinerețe a fost liber cugetător. La vârsta de 34 ani intră în secta baptistă, începând să citească cărțile profetice, în special cartea lui Daniil și Apocalipsa. După un scurt timp ajunge la convingerea că împărăția de 1000 ani, despre care se vorbește în Apocalipsă, va începe în curând și chiar socotește exact anul acestui eveniment. Această socoteală o ține ascunsă timp de 13 ani și o face cunoscut pentru prima dată în anul 1831. Fiind numit predicator baptist, începe să propage ideile sale adventiste, că Mântuitorul va veni la 21 Martie 1843 sau 1 Martie 1844.

Neapărând Mântuitorul la aceste date, un aderent al său, anume S. S. Snow⁸⁷, găsește o mică greșeală în calculul lui Miller, pe baza citatului din Matei, cap. 25, 5-6 (că mirele a întârziat să vină până la miezul nopții), și socotește venirea Domnului la 21 Octombrie 1844.

Doamna Ellen G. White⁸⁸ (1827-1917) reușește să scoată pe adventiști din încurcătură, susținând că Domnul a venit la 21 Octombrie 1844, însă nu pe pământ, ci tot în cer, pentru ca să curețe sanctuarul ceresc de toți acei cari au serbat duminica în locul sâmbetei, introducând astfel pentru acești sectanți zi de sărbătoare sâmbăta.

Diviziunile adventiștilor. Adventiștii înmulțindu-se s-au împărțit în vreo șase grupe:

- adventiștii evanghelici,
- biserica creștină adventistă,
- Minunea bisericei adventiste,
- adventiștii de ziua primă,
- adventiștii vremii ce va să vină,
- adventiștii zilei [a] 7-a. [20]

Infiltrarea în Europa. Din America adventismul a fost răspândit în Europa de un fost preot catolic, Czehowski⁸⁹, de origine poloneză, mai întâi în Germania, apoi în Belgia, Olanda și Austria. Centrul de propagandă este în Hamburg, unde au 30 de ziare de propagandă, cinci colegii și seminarii și mai multe școli confesionale.

Infiltrarea în România. În România adventismul apare în anul 1870, fiind adus tot de Mihai Czehowski, care a ținut mai multe conferințe adventiste la Pitești, însă cu mare greutate [a reușit] să-și câștige 3-4 adherenți. Până în 1881 reușește să atragă numai 13 membri⁹⁰.

⁸⁶ William Miller (1782-1849), fost predicator baptist american, unul dintre întemeietorii mișcării adventiste. În document apare greșit: Muller.

⁸⁷ Samuel Snow (1806-1870), predicator american, unul dintre pionierii mișcării adventiste.

⁸⁸ Ellen G. White (1827-1915), misionară și scriitoare adventistă, din SUA.

⁸⁹ Mihail B. Czehowski (1818-1876), fost preot catolic polonez convertit la adventism, a desfășurat activitate misionară în mai multe țări din Europa, inclusiv în România. În document apare de fiecare dată: Cehovschi.

⁹⁰ Pentru începuturile adventismului în România, vezi, între altele, Daniel-Adrian Neagu, *Istoria Bisericii Adventiste din România și impactul ei asupra societății românești (1870-1930)*, teză de doctorat, București, Universitatea din București, Facultatea de Istorie, 2013, p. 69 și urm.

O altă sămânță adventistă este adusă din Crimeia, cu ocazia colonizării în Dobrogea⁹¹, de către germanii Kruger și Baierle, cari, stabilindu-se în comuna Sarighiol, au isbutit să facă un număr de 30 aderenți prin satele Cobadin, Anadalchioi și Viile Noi.

În anul 1890 pătrund în București prin germanii Adomeit⁹² și Perk⁹³ și până în 1906 reușesc să facă 20 de aderenți, printre cari și pe studentul în medicină, doctorul și conducătorul de azi a Uniunii Adventiștilor din România⁹⁴, Dl. Petre P. Paulini⁹⁵.

Organizarea. Adventiștii sunt organizați în uniuni pe țări, iar fiecare uniune este compusă din conferințe, după regiuni, cari la rândul lor sunt formate din comunități. Comunitățile sunt conduse de predicatori, pentru formarea cărora au școli speciale. Au și colportori speciali, cari împart broșurile. Pentru a-și menține propaganda prin tipărituri, au o societate de editură în București, „Cuvântul Evangheliei”⁹⁶.

În Europa adventiștii formează o Diviziune, iar în România o uniune, împărțită în șase conferințe: Muntenia, Oltenia, Moldova, Bucovina⁹⁷, Transilvania și Banatul.

Președintele real al uniunii române este Daniel N. Wall⁹⁸, însă fiind străin a fost înlocuit cu P. Păunescu⁹⁹.

Doctrina. Adeventiștii de ziua [a] 7-a susțin următoarele învățături:

– Biblia este singurul izvor de credință.

⁹¹ Referire la colonizarea de germani în Dobrogea, de la mijlocul și din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

⁹² Ferdinand Adomeit, pastor adventist german, care în primii ani ai secolului XX a condus bisericile adventiste (de limbă germană) din România.

⁹³ Gerhard Perk (1859-1930), fost menonit din Ucraina, pastor adventist și misionar în mai multe țări din Europa. În primii ani ai secolului XX i-a urmat lui Ferdinand Adomeit și a condus bisericile adventiste (de limbă germană) din România.

⁹⁴ Numele complet era Uniunea Comunităților Evanghelice ale Adventiștilor de Ziua a Șaptea din România.

⁹⁵ Petre P. Paulini (1882-1953), pastor adventist. În anii 1920-1927 și 1932-1936 a fost președintele Uniunii Comunităților Evanghelice ale Adventiștilor de Ziua a Șaptea din România. În document apare greșit: Petre I. Paulini.

⁹⁶ Societatea comercială „Cuvântul Evangheliei”, cu sediul în București, a fost înființată în anul 1920 și a editat și difuzat literatură cu caracter religios a adventiștilor de ziua a șaptea.

⁹⁷ După eliberarea Basarabiei și Bucovinei de Nord s-a constituit Conferința Bucovina și Basarabia a adventiștilor de ziua a șaptea, al cărei președinte a fost Alexandru Popov, pastor în Cernăuți, menționat în acest document. Două scrisori ale conducerii Conferințe către credincioși, din 25 august 1941 și din noiembrie 1941, au fost publicate în *Documente*, doc. 79, p. 303-305, și doc. 103, p. 330-331.

⁹⁸ Daniel N. Wall, pastor american, președinte al Uniunii adventiste din România în anii 1927-1932.

⁹⁹ Petre Păunescu (1882-1972), fost maior, predicator și fruntaș adventist. În 1927-1932 și 1941-1959 a fost consilier al Uniunii adventiste din România. În anii 1937-1941 a fost directorul Institutului Biblic din Brașov-Stupini.

- Cred în două învieri a[le] Mântuitorului, una cunoscută de toți, iar a doua pentru a împărăți 1000 de ani.
- Admit două judecăți, una la începutul împărăției de 1000 ani, când vor fi răsplătiți cei buni, și alta la [21] finele împărăției, când [vor] fi pedepsiți cei răi.
- Admit somnul sufletelor (morții nu mai au suflet viu), pentru a combate cultul sfinților și morților.
- Practică spălarea picioarelor ca semn al umilinței.
- Nu admit Sfintele Taine și cultul icoanelor, crucii, ca fiind contrare poruncei a doua.
- Nu cred în existența iadului și muncilor veșnice.
- Nu dă importanță botezului, dar îl admit la mărturisire.
- Nu admit tradiția și deci nici ierarhia.
- Nu admit nici un fel de sărbătoare.
- Serbează sâmbăta ca zi a Domnului, în loc de duminică, care zi este obligatorie pentru toți oamenii.

–

Cutul. Adventiștii fac slujbă religioasă sâmbăta și în alte zile de adunare, dimineața sau după amiază. Sf. Cină o sărbătoresc o dată pe trimestru, de regulă în legătură cu botezul, pentru a împărtăși pe cei botezați.

Prozeliții fac o școală în fiecare săptămână ca să învețe credința adventistă și cel care dă dovadă de cunoștințe suficiente este trecut după 3 luni pe lista celor ce se botează, în caz contrar sunt amânați alte trei luni.

Botezul se face de obicei în apă curgătoare.

Practică și un fel de căsătorie¹⁰⁰, iar înmormântările sunt un mijloc de propagandă, mortul fiind condus la groapă cu cântări și predici.

–

Mijloace de propagandă. Pentru succesul propagandei folosesc numeroase reviste și broșuri, dintre cari cele mai însemnate sunt:

Reviste:

1. *Semnele Timpului*¹⁰¹.
2. *Curierul Misionar*¹⁰².
3. *Lecțiuni biblice pentru copiii majori*¹⁰³.
4. *Lecțiuni biblice pentru copiii minori*¹⁰⁴.

---

¹⁰⁰ Cu sensul de cununie.

¹⁰¹ „Semnele Timpului”, revistă a adventiștilor de ziua a șaptea din România. A apărut, cu unele întreruperi, între anii 1908 și 1942, la București. Avea o apariție lunară.

¹⁰² „Curierul misionar”, revistă a adventiștilor de ziua a șaptea din România. A apărut la București, în anii 1914, 1916 și apoi din 1922.

¹⁰³ Este vorba de „Lecțiuni biblice”, revistă a adventiștilor de ziua a șaptea, apărută la București în anii 1909-1916, 1919-1942, 1945-1948.

¹⁰⁴ Probabil că se referă la „Lecțiuni pentru Sabat”, revistă adventistă apărută la București în anii 1922-1937.

Broșuri:

1. *Parabolele Domnului Hristos.*
2. *Timpul nostru în lumina profețiilor.*
3. *Marea luptă.*
4. *Patriarhi și profeți.*
5. *Note asupra cărții facerii.*
6. *Profeți falși și mincinoși și profeții mincinoase.*
7. *Calea către Hristos.*
8. *Sabatul studiat la lumina cuvântului lui D[umne]zeu.*
9. *În umbra marilor evenimente.*
10. *Hristos Mântuitorul nostru luptă contra epidemiilor.* [22]
12. *Lecturi biblice asupra adevărului prezent.*
13. *Trebue să bea creștinul băutură?*
14. *Este Biblia cuvântul lui Dumnezeu?*
15. *Umbra și ființa planului de mântuire.*
16. *Ce bine să fac să câștig viața veșnică.*
17. *Cine a hotărât care cărți să facă Biblia.*
18. *Pocăiți-vă căci împărăția este apropiată.*
19. *A doua venire a lui Hristos.*
20. *Sabatul Noului Testament.*
21. *Ce zi serbați și pentru ce?*
22. *Unde sunt morții?*

ISTORICUL SECTEI ÎN BUCOVINA

În Bucovina adventismul apare după războiul mondial, fiind adus și propagat de țărani veniți fie din lagărele din Germania, fie din Transilvania sau America.

Infiltrarea în județul H o t i n. Secta apare în orașul Hotin în anul 1920, când baptistul Iavețchi, venit din America, se desparte de bapțiști și trece la adventiști. Acesta reușește să atragă în sectă pe locuitorii Rascovschi Dumitru și Butușanschi Alexei, cari au început să propage doctrina acestei credințe.

În anul 1921 sosește în Hotin adventistul Dalalău Alexandru, din Transilvania, care căsătorindu-se cu fiica lui Iavețchi, încep să desfășoare o intensă propagandă, dar fără rezultat, deoarece până la ocupația sovietică n-au atras decât 12 membri.

În Tg. Sulița-Hotin secta apare în 1930, fiind înființată de bapțiștii Baghiuc, Spătaru Teodor și Zbârcot Alexandru, care au trecut la adventism, sub conducerea predicatorului Costemschi Parfenie. Aceștia ridică și o casă de rugăciune, obținând până în 1939, 17 membri. În prezent conducătorul acestor sectanți este Rusu Ioan, iar în Hotin, Dalalău Alex[andru].

Județul S t o r o j i n e ț. Secta apare în 1929, fiind propagată de predicatorul Rusnac Dimitrie. În 1932 vine în ajutorul acestuia germanul Rudolf Reihamer, care-și stabilește domiciliul în Storojineț, reușind să atragă de partea

sa un număr de 17 membri. În timpul ocupației sovietice acesta s-a repatriat în Germania, așa că această sectă n-a progresat. După ocupația sovietică au fost identificați în orașul Storojineț numai 3 adventiști.

Județul D o r o h o i u. Adventismul își face apariția în anul 1919, când se descoperă în cartierul Depoului Gării, la locuința lucrătorului Ciobanu, un număr de 12 membri. Cu timpul acești sectanți au trecut la secta creștină după evanghelie și n-au mai progresat.

În Tg. Darabani secta apare în 1922, făcând până în prezent 109 aderenți, fiind în creștere, cu toate măsurile restrictive ce s-au luat contra lor. [23]

Județul R ă d ă u ț i. Pe raza teritoriului urban a[1] județului Rădăuți nu avem adventiști de ziua [a] 7-a, ci numai pe teritoriul rural, unde numărul lor ajunge la 155 persoane, cu centrul în comuna Vicovu de Sus și au predicator pe locuitorul Toader Pâslar.

Județul C â m p u l u n g. [Adventismul] apare imediat după războiul mondial, numărând printre primii membri pe locuitorul Gheorghe Țâmpău, din orașul Câmpulung. În anul 1926 Uniunea comunității adventiste din țară construiește în acest oraș 2 case de rugăciuni. Cu toată munca depusă de predicatorii Marinescu Nicolae, din C[âmpu]lung, și Grăjdinaru Ioan, din G[ura] Humor[ului], n-au putut recruta decât 39 membri, dintre cari: 2 la V[atra] Dornei, 21 la C[âmpu]lung și 16 la G[ura] Humorului.

Județul S u c e a v a. [Secta] apare pentru prima dată în anul 1935, fiind adusă și propagată de locuitorul Ilișioi Mifdodie, care a reușit să atragă până în prezent un număr de 16 membri. Nu au case de rugăciune și nici predicatori.

Județul C e r n ă u ț i. [Secta] ia ființă după anul 1919, fiind adusă de predicatorul german Gruber, care a numit predicatori pentru orașul Cernăuți pe numiții Leon Balah și Tănase Miriuca, iar pentru județ pe Oresciuc Gheorghe, Nahirni Gh., Darie Gh. și Machiu Mihail. În urma propagandei desfășurate de acești predicatori, numărul sectanților s-a ridicat la circa 200. În prezent au conducător și predicator pe numitul Popov Alexandru.

CONCLUZIUNI GENERALE PE ANUL 1942

Deși în cursul anului 1942 s-au luat severe măsuri de prohibirea propagandei sectare adventiste de ziua [a] 7-a, totuși acești sectanți au continuat să activeze discret, ținând adunări și făcând rugăciuni, în cadrul familiilor lor.

Cu toată propaganda făcută în rândurile lor, cu scopul de a reveni la credința strămoșească, s-a constatat că toți membrii au rămas fideli doctrinei lor.

Față de cele de mai sus, cât și în baza decretului lege care a apărut la finele lunii Decembrie a.c.¹⁰⁵, urmează a se lua pentru anul 1943 cele mai severe măsuri de reprimare a activității acestor sectanți.

Ca atare pentru anul viitor se impune luat următoarele măsuri: identificarea și supravegherea conducătorilor, predicatorilor și membrilor adventiști și înaintarea lor justiției în caz că sunt suficiente dovezi de vinovăție. [24]

¹⁰⁵ Referire la decretul-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942; vezi nota 80.

Ianuarie 1943. S-au executat întocmai dispozițiunile Decretului Lege Nr. 927/942, neînregistrându-se rezistență din partea sectanților.

– În cursul acestei luni trei adventiști din orașul Storojineț au revenit cu forme legale la credința ortodoxă.

Februarie [1943]. – Poliția Storojineț a înaintat cu acte dresate Curții Marțiale Cernăuți pe sectantul adventist Spac Vasile și Nahorneac Mihai, din comuna Vișinița, pentru faptul că au fost prinși în adunare și cu material de propagandă.

Martie [1943]. – Poliția Suceava a înaintat cu acte dresate Curții Marțiale Cernăuți, un număr de 6 adventiști, fiind prinși cu material de propagandă sectară. În timp ce se aflau în curs de judecată, au revenit la credința ortodoxă, împreună cu întreaga lor familie, compusă din 15 persoane. Prin revenirea acestor sectanți la credința strămoșească, orașul Suceava nu mai are nici un adventist.

Aprilie [1943]. – Poliția Cernăuți a efectuat în cursul luni mai multe percheziții domiciliare adventiștilor de ziua [a] 7-a din acest oraș, găsind material de propagandă sectară numai la numita Popov Eugenia, care a fost înaintată cu acte dresate Curții Marțiale Cernăuți.

– Poliția Hotin a înaintat aceleiași instanțe de judecată pe conducătorul adventist din acel oraș, anume Dalalău Alexandru, pentru aceleași motive.

– Poliția Storojineț a identificat 3 familii adventiste, anume: Zori Martin, care în anul 1941 a fost dat în judecată și pentru activitate comunistă, Teodor Creuco și Tican Ilie.

Mai [1943]. – Poliția Storojineț a înaintat cu acte dresate Curții Marțiale Cernăuți pe numitul Mihăescu Gheorghe, asupra căruia s-a găsit material de propagandă.

Iunie, Iulie și August [1943]. Nu s-au făcut trimiteri în judecată.

Se observă că, cu toată propaganda și stăruința depusă în rândurile acestor secte de a reveni la credința strămoșească, aceștia continuă a rămânea fideli sectei lor. În general se observă reavoință și îndărătnicie dusă până la sfidare și obrăznicie. [25]

Luna Septembrie [1943]. Adventiștii de ziua [a] 7-a din Tg. Darabani (144), în urma apariției D[ecretului] L[ege] prin care se prevede desființarea sectelor religioase¹⁰⁶, au dat declarațiuni de renunțare la sectarism și trecere la credința ortodoxă. Toți aceștia nu se sfiesc să declare ca nesincere declarațiile lor de trecere la cultul ortodox, cerând să fie lăsați să serbeze sâmbăta și duminica și să nu se închine la icoane. Ca dovadă că trecerile lor sunt nesincere este faptul că un număr de 28 sectanți din Darabani au fost dați judecării pentru activitate sectară interzisă, după două luni după ce au dat declarații de renunțare la sectarism.

De pe raza Detașamentului de Poliție Darabani au dat până în prezent declarații de renunțare la sectarism un număr de 68 adventiști, cari, împreună cu membrii familiei minori, totalizează un număr de 144 suflete.

---

¹⁰⁶ Referire la decretul-lege nr. 927 din 28 decembrie 1942; vezi nota 80.

În cursul acestei luni s-a procedat al facerea unei statistici, stabilindu-se următoarea situație:

– Cernăuți.....	197
– Storojineț.....	8
– Rădăuți.....	6
– Câmpulung.....	31
– Dorohoiu.....	110
– Hotin.....	18
– Suceava.....	---

-----
370 [26]

JUDECAREA SITUAȚIEI ȘI CONCLUZIUNILE GENERALE TRASE ÎN URMA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATĂ DE SECTA ADVENTISTĂ DE ZIUA [a] 7-a ÎN CURSUL ANULUI 1942 ȘI MĂSURI DE LUAT PENTRU ANUL 1943

Datorită măsurilor de supraveghere luate contra adventiștilor de ziua [a] 7-a s-a constatat că această sectă n-a desfășurat nici o activitate în sensul de a-și recruta noi aderenți.

Cu toate că în rândurile lor s-a desfășurat o intensă propagandă de revenire la credința strămoșească, s-a constatat că membrii acestei secte au persistat cu încăpățănare de a rămânea credincioși sectei din care fac parte, nesemnalându-se nici un caz de revenire.

Cu această ocazie au dat dovadă de reavoință, indolență și obrăznicie față de legile Statului.

S-a constatat deasemeni că parte dintre ei, pentru a se sustrage măsurilor de urmărire, au făcut declarațiuni de trecere la credința ortodoxă, continuând în realitate a serba după stilul adventist și a serba sâmbăta ca zi de odihnă. Unii chiar s-au pronunțat în public și au cerut să li se permită de a serba sâmbăta și duminica și să nu recunoască cultul icoanelor.

Față cu cele de mai sus și în baza Decretului Lege Nr. 927/942, se impun pentru anul 1943 următoarele măsuri:

– Identificarea conducătorilor, propagandiștilor și a tuturor membrilor din regiune și stricta supraveghere a acestora.

– Supravegherea contactului cu alte persoane, pentru a se constata dacă nu desfășoară propagandă sectară.

– Măsuri pentru identificarea colportorilor de material de propagandă și diferirea lor justiției împreună cu corpul delict.

– A se urmări și constata dacă nu se face propagandă sectară sub formă de reuniuni familiale sau sub formă de clăci.

– Efectuarea de descinderi și percheziții domiciliare cu paza formelor legale, pentru a descoperi materialul de propagandă și a identifica locurile de adunare. [27]

– Supravegherea sectanților cari au revenit la ortodoxism și a acelor cari au făcut asemenea declarații, pentru a se stabili dacă au făcut acest lucru din convingere sau numai de formă.

– Înaintarea cu acte dresate justiției a sectanților ce se fac vinovați de activitate sectară, bineînțeles numai în cazul când sunt suficiente dovezi de vinovăție.

– Intensificarea propagandei în rândurile adventiștilor, în unire cu organe[le] clericale și cele administrative, pentru revenire la credința strămoșească.

– În toate cazurile unde organele polițienești vor întâlni rezistență și reavoință, să procedeze cu toată energia la reprimarea lor. [28]

SITUAȚIA NUMERICĂ ȘI NOMINALĂ A ADVENTIȘTILOR DE ZIUA [a] 7-a

Situația numerică

	<u>Terit. urban</u>	<u>Terit. rural</u>
1. Cernăuți.....	197.....	524.....
2. Storojineț.....	8.....	358.....
3. Rădăuți.....	6.....	187.....
4. Câmpulung.....	31.....	278.....
5. Dorohoiu.....	110.....	101.....
6. Hotin.....	18.....	1.933.....
7. Suceava.....	--.....	136.....
Total	370	3.517

Tabel nominal

1. CERNĂUȚI

1. Martin Javorschi	14. Smuc Varvara
2. Bălan Iulia	15. Maximciuc Miodora
3. Granca Anton	16. Marinca Tănase
4. Costiuc Mihailina	17. Hrehoreac Melache
5. Colotelo Elena	18. Hrehoreac Anexia
6. Scutelnic Vera	19. Hrehoreac Paul
7. Filipciuc Matia	20. Hrehoreac Vasilena
8. Velehorschi Neculai	21. Turcan Ana
9. Velehorschi Ecaterina	22. Suhar Mihalina
10. Jablonschi Ecaterina	23. Rusnac Macivei
11. Cușmerciuc Vladimir	24. Pusciuc Gheorghie
12. Constantineac Elena	25. Pusciuc Maria
13. Pauliuc Ana	26. Dimetriuc Ctin

27. Dimetriuc Parasca	70. Gavițchi Gh. [29]
28. Bilinschi Gh.	71. <lipsă>
29. Bilinschi Kati	72. Țibulschi Ioan
30. Paulovici Johan	73. Föer Ion
31. Paulovici Ana	74. Föer Ana
32. Bălan Leon – predicator	75. Jemna Teodor
33. Bălan Eugenia	76. Curelaru Dumitru
34. Kramer Hermina	77. Curelaru Ecaterina
35. Popov Alexandru – predicator	78. Balog Saveta
36. Popov Eugenia	79. Cojocar Vasile
37. Kieltschi Mihail	80. Cojocar Elena
38. Kieltschi Elena	81. Cosovan Ioan
39. Maraneac Parasca	82. Cosovan Veronica
40. Țibulschi Ioan	83. Cosovan Ilarion
41. Țibulschi Ana	83. Cosovan Petre
42. Țibulschi Simion	84. Cosovan Petre
43. Voitcu Ana	85. Cosovan Lala
44. Scripcaru Vasile	86. Cosovan Maria
45. Scripcaru Marghioala	87. Iftodie Mihai
46. Visoțchi Gheorghe	88. Bașiștei Gh.
47. Visoșchi Maria	89. Bașiștei Maria
48. Scripcaru Petre	90. Bașiștei Ioan
49. Grosu Dumitru	91. Bașiștei Zamfira
50. Grosu Sabina	92. Prehar Gheorghe
51. Scripcaru V. Petre	93. Prehar Eufrosina
52. Vispițchi Veronica	94. Bașiștei Dumitru
53. Ostafi D. Mihai	95. Bașiștei Veronica
54. Ursachi Ioan	96. Caleniuc Dumitru
55. Moraraș D. Maranda	97. Valenciuc Maria
56. Moraraș G. Ioan	98. Iurcovschi Vasile
57. Pisarciuc D. Gh	99. Jurcovschi Domnica
58. Stoleru Gh. Ana	100. Prehar Ioan
59. Grosu I. Ioan	101. Prehar Vasilena
60. Grosu I. Marta	102. Droniuc Ioan
61. Pescaru Iuda	103. Droniuc Elena
62. Pescaru Domnica	104. Demciuc Ioan
63. Irimia Eleonora	105. Levenciuc Grigore
64. Chirilă Victoria	106. Demciuc Maria
65. Chirilă Vasileana	107. Demciuc Dumitru
66. Balog Elisabeta	108. Demciuc Saveta
67. Davidchi Melania	109. Babiciuc Ecaterina
68. Tihaniuc Ștefan	110. Palamariuc Domnica
69. Tihaniuc Maria	111. Babiciuc Ana

-
112. Babiciuc Veronica	155. Ivanciuc Paraschiva
113. Prehar Domnica	156. Smetaniuc Ilie
114. Crasniciuc Eufrozina	157. Gavrileş Paraschiva
115. Sorochiuc Alexa	158. Gavrileş Grigore
116. Jurcovschi Vasilena	159. Galan Grigore
117. Caminschi Nastasia	160. Galan Domnica
118. Jurcovschi Elena	161. Cucirivschi Nicolae
119. Tcaciuc Ilie	162. Cucirivschi Elena
120. Tcaciuc Maria	163. Cezar Elisabeta
121. Garcinschi Ioan	164. Cezar Petru
122. Tcaciuc Veronica	165. Cezar Veronica
123. Litiuac Alexandru	166. Zuzuleac Eufrozina
124. Liutec Anghelina	167. Cucirivschi Elena
125. Liutec Ioan	168. Cucirivschi Ioan
126. Liutec Olimpia	169. Cucirivschi Marian
127. Gavrileş Domnica	170. Perstic Eugenia
128. Gavrileş Gh.	171. Perstic Eugenia
129. Cucirilschi Ştefan	172. Veleciuc Emanoil
130. Cucirilschi Paraschiva	173. Mac Mihail
131. Pohalschi Dumitru	174. Mac Vasilena
132. Puhalschi Maria	175. Slovschi Andrei
133. Puhalschi Gheorghe	176. Pihuleac Gheorghe
134. Puhalschi Natalia	177. Slovschi Rahila
135. Puhalschi Ioan	178. Iaşura Domna
136. Puhalschi Domnica	179. Pihuleac Domnica
137. Greaca Ioan	180. Slovschi Ana
138. Greşca Maria	181. Bulauca Sofia
139. Melasciuc Zamfira	182. Slovschi Maria
140. Melneciuc Dumitru	183. Gavriiliuc Maria
141. Melneciuc Eugenia	184. Raşciovei Ana
142. Puşniuc Neculai	185. Clenciuc Gheorghe
143. Puşniuc Maria	186. Clenciuc Ana
144. Moşulea Zenovia	187. Isopenco Maria
145. Puşniuc Ştefan	188. Isopenco Eugenia
146. Hamceriuc Ioan	189. Isopenco Vasile
147. Melneciuc Neculae	190. Isopenco Paraschiva
148. Mitanschi Elena	191. Sleuca Ecaterina
149. Melenca Ştefan	192. Calenciuc Manole
150. Melenca Maria	193. Calenciuc Ana
151. Cătan Maria	194. Calenciuc Nicolae
152. Cătan Domnica	195. Paziuc Gheorghe
153. Hanceriuc Ioan	196. Paziuc Sofia
154. Hanceriuc Domnica	197. Paziuc Ecaterina [30]

2. DOROHOIU

1. Andruș Saveta
2. Andruș Aurel
3. Andruș Maria
4. Andruș David
5. Andruș Costanche
6. Andruș Teodora
7. Andruș C. Pavel
8. Imbir Gh. Gh.
9. Imbir Gh. Ecaterina
10. Imbir Gh. Vasile
11. Imbir Gh. Ctin
12. Imbir Gh. Ștefan
13. Imbir Gh. Mihai
14. Imbir Gh. Valeria
15. Imbir Gh. Ecaterina
16. Imbir Gh. Dumitru
17. Imbir D. Aglaia
18. Imbir D. Virginia
19. Imbir D. Estera
20. Imbir D. Aneta
21. Imbir D. Eugenia
22. Imbir N. Saveta
23. Imbir N. Gheorghe
24. Imbir N. Valeria
25. Imbir N. Dumitru
26. Imbir N. David
27. Imbir N. Emilia
28. Imbir N. Neculai
29. Imbir Gh. Marghioala
30. Imbir Gh. Emilia
31. Imbir Gh. David
32. Hriniuc T. Aurica
33. Hriniuc T. Virginia
34. Mandache Profira
35. Teișanu Ctin
36. Teișanu C. Maria
37. Teișanu C. Gheorghe
38. Teișanu C. Ctin
39. Teișanu C. Maria
40. Teișanu C. Mihail
41. Teișanu C. David
42. Teișanu C. Petru
43. Teișanu Petre
44. Teișanu Paraschiva
45. Teișanu P. Daniel
46. Teișanu P. Elena
47. Teișanu P. Petru
48. Teișanu N. Catrina
49. Teișanu D. Maria
50. Vatamanu Maria
51. Vatamanu Virginia
52. Vatamanu Catinca
53. Vatamanu Aglaia
54. Vatamanu Ion
55. Burlacu Teodor
56. Burlacu Anica
57. Burlacu Viorica
58. Burlacu Teodor
59. Burlacu Vasile
60. Burlacu Gheorghe
61. Burlacu Estera
62. Burlacu Maria
63. Bejenariu I. Gh.
64. Bejenariu Gh. Aglaia
65. Bejenariu Gh. Didina
66. Bejenariu Gh. Adela
67. Bejenariu Gh. Estera
68. Burlacu Natalia
69. Baciuc V. Maria
70. Baciuc V. Ilie
71. Baciuc V. David
72. Baciuc V. Didina
73. Catruță Agache
74. Catruță Maria
75. Catruță A. Agache
76. Dumitriu Eleonora
77. Gheorghiciuc Saveta
78. Gheorghiciuc Florea
79. Iordache Vasile
80. Iordache Maria
81. Iordache V. Maria
82. Iordache V. Elena

83. Iordache V. Vasile	97. Dănilă Dumitru
84. Iordache V. Simion	98. Dănilă D. Elena
85. Mihai Elena	99. Dănilă D. Vasile
86. Timofte Ioan	100. Dănilă D. Ioan
87. Dănilă Gheorghe	101. Dănilă D. Petru
88. Dănilă Anghelina	102. Dănilă D. Gheorghe
89. Dănilă Gh. Gh.	103. Dănilă D. Neculai
90. Dănilă Didina	104. Dănilă D. Mihai
91. Dănilă Aneta	105. Catruță Dumitru
92. Dănilă Elena	106. Dănilă D. Costache
93. Dănilă Petru	107. Catruță Saveta
94. Dănilă Vasile	108. Catruță D. Victoria
95. Dănilă Toader	109. Catruță D. Titus
96. Dănilă Emilia	110. Catruță Dtru

3. HOTIN

1. Dalalău Alexandru – predicator	10. Spătaru Dina
2. Dalalău Alexandra	11. Badiuc Ana
3. Dalalău Beniamin	12. Rață Mihail
4. Dalalău Rebeca	13. Rață Alexei
5. Dalalău Lidia	14. Rață Naghia
6. Dalalău Ana	15. Rață Nina
7. Rașcovschi Anton	16. Rață Elena
8. Spătaru Teodor – conducător	17. Rață Teodosia
9. Spătaru Maria	18. Cvapiș Ecaterina [31]

4. CÂMPULUNG

1. Țâmpău Dumitru	17. Cordineanu Grigore
2. Țâmpău Rozalia	18. Cordineanu Maria
3. Țâmpău Gheorghe	19. Țâmpău Grigore
4. Țâmpău Elena	20. Macovei Nicolae
5. Marinescu Nicolae	21. Grăjdinoiu Ctin
6. Marinescu Florica	22. Grăjdinoiu Ecaterina
7. Rusu Grigore	23. Catargiu Gheorghe
8. Balan Aurel	24. Catargiu Marta
9. Balan Nastasia	25. Catargiu Maria
10. Vranău Todosia	26. Catargiu Luca
11. Groza Parasca	27. Catargiu David
12. Piticar Varvara	28. Catargiu Pavel
13. Cotlarciuc Cristina	29. Bucșa Precub
14. Făgădău Aritița	30. Ostaloș Miron
15. Bardan Toader	31. Bardan Maria
16. Bardan Minodora	

5. STOROJINEȚ

1. Demciuc Vasile
2. Demciuc Magdalena
3. Spac Vasile – predicator
4. Spac Vasilena
5. Spac Ștefan
6. Spac Victoria
7. Spac Iaroslava
8. Spac Mihail

6. RĂDĂUȚI

1. Ruiu Dumitru
2. Ruiu Elena
3. Valah Toader
4. Valah Florica
5. Hâncu Ambrozie
6. Hâncu Paraschiva [32]

PLAN DE LUCRU PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII INFORMATIVE ÎN URMĂRIREA SECȚEI ADVENTISTE DE ZIUA [a] 7-a PE ANUL 1943

Problema adventistă pe raza acestui Inspectorat de Poliție se va urmări din următoarele puncte de vedere:

I. Din punct de vedere al locului – spațiu.

Problema adventistă se va urmări pe raza întregului Inspectorat de Poliție, în special în județele: Cernăuți, Dorohoiul, Câmpulung, Storojineț și Rădăuți, unde numărul acestor sectanți este mai mare, de către agenții echipei speciale, de organele polițienești, agenți acoperiți și informatori ocazionali, pentru a se urmări îndeaproape activitatea acestei secte.

Pentru a identifica conducătorii, propagandiștii, predicatorii și toți membrii adventiști și pentru a pune stavilă acțiunii de propagandă a acestora, se vor executa toate măsurile propuse pentru urmărirea acestei probleme pe anul 1943, prevăzute la „Judecarea Situației”.

În toate localitățile specificate mai sus activitatea informativă se va desfășura în colaborare cu organele Inspectoratului de Jandarmi Cernăuți, prin organele locale.

II. Din punct de vedere al timpului.

Acțiunea se va desfășura cu aceeași intensitate în tot cursul anului, gravitând în special asupra teritoriului urban a[1] județului Cernăuți, Dorohoiu, Câmpulung, Hotin, Storojineț și Rădăuți, unde numărul sectanților este mai mare și în regiunile foste sub ocupația sovietică, unde se pot identifica încă mulți sectanți, necunoscuți de autoritățile polițienești.

III. Din punct de vedere al surselor de informațiuni.

Din totalul surselor de informațiuni se va da o deosebită importanță clerului, mirenilor, organelor administrative, sectanților reveniți la ortodoxism.

IV. Din punct de vedere al legăturilor și transmisiunilor.

Transmiterea informațiilor culese și legăturilor pentru darea instrucțiunilor în vederea căutării și supravegherii, se va face în funcțiune de urgență și anume:

- telefonic, – text convențional
- telegrafic, – sau clar, după caz. [33]
- prin curier în scris,

Planul de căutarea informațiilor pe teren

Informațiuni de cules asupra	Obiectivul	Ordinea de urgență	Mijloace		Realizări
			Normale	Suplimentare	
Locurile de adunare	Case suspecte	III	Organele	Informatori	
Materialului de propagandă	Predicatori	II	Echipei	Agenți acoperiți	
Propagandei orale	Conducători	I	Speciale	Clerul	
Diferite manifestări	Presbiteri	III		Ortodoxii	
Colectelor de bani și în natură	Membrii fanatici	IV		Organele ad-tive	
Acțiunea de prozelitism	Membrii în general	V		Corp didactic	
Propaganda de revenire la ortodoxism	Reveniții la ortodoxism	VI			
	Trecuți la alte culte	VII			

[34]

ISTORICUL SECTEI CREȘTINE DUPĂ EVANGHELIE [35]

ISTORICUL SECTEI „CREȘTINII DUPĂ EVANGHELIE”

Originea sectei. Evangheliștii apar pentru prima dată în Elveția în secolul al 19-lea, secta fiind înființată de preotul anglican John Nelson Darby¹⁰⁷. Acesta, părăsind biserica anglicană, pleacă în Elveția după anul 1837 și înființează acolo o adunare de creștini, ce-și ziceau frați. Adunarea mărindu-se, Darby înființează și un seminar. În anul 1885, când moare, existau deja 75 comunități.

¹⁰⁷ John Nelson Darby (1800-1882), evanghelist anglo-irlandez, unul dintre întemeietorii mișcării creștinilor după Evanghelie (în lumea anglo-saxonă cunoscuți ca *Brethren*).

*Infiltrarea în România.*¹⁰⁸ În anul 1910 principiile acestei secte pătrund în Transilvania, anume în localitatea Cisnădia, lângă Brașov, prin germanii Kolle¹⁰⁹ și Krauss¹¹⁰.

În București pătrund prin profesorul evanghelist Francis Berney¹¹¹, care reușește să atragă și să formeze pe tânărul Grigore Fotino Constantinescu¹¹², fiu de căpitan, care fu trimis în Elveția la o școală din Laussane, pentru a studia mecanica pianelor. Acolo timp de patru ani s-a format pentru postul de predicator. Reîntorcându-se în țară, își stabilește domiciliul în orașul Iași, punându-și în practică apostolatul său abia după războiul mondial. În anul 1928, pleacă la București, compromițându-se în Iași în urma unor afaceri financiare.

Printre predicatorii cari s-au compromis ca și șeful lor a fost Eugen Bodur din Burdujeni, care, după ce a escrocat pe misionara elvețiană¹¹³ de câteva zeci de mii lei, a trecut la secta pentecostalistă.

—

Organizația. Sunt organizați în comunități locale și nu admit o conducere sau organizare centrală. Au predicatori, bătrâni sau priveghetori și diaconi sau slujitori, anume pregătiți în școli speciale.

—

Doctrina. Cred în existența a trei ceruri. Botezul este [36] obligator, fără de care nimeni nu poate fi comunicat și este valabil numai botezul cu Duhul Sfânt. Botezul cu apă se poate săvârși la orice vârstă.

Cred în chinurile veșnice și propovăduiesc 4 judecăți. Susțin că a doua venire a Mântuitorului va fi adevărata înviere din morți, când evreei vor trece la creștinism.

—

Cutul. Sărbătoresc duminica, în special cu rugăciuni, cântări și predici. Se mai adună și mercuria după masă. Prăsnuiesc Crăciunul, Paștele și Rusaliile. Adunarea și slujba religioasă se face numai duminica dimineață.

Împărtășania se săvârșește în fiecare săptămână, pe când bapțiștii o dată pe lună, iar mileniștii o dată pe an.

---

¹⁰⁸ Pentru începuturile creștinilor după Evanghelie în România, vezi, între altele, Uniunea Comunităților Creștine după Evanghelie, *Istoricul adunărilor creștine după Evanghelie din România (Perioada 1899-1945)*, București, [1994], dactilografiat.

¹⁰⁹ Viktor Kolle, predicator al creștinilor după Evanghelie, din Cisnădie.

¹¹⁰ Mihail Kraus, predicator al creștinilor după Evanghelie, din Cisnădie.

¹¹¹ Francis Berney (1869-1939), predicator elvețian, misionar în România, unde a sosit în anul 1899. El a creat primele comunități creștine după Evanghelie din România. În documentul nostru apare greșit: Francisc Bernei.

¹¹² Grigore Fotino Constantinescu, predicator al creștinilor după Evanghelie, a fost un continuator al activității misionare a lui Francis Berney.

¹¹³ Referire la Laura Nicolet, misionară elvețiană în România; o informație similară apare în lucrarea *Istoricul sectelor religioase în România*, întocmită la Direcțiunea Generală a Poliției, Corpul Detectivilor, la sfârșitul anului 1942: *Documente*, doc. 121, p. 362.

Propaganda. Propaganda se face de la om la om, prin diferite reviste, broșuri etc. Cele mai principale sunt: 1. *Bunavestire*, 2. *Lumina Lumii*, 3. *Viață și lumină*¹¹⁴, 4. *Iadul există*, 5. *Cartea bețivului*, 6. *Cartea Apocalipsului*.

ISTORICUL SECTEI ÎN BUCOVINA

Propaganda evanghelistă, deși începută imediat după războiul mondial, n-a reușit să atragă decât un număr foarte mic de aderenți, iar în unele județe, cum ar fi Storojineț, Câmpulung, nici unul.

Pe raza Poliției Storojineț, Câmpulung, Hotin și Cernăuți sunt inexistenți.

Infiltrarea în județul Dorohoi. Pe raza teritoriului urban a [1] județului Dorohoiu, secta apare după anul 1919, când o parte dintre adventiști părăsesc secta și trec la creștinii după evanghelie. În prezent secta numără 88 membri.

[Județul] Rădăuți. Are un singur sectant, iar Tg. Siret 53.

[Județul] Suceava. Secta ia ființă în anul 1922, prin familiile numiților Iuriciuc Neculai și Trișan Elena și numără un total de 19 membri.

În luna Octombrie 1942, familia evanghelistului Butnariu V. Mihai din Mihăileni-Dorohoiu a revenit la ortodoxism, împreună cu întreaga sa familie, compusă din 9 persoane.

Alte treceri nu s-au semnalat în anul 1942. [37]

CONCLUZIUNI GENERALE PE ANUL 1942

În cursul anului 1942, activitatea și propaganda acestei secte s-a menținut numai în rândurile membrilor și s-a desfășurat foarte discret, în sensul de a-și menține credința sectară și nu a ceda propagandei de revenire la ortodoxism. Cu toate măsurile luate de organele polițienești în unire cu cele clericale și administrative, în sensul de a-i aduce pe calea cea dreaptă, nu s-au înregistrat decât 9 treceri la credința ortodoxă.

—

Luna Ianuarie 1943. S-au executat întocmai dispozițiunile Decretului Lege Nr. 927 din 30 Decembrie 1942, cu care ocazie nu s-au înregistrat rezistență din partea acestor sectanți. Cu această ocazie s-au luat severe măsuri de supraveghere și reprimare a oricărei acțiuni de propagandă din partea sectei.

Luna Februarie [1943]. Poliția Dorohoi, fiind informată că sectanții creștini după evanghelie continuă să activeze, a efectuat la data de 15 Februarie descinderi și percheziții domiciliare tuturor sectanților din acel oraș, găsind un vast material de propagandă sectară la Vasile și Saveta Dobriceanu, Pricob Gheorghe și Apescăriței Vasile.

Vasile și Saveta Dobriceanu, prin sentința Curții Marțiale Cernăuți Nr. 1.251/943, au fost condamnați la câte 15 ani muncă silnică.

---

¹¹⁴ Revista „Viață și Lumină”, a creștinilor după Evanghelie, a apărut la București, între 1928-1940.

Luna Martie [1943]. Poliția Suceava a înaintat cu acte dresate Curții Marțiale Cernăuți 6 sectanți, asupra cărora s-a găsit un vast material de propagandă sectară. Fiind puși în libertate de Parchetul Militar, au revenit la credința ortodoxă cu întreaga lor familie, compusă din 16 persoane.

Poliția Dorohoiu a înaintat aceleași instanțe doi sectanți evangheliști, care, cu toate măsurile de restricțiune luate contra lor, au celebrat cununia religioasă după ritul sectei¹¹⁵.

Luna Aprilie [1943]. Tendința de a rezista oricărei influențe de revenire la ortodoxism se menține cu încăpăținare în rândurile acestor sectanți.

Luna Mai [1943]. Poliția Dorohoiu a continuat acțiunea de reprimare a activității acestor sectanți, efectuând numeroase descinde- [38] -ri și percheziții domiciliare, în urma cărora au fost înaintați Tribunalului Militar Cernăuți un număr de 20 sectanți, asupra cărora s-a găsit material de propagandă.

Luna Iunie [1943]. Asprele sentințe date de Curtea Marțială Cernăuți contribuie foarte mult la scăderea moralului acestei secte, din cari motive încep să se înregistreze treceri la ortodoxism. Astfel 6 sectanți de pe raza Detașamentului de Poliție Herța revin cu forme legale la credința strămoșească.

Luna Iulie [1943]. Revin cu forme legale la ortodoxism 4 sectanți de pe raza comisariatului Săveni, județul Dorohoiu.

Luna August [1943]. Se observă în general că trecerile la ortodoxism nu sunt făcute din convingere, ci numai cu scopul de a se sustrage supravegherii și urmării polițienești.

În cursul acestei luni se înregistrează 37 de sectanți cari au dat declarații de renunțare la sectă și trecere la credința strămoșească. Nici unul n-a fost observat până în prezent să frecventeze biserica sau să respecte datinele creștinești. [39]

JUDECAREA SITUAȚIEI ȘI CONCLUZIUNILE GENERALE TRASE ÎN URMA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATE DE SECTA „CREȘTINII DUPĂ EVANGHELIE” ÎN CURSUL ANULUI 1942, ȘI MĂSURI DE LUAT PENTRU ANUL 1943

În cursul anului 1942 activitatea și propaganda sectei creștinii după evanghelie s-a menținut numai în rândurile membrilor și s-a desfășurat foarte discret, în sensul de a-și menține credința sectară și de nu a ceda propagandei de revenire la ortodoxism.

Cu toate măsurile luate de organele polițienești în unire cu cele clericale și administrative, în scopul de a-i aduce pe calea cea dreaptă, nu s-au înregistrat decât 9 cazuri de revenire în sânul bisericii ortodoxe, restul dând dovadă de reavoință și încăpăținare.

---

¹¹⁵ E vorba de doi tineri din cătunul Căndești, comuna Mihăileni, jud. Dorohoi, care la 7 martie 1943, după oficierea cununiei civile s-au cununat și religios. Cf. unei note a Centrului Contrainformativ Cernăuți, din 11 aprilie 1943: ACNSAS, dosar nr. D 15.280, f. 416.

- Față cu cele de mai sus, se impun pentru anul 1943 următoarele măsuri:
- Identificarea și supravegherea conducătorilor și predicatorilor, pentru a se constata dacă nu fac propagandă fie în sensul de a rămâne credincioși sectei, fie de a câștiga aderenți.
  - Idem a membrilor fanatici și a propagandiștilor de material de propagandă sectară.
  - Supravegherea contactului acestora cu alte persoane, pentru a se stabili activitatea lor.
  - Descinderi și percheziții domiciliare cât mai dese, pentru a se descoperi materialul de propagandă și a se constata dacă nu țin adunări.
  - Diferirea justiției celor vinovați, în care caz se vor aduna suficiente probe de vinovăție.
  - Supravegherea sectanților cari au revenit la ortodoxism sau au trecut la alte culte, pentru a se constata dacă trecerile sunt făcute din convingere sau numai de formă.
  - Intensificarea propagandei de revenire la credința strămoșească, în unire cu organele clericale și cele administrative. [40]

SITUAȚIA NUMERICĂ ȘI NOMINALĂ A CREȘTINILOR DUPĂ EVANGHELIE

Situația numerică

	<u>Terit. urban</u>	<u>Terit. rural</u>
Cernăuți.....	--.....	.257
Dorohoiu.....	88.....	.457
Câmpulung.....	--.....	.2
Rădăuți.....	53.....	.216
Hotin.....	--.....	.458
Storjineț.....	--.....	---
Suceava.....	--.....	.492

Total	141	1.882

Tabel nominal

1. DOROHOIU

1. Dobriceanu Vasile	40. Alexa Mihai
2. Dobriceanu Saveta	41. Alexa David
3. Grigoroșcuță Aurel	42. Alexa Petre
4. Pricopie Gheorghe	43. Bâlbă Petre
5. Apescăriței Vasile	44. Bâlbă Sofia
6. Pânzaru Haralambie	45. Bâlbă Maria
7. Pânzaru Ctin	46. Bâlbă Filareta
8. Crihan N. Ctin	47. Bâlbă Victoria
9. Pânzaru Catinca	48. Bâlbă Aneta
10. Pânzaru N. Saveta	49. Bâlbă Elena
11. Tântă M. Maria	50. Bâlbă Teodora
12. Clicleviț Ilie	51. Bâlbă Aurica
13. Vânzureac Dumitru	52. Cîrpan Neculai
14. Tofan Gheorghe	53. Cîrpan Elena
15. Hergelegiu Gh.	54. Cîrpan Elisabeta
16. Oniciuc Vasile	55. Lulciuc Eleonora
17. Filip Leon	56. Pânzaru Ioan
18. Atănăsoaie Gh.	57. Pânzaru Maria
19. Roclaciuc Ștefan	58. Pânzaru Elena
20. Atănăsoaie Vasile	59. Pânzaru Aurica
21. Filip Teodor	60. Ciornodolea Dumitru [41]
22. Mageru Melinte	61. Ciornodolea Toader
23. Mocanu Gheorghe	62. Ciornodolea Traian
24. Mocanu P. Aglaia	63. Ciornodolea Victor
25. Țiprișan Dumitru	64. Pânzaru N. Ioan
26. Țiprișan D. Ioan	65. Pânzaru Dumitru
27. Țiprișan D. Maria	66. Amariei Neculai
28. Sârghie P. Maria	67. Amariei Mandița
29. Țiprișan N. Ioan	68. Roman Eugenia
30. Țiprișan I. Ancuța	69. Roman Aurica
31. Țiprișan I. Ștefan	70. Trișrișan D. Pachița
32. Țiprișan I. David	71. Priprișan I. Ana
33. Țiprișan I. Alexandru	72. Pricopie Adela
34. Țiprișan I. Maria	73. Pricopie Pavel
35. Sârghie Maria	74. Pricopie Aurel
36. Sânduleac Maria	75. Pricopie Mihai
37. Alexa Al. Ctin	76. Pricopie Petre
38. Alexa Domnica	77. Pricopie Maricel
39. Alexa Ioan	78. Apescăriței Leonora

79. Apescăriței Maria
80. Apescăriței Anica
81. Apescăriței Ileana
82. Apescăriței Aristotel
83. Apescăriței Gheorghe

84. Apescăriței Petre
85. Apescăriței Magdalena
86. Apescăriței Ioan
87. Apescăriței Daniil
88. Apescăriței Ștefan

2. RĂDĂUȚI

1. Hostiuc Alexandru
2. Schipor Toader
3. Coroliuc Vasile
4. Horban Iordache
5. Horban Ruxanda
6. Coroliuc Maria
7. Bărbuță Neculae
8. Bărbuță Eleonora
9. Bărbuță Mircea
10. Bărbuță Lidia
11. Bărbuță Veronica
12. Bărbuță Ștefan
13. Oloieru Toader
14. Oloieru Natalia
15. Oloieru Teofil
16. Oloieru Olga
17. Andrusiac Smon
18. Andrusiac Catinca
19. Cârșmaru Mihai
20. Băncescu Eugen
21. Băncescu Saveta
22. Băncescu Eufrozina
23. Socaliuc Ilarion
24. Socaliuc Rahila
25. Socaliuc Isara
26. Socaliuc Aurora
27. Socaliuc Danila

28. Socaliuc Neculae
29. Cârșmaru Neculae
30. Cârșmaru Elisabeta
31. Cârșmaru Ion
32. Orendovici Ana
33. Zlătaru Maria
34. Bărbuță Ana
35. Breabăn Ștefania
36. Costiuc Domnica
37. Costiuc Ctin
38. Costiuc Dumitru
39. Costiuc Ioan
40. Costiuc Teofil
41. Costiuc Aurora
42. Costiuc Mihai
43. Costiuc Marta
44. Costiuc Lidia
45. Costiuc Dora
46. Orendovici Ioan
47. Schipor Adriana
48. Schipor Teodor
49. Schipor Silvia
50. Schipor Adriana
51. Schipor Teodor
52. Schipor Aurel
53. Schipor Stela [42]

**PLAN DE LUCRU
PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII INFORMATIVE
ÎN URMĂRIREA SECTEI CREȘTINI DUPĂ EVANGHELIE
PE ANUL 1943**

Problema creștină după evanghelie, pe raza acestui Inspectorat de Poliție, se va urmări din următoarele puncte de vedere:

I. Din punct de vedere al locului.

Problema se va urmări pe raza întregului Inspectorat de Poliție, în special în județul Dorohoiu și Rădăuți, unde numărul sectanților este destul de mare.

a. Se vor culege informațiuni asupra:

- locurilor unde se țin adunări,
- materialului de propagandă,
- informațiuni cu privire la propaganda orală,
- idem cu privire la diferite manifestări,
- idem cu privire la colectele de bani și în natură pentru ajutorarea celor din închisori sau lagăre¹¹⁶,
- idem asupra acțiunii de propagandă în rândurile lor pentru revenire la ortodoxism.

b. Se va avea în vedere următoarele obiective:

- casele suspecte,
- predicatorii și conducătorii,
- membrii fanatici și ceilalți,
- cei reveniți la ortodoxism sau trecuți la alte culte, etc. etc.

c. Mijloacele normale vor fi organele echipei speciale, iar cele suplimentare:

- informatori din rândurile lor,
- agenți acoperiți,
- clerul și ajutoarele lor,
- creștinii ortodocși,
- organele administrative locale și
- corpul didactic.

II. Din punct de vedere al timpului.

Acțiunea se va desfășura cu aceeași intensitate în tot cursul anului, gravitând în special asupra județului Rădăuți și Dorohoiu, unde numărul sectanților este mai mare.

III. Transmiterea informațiilor culese și legăturile pentru darea instrucțiunilor sunt aceleași prevăzute la celelalte secte. [43]

---

¹¹⁶ O notă a Inspectoratului General al Jandarmeriei, din 10 mai 1942, se referă la bapțiștii din comuna Moșaneț, județul Hotin, care au colectat 232 kg de pâine și 600 de ouă pentru ajutorarea coreligionarilor aflați în închisoarea Curții Marțiale Cernăuți. Vezi *Documente*, doc. 198, p. 477.

ISTORICUL SECTEI MILENISTE (RUSELISTE) [44]

ISTORICUL SECTEI MILENISTE¹¹⁷ (RUSELISTE)

Originea sectei. Întemeietorul sectei mileniste este Charles Taze Russell¹¹⁸, fiul unor negustori calvini, născut în 1852 în America. Acesta în anul 1872 ajunge să se convingă că Mântuitorul va veni pe pământ nu ca să judece lumea, ci s-o îndrepte, s-o prefacă în chip spiritual și curat. Prin urmare vrea să arate că mileniul cu împărăția de 1000 ani este pentru a îndrepta lumea, nu pentru a o judeca. Socotește că anul venirii Mântuitorului pe pământ este 1914, de când urmează să înceapă împărăția de 1000 [de ani].

—

Infiltrarea în România. Urmașul lui Russell, americanul bogat Rutherford¹¹⁹, reușește să convertească pe românul ardelean I. B. Sima¹²⁰, pe care-l pregătește predicator șef pentru români, mai ales că milenismul pătrunde în Ardeal deja din anul 1912, fiind adus și împrăștiat de ungurii Iosif Kiss și Carol Szabó¹²¹.

I. B. Sima reîntorcându-se din America, înființează o tipografie la Cluj, unde tipărește cărți mileniste.

Din Cluj secta se răspândește și în restul țării.

—

Doctrina. După mileniști lumea se împarte în 3 epoci.

Nu admit forma monarhică a statelor. Admit egalitatea de bunuri – principiu comunist. Neagă categoric dumnezeirea Fiului și a Duhului Sfânt. Nu cred în nemurirea sufletului. Botezul este considerat simbolul morții. Nu recunosc căsătoria religioasă.

—

Cutul. Cutul lor este o imitare caraghioasă a cultului creștin ortodox. Duminica dimineată țin așa-zisa oară de rugăciune, citindu-se mai multe rugăciuni.

---

¹¹⁷ În text apare, cu consecvență, „milenistă”, „milieniști”, în loc de „milenistă”, „milieniști”. În textul editat am pus forma corectă.

¹¹⁸ Charles Taze Russell (1852-1914), predicator american care a pus bazele mișcării numite „studentii în Biblie”. După moartea lui Russell s-a produs o schismă ce a dus la formarea a două mișcări: studenții în Biblie și martorii lui Iehova. În documentul nostru apare greșit: Rusell.

¹¹⁹ Joseph Franklin Rutherford (1869-1942), succesorul lui Charles Taze Russell, a avut un rol esențial în organizarea și dezvoltarea doctrinării a mișcării martorilor lui Iehova.

¹²⁰ Ioan (Iacob) B. Sima, român ardelean emigrant în SUA, unde a îmbrățișat credința milenistă. În 1920 el s-a întors în România, la Cluj, unde a înființat prima filială din România a Societății Studenților în Biblie. În 1927 a trecut la ortodoxie.

¹²¹ József Kiss și Károly Szabó, emigranți în SUA, în 1911 s-au întors în Transilvania, la Târgu-Mureș, unde au pus bazele unui grup de studenți în Biblie de limba maghiară.

Propaganda. Pentru propagandă milenistii au circa 30 de broșuri și reviste, dintre cari cele mai însemnate sunt: *Harfa lui Dumnezeu; Turnul de veghe*¹²²; *Vestea Mileanului; Vârsta de Aur; Studenții Bibliei; Vocea din urmă; Epoca de Aur; Un guvern de dorit; Socialismul și Biblia; Milioane ce trăesc nu vor mai muri niciodată; Este cu puțință să vorbească viii cu morții* etc. etc. [45]

ISTORICUL ÎN BUCOVINA

Pe raza Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți nu avem decât 3 mileniști, domiciliați în orașul Câmpulung, care-și păstrează această credință încă de când făceau stagiul militar în armata austro-ungară.

Se mai găsesc încă 2 pe raza teritoriului rural al județului Câmpulung, anume în comuna Poiana Stampei.

Afară de aceștia mai sunt încă 122, domiciliați pe raza teritoriului rural al județului Hotin.

Situația acestor sectanți se menține staționară.

Nu fac propagandă în sensul de a-și câștiga aderenți, dar nici nu revin la credința ortodoxă.

Concluziuni generale pe anul 1942

Cei 3 mileniști aflați în orașul Câmpulung își mențin credința sectară. Nu fac prozelitism, dar nici nu pot fi convertiți la credința ortodoxă.

Față cu această situație se impune de a se lua măsuri de intensificarea propagandei de convertire în sânul bisericii ortodoxe, în colaborare cu organele clericale și ajutoarele sale, precum și cu organele administrative.

În cursul anului 1943, situația se menține aceeași. [46]

JUDECAREA SITUAȚIEI ȘI CONCLUZIUNILE GENEALE TRASE ÎN URMA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATE DE SECTA MILENISTĂ ÎN CURSUL ANULUI 1942 ȘI MĂSURI DE LUAT PENTRU ANUL 1943

Secta milenistă nu formează o problemă de urmărit pe raza acestui Inspectorat de Poliție. Cei trei membri existenți își mențin credința sectară, fără a face prozelitism.

Față de această situație se impune de a se lua măsuri, în colaborare cu organele clericale și administrative, pentru intensificarea acțiunii de convertire la credința ortodoxă. [47]

---

¹²² „Turnul de veghe”, revistă a martorilor lui Iehova, tipărită în numeroase limbi, inclusiv în română.

SITUAȚIA NUMERICĂ ȘI NOMINALĂ A MILENIȘTILOR

Situația numerică

	<u>Terit. urban</u>	<u>Terit. rural</u>
– Câmpulung.....	3.....	2
– Hotin.....	7.....	122

Total	3	124

Situația nominală

1. Piticar Mihai – soț
2. Piticar Rozalia – soție
3. Piticar Ștefan – fiu [48]

ISTORICUL SECTEI „MARTORII LUI IEHOVA” [49]

ISTORICUL SECTEI „MARTORII LUI IEHOVA”

Originea. Secta este o desbinare din Asociația Studenților în Biblie (mileniști) și apare pentru prima dată în Anglia, de unde apoi trece și în Germania, iar pe urmă în restul Europei.

—
Infiltrarea în România. În România este introdusă prin anul 1932, de un pensionar din București, de origine etnică maghiară¹²³, și se răspândește mai întâi în Moldova pe urmă în celelalte provincii. Cuprinde un număr restrâns de aderenți, în special persoane lipsite de orice cultură.

Centrul sectei este în Germania, iar aderenții de la noi sunt în strânsă legătură cu cei din Elveția.

—
Doctrina. Fiind desbinați din secta milenistă, are aproape aceeași doctrină. Adepții însă refuză să-și mărturisească adevărata credință, susținând că formează o societate cu caracter strict biblic, care se mărginește la răspândirea de cărți, broșuri, reviste și biblii, în limba română și în alte limbi vorbite în țara noastră, unde se arată adevărurile biblice.

---

¹²³ E vorba de Martin Magyarosi, care în 1933 a înregistrat, ca societate anonimă, Societatea de Biblii și Tractate a Martorilor lui Iehova, cu sediul în București.

Organizația. Din punct de vedere al organizației, au un consiliu de administrație compus din director, membrii fondatori și ordinari, colportori etc., fiind obligați a răspândi prin orice mijloace material de propagandă, cu care ocazie propagă învățătura acestei secte și prin viu grai.

Prezintă pericol pentru biserica noastră, fiindcă tipăriturile difuzate sunt contra ei.

Membrii sectei pot fi identificați după materialul și propagandă ce-l răspândesc, care are indicația editurii „Martorii lui Iehova”.

ISTORICUL SECTEI ÎN BUCOVINA

Pe raza Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți secta numără 27 membri, dintre cari 19 în comuna Darabani, [50] județul Dorohoiu, și 8 în orașul Hotin.

În aceste județe secta apare după anul 1934.

La Hotin este înființată de baptistul Alexei Sandaga, care, nefiind ales conducătorul baptiștilor, trece la această sectă.

Luna Februarie 1942. În această lună Sandaga Alexei revine la ortodoxism cu întreaga lui familie compusă din 4 persoane. Ulterior a retrecut în sânul sectei, declarând că a făcut acest lucru numai de formă.

Propaganda dusă în rândurile sectanților făcută de autoritățile noastre, de a reveni la ortodoxism, a rămas fără rezultat.

Concluziuni generale pe anul 1942

Cu toate eforturile făcute de organele polițienești, cele clericale și administrative de a readuce la credința ortodoxă pe acești sectanți nu s-au înregistrat alte treceri decât a conducătorului sectei din orașul Hotin, Alexei Sandaga, care după scurt timp a revenit în sânul sectei, afirmând că a făcut acest lucru numai de formă. Pentru acest motiv a fost internat în lagăr.

Ceilalți sectanți din regiune au rămas pasivi la toate îndemnurile.

Anul 1943

Situația lor se menține staționară.

Aprilie. Poliția Hotin a înaintat cu acte dresate Curții Marțiale Cernăuți pe sectantul Alexei Sandaga de la Hotin, asupra căruia s-a găsit un vast material de propagandă sectară. Procesul este în curs de judecată.

În celelalte luni situația s-a menținut staționară. Reveniri în sânul bisericii ortodoxe nu s-au înregistrat. [51]

**JUDECAREA SITUAȚIEI
ȘI CONCLUZIUNILE GENERALE TRASE ÎN URMA ACTIVITĂȚII
DESFĂȘURATE DE SECTA „MARTORII LUI IEHOVA” ÎN CURSUL
ANULUI 1942 ȘI MĂSURI DE LUAT PENTRU ANUL 1943**

În cursul anului 1942, secta „Martorii lui Iehova” n-a desfășurat nici o activitate în sensul de a-și recruta noi aderenți.

Propaganda s-a menținut în cercurile lor, cu scopul de a nu ceda propagandei de convertire la credința ortodoxă, ci de a rămâne credincioși sectei din care fac parte.

Astfel se semnalează cazul conducătorului sectei Alexei Sandaga, din orașul Hotin, care în luna Februarie 1942 a revenit la ortodoxism și după scurt timp a retrecut la sectă, afirmând că trecerea a făcut-o numai de formă.

Atitudinea lor în cursul anului 1942 a fost caracterizată prin reavoință și indolență.

Față cu cele de mai sus, se impun pentru anul 1943 următoarele măsuri:

- Identificarea și supravegherea conducătorilor și predicatorilor.
- Identificarea și ținerea în strictă supraveghere a colportorilor, pentru a se descoperi materialul de propagandă sectar.
- Stricta supraveghere a membrilor sectei, precum și a legăturilor ce le au cu alte persoane.
- Efectuarea de percheziții domiciliare celor suspectți, pentru a se constata dacă sub formă de reuniuni familiare nu țin adunări și pentru a se descoperi materialul de propagandă.
- Identificarea și deferirea justiției a celor cari întrețin doctrina sectară, bineînțeles dacă sunt suficiente probe de vinovăție.
- Intensificarea propagandei de convertire la biserica ortodoxă, în unire cu organele clericale și administrative. [52]

**SITUAȚIA
NUMERICĂ ȘI NOMINALĂ A SECTEI**

Situația numerică

	<u>Terit. urban</u>	<u>Terit. rural</u>
– Cernăuți.....	--	--
– Storojineț.....	--	--
– Câmpulung.....	--	--
– Rădăuți.....	--	--
– Suceava.....	--	--
– Dorohoiu.....	19	55
– Hotin.....	8	341
[Total]	27	396

Situația nominală

[1. DOROHOIU]

1. Nicorici Costache	11. Mihăilă Teodora
2. Nicorici Aneta	12. Mihăilă Teodora
3. Nicorici Gheorghe	13. Mihăilă Ctin
4. Nicorici Ctin	14. Ilaș Gheorghe
5. Nicorici Leon	15. Mihăilă Vasile
6. Nicorici Victor	16. Mihăilă Anica
7. Nicorici Dumitru	17. Mihăilă Anica
8. Ailincăi Vasile	18. Mihăilă Petru
9. Ailincăi Vasile	19. Barbacaru Catinca
10. Mihăilă Dumitru	

2. HOTIN

1. Sandaga Alexei	5. Sandaga Tatiana
2. Sandaga Nădejde	6. Sandaga Pavel
3. Sandaga Lidia	7. Sandaga Maria
4. Sandaga Mihail	8. Sandaga Anatolie [53]

PLAN DE LUCRU PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII INFORMATIVE ÎN URMĂRIREA SECȚEI RELIGIOASE „MARTORII LUI IEHOVA” PE ANUL 1943

Această sectă se va urmări din următoarele puncte de vedere:

I. Din punct de vedere al locului.

Secta se va urmări atât pe raza teritoriului urban a[l] județului Dorohoiu și Hotin, unde avem asemenea sectanți, cât și pe teritoriul celorlalte poliții, pentru a se constata dacă nu se face propagandă de prozelitism.

Urmărirea se va efectua de către agenții echipei speciale, la care se va suprapune activitatea organelor poliției respective, precum și a agenților acoperiți și informatorilor ocazionali și a rezidenților.

În județele Dorohoiu și Hotin activitatea de urmărire se va desfășura în colaborare cu organele jandarmerești.

II. Din punct de vedere al timpului.

Problema se va urmări în tot timpul anului cu aceeași intensitate, gravitând în special asupra teritoriului urban a[l] județului Dorohoiu și Hotin.

III. Din punct de vedere al surselor de informațiuni.

a. Se vor culege informațiuni asupra:

- locurilor unde se țin adunări,
- materialului de propagandă,

- informațiuni cu privire la propaganda orală,
- idem cu privire la diferite manifestări,
- idem cu privire la colectele de bani și în natură pentru ajutorarea celor din închisori și lagăre,
- idem asupra acțiunii de propagandă în rândurile lor de revenire la ortodoxism.

b. Se va avea în vedere următoarele obiective:

- casele suspecte,
- predicatorii și conducătorii,
- membrii fanatici și membrii în general,
- cei reveniți la ortodoxism sau trecuți la alte culte,
- etc. etc.

c. Mijloacele normale vor fi agenții echipei special iar cele suplimentare:

- rezidenți,
- informatori,
- clerul și ajutoarele lor,
- creștinii ortodocși,
- organele administrative locale,
- corpul didactic. [54]

IV. Transmiterea informațiilor culese și legăturile pentru transmiterea instrucțiunilor se va face în funcție de urgență, anume:

- telegrafic,
- telefonic,
- prin curier în scris,
- text convențional
- sau clar în scris. [55]

I S T O R I C U L S E C T E I P E N T I C O S T A L I S T E [56]

I S T O R I C U L S E C T E I P E N T I C O S T A L I S T E

Originea sectei. Întemeietorul acestei secte este cismarul George Fox¹²⁴, care fiind persecutat de biserica puritană din Anglia, fuge în America (1680¹²⁵) și înființează o colonie sectară în Pensilvania. Se înmulțesc dealfel și în Anglia, dar se divid în două grupe: lătrători și săltători. Ulterior, adoptând anumite puncte doctrinare de la bapțiști și adventiști, se formează secta penticostalită moderată.

---

¹²⁴ George Fox (1624-1691) a fondat Societatea religioasă a prietenilor sau quakerii. În documentul nostru apare greșit: Gh. Fox.

¹²⁵ În document apare greșit: 1860.

Adeptul său, baptistul Charles Fox Parham¹²⁶ din America (Topeka, Kansas), a început să propovăduiască că va avea loc a doua pogorâre a Duhului Sfânt, ajungând chiar să creadă că Duhul Sfânt s-a pogorât peste 13 persoane, și anume peste membrii școalei biblice, în 3 Ianuarie 1901.

Infiltrarea în Europa. Puterea sugestiei cuprinde spiritele, secta se formează și se răspândește în California prin W. Seymour¹²⁷, în Norvegia prin pastorul Barrat¹²⁸, în Germania, mai întâi în Hamburg, prin misionarul Meyer¹²⁹ și preotul evanghelic J. Paul¹³⁰. Manifestările acestei secte a[u] avut în Germania un ecou extraordinar. Astfel se adunau câte 1.500-2.000 membri, cari începeau să cânte cu toată puterea, după un timp unul dintre conducători începea să spună o rugăciune și ceilalți o repetau; entuziasmul era în creștere; ici colo se auzeau oftări și strigăte de aliluia și exclamații „Mântuitorul este de față”. Femeile cădeau jos și se transfigurau. Oamenii robuști se rostogoleau pe jos în convulsioni. În fine începea vorbirea în limbi, probă că Duhul Sfânt este prezent. În timpul acestor manifestări ciudate, o femeie striga „toietoieto”.

Sectanții aveau pretenția de a vindeca bolnavii, a învia morții etc. etc.

Infiltrarea în România. Penticostalismul pătrunde în România în anul 1923, din America, prin Pavel Budeanu¹³¹, care-l seamănă mai întâiu în Banat, de unde s-a răspândit și în restul țării¹³². Acesta scrie o broșură intitulată „Primit-ați Duhul Sfânt?”, pe care o semnează Budeanu-evanghelist, după ce mereu în cuprinsul cărții spune „noi suntem bapțiști”. [57] În altă broșură, „Memoriul bisericilor lui Dumnezeu penticostale”, vorbește de împărăția de 1000 ani, de legea draconului, de lacul de foc. În a treia broșură, „Predicatorii și Biblia”, scrisă de Gheorghe Bradin¹³³, spune: ținta satanei este să împartă pe oameni în o mulțime de credinți, precum vedem astăzi.

Pavel Budeanu reușește să atragă la sectă pe predicatorul baptist Bododea¹³⁴, pe care-l plătește cu suma de lei 5.000 lunar. Acesta a scos revista „Glasul Adevărului”, schimbând-o după câteva numere în „Cuvântul Adevărului”¹³⁵.

¹²⁶ Charles Fox Parham (1873-1929) este considerat fondatorul și părintele doctrinar al penticostalismului. În documentul nostru apare cu numele: Carol Parham.

¹²⁷ William J. Seymour (1870-1922), pastor american de culoare, unul dintre inițiatorii mișcării penticostale.

¹²⁸ Thomas B. Barratt (1862-1940), pastor metodist născut în Anglia, fondator al mișcării penticostale în Norvegia.

¹²⁹ Emil Meyer (1869-1950), misionar în Hamburg, pionier al penticostalismului în Germania.

¹³⁰ Jonathan Paul (1853-1931), pastor penticostal, scriitor și teolog, a întemeiat prima organizație penticostală în Germania.

¹³¹ Pavel Budeanu (1886-1958), pastor, pionier al penticostalismului în România.

¹³² Pentru începuturile penticostalismului în România, vezi, între altele, Valeriu Andreiescu, *op. cit.*, p. 31 și urm.

¹³³ Gheorghe Bradin (1895-1962), fondator al credinței penticostale în România.

¹³⁴ Ion Bododea, predicator penticostal din Brăila, redactor responsabil al revistei „Cuvântul Adevărului”, ulterior „Glasul Adevărului”.

¹³⁵ Revista „Glasul Adevărului”, a penticostalilor, publicată la Brăilița-Brăila, în 1929; în anii 1930-1931 a apărut cu titlul „Cuvântul Adevărului”. În 1934-1937 „Cuvântul Adevărului” a fost publicat la Lipova, jud. Timiș-Torontal.

Bododea dă o denumire specială grupării sale, anume „Biserica lui Dumnezeu Apostolică”, care are reședința în Brăila¹³⁶. Din această grupare fac parte tremurătorii¹³⁷ din Nordul Moldovei – Dumbrăveni Verești, județul Botoșani, și comuna Bilca, județul Rădăuți.

—
Organizația. Tremurătorii au un comitet compus din trei predicatori: primul este V. Cristeanu din Bilca, [județul] Rădăuți, secundul Eugen Bodur din Burdujeni, fost predicator evanghelist, și al treilea Gh. Catargiu, fost predicator adventist, reîntors la ortodoxie.

—
Propagandă. Pentru propagandă folosesc o carte de cântări, numită „Harfa Bisericilor lui Dumnezeu”¹³⁸.

—
Doctrina. Credința penticostalistă este expusă în 12 articole, publicate în broșura „Memorii”. Totul se întemeiază pe Duhul Sfânt, care face pe credincioși să vorbească în limbi.

Suștin că Duhul Sfânt] purcede de la Tatăl și Fiul. Cred că Mântuitorul va veni atunci când și poporul lui Israil se va mântui. Admit mileniul și două morți. Învață că Duhul Sfânt are 9 daruri: înțelepciune, cunoștință, vindecare, minune, profeție, deosebirea duhurilor, feluri de limbi și explicarea limbilor, împărțite fiecărui credincios după vrednicie. La bolnavi nu cheamă medici, având pretenția de a vindeca boale și învia morții.

Penticostaliștii serbează „ordinele”, cum numesc ei botezul cu apă, Cina Domnului, Spălarea picioarelor, Ungerea cu olei a bolnavilor și Consacrarea (binecuvântarea) copiilor.

—
Cutul. Au un sfăt frățesc compus din predicatorii adunării, care-și aleg conducătorii lor. La rugăciune se adună marți, joi, sâmbătă și duminica toată ziua. După posturi de zile întregi, petrec în rugăciune și cântări, așteptând însuflarea Domnului. Se contemplează și se extaziază, stând în genunchi cu fața acoperită, până sunt apucați de mișcări și bolborosiri epileptice cu sunete nearticulate și neînțelese, când, spun ei, se propagă Duhul Sfânt și vorbesc în limbi. [58]

Istoricul [sectei] în Bucovina

Pe raza Inspectoratului de Poliție avem un număr de 50 penticostaliști în orașul Câmpulung și 35 în orașul Rădăuți, iar în restul regiunii nici unul.

---

¹³⁶ În anul 1931 s-a produs o sciziune în mișcarea penticostală din România, când, în frunte cu Ion Bobodea, mai mulți pastori și mai multe biserici s-au desprins de restul mișcării. Revista „Cuvântul Adevărului” a încetat să se mai tipărească la Brăila, redacția ei mutându-se la Lipova și fiind preluată personal de Gheorghe Bradin.

¹³⁷ Grupare în cadrul mișcării penticostale în perioada interbelică.

¹³⁸ Prima ediție: *Harfa bisericilor lui Dumnezeu*. Colecție de cântări spirituale pentru bisericile lui Dumnezeu de rit apostolic, Brăilița: „Cuvântul Adevărului”, 1930.

Câmpulung. Secta ia ființă în anul 1932, fiind propagată de conducătorul Miroșoi Gheorghe, originar din orașul Câmpulung. Secta are în prezent tendința de revenire la ortodoxism.

Rădăuți. Secta ia ființă în anul 1926, iar primul locuitor care a adoptat această credință a fost agricultorul Droniuc Maxim. Până în anul 1933 nu a prins rădăcini, iar după această dată ia un avânt deosebit prin apariția în localitate a predicatorului Ioan Bododel, care înființează la periferiile orașului mai multe case de rugăciuni clandestine. În anul 1933 un număr de 20 penticostaliști, în frunte cu Ioan Bododel, au fost dați judecății pentru activitate sectară interzisă, fiind condamnat el și un lot de 16 sectanți, la câte 10 zile închisoare. După condamnare Bododel a plecat la București, iar conducerea sectei a rămas pe seama predicatorului Droniuc Maxim.

August 1942. La data de 1 August 1942, cei 50 de sectanți penticostaliști din orașul Câmpulung au trecut la cultul evanghelic luteran, conform articolului 44 și 45 din legea pentru regimul general al Cultelor¹³⁹.

CONCLUZIUNI GENERALE PE ANUL 1942

În cursul anului secta penticostalistă n-a desfășurat nici o activitate în sensul de a-și câștiga aderenți.

Cei 50 de sectanți din orașul Câmpulung, pentru a răspunde negativ propagandei făcute în rândurile lor de a reveni la ortodoxism, au trecut cu forme legale la cultul evanghelic luteran, din cari motive persistă ferma convingere că această trecere au făcut-o numai de formă, cu scopul de a se sustrage supravegherii și urmării polițienești.

Penticostaliștii din orașul Rădăuți, cu toate sfaturile și propaganda desfășurată în rândurile lor de către organele polițienești, clericale și administrative, au rămas credincioși sectei din care fac parte. [59]

Luna Ianuarie 1943. S-a aplicat cu strictete dispozițiunile Decretului Lege Nr. 927/942, lându-se severe măsuri de supravegherea penticostaliștilor din orașul Rădăuți, cari au răspuns și răspund cu încăpăținare sfaturilor autorităților.

Februarie [1943]. Penticostaliștii persistă cu încăpăținare la menținerea credinței lor.

Martie [1943]. Poliția orașului Rădăuți a efectuat percheziții și descinderi domiciliare la un număr de 16 penticostaliști, găsind la 3 dintre ei material de propagandă sectară, iar restul au fost găsiți în adunare sub formă de clacă. Înaintați curții Marțiale Cernăuți, cu acte dresate, 5 dintre ei au fost condamnați la câte cinci ani închisoare.

Aprilie, Mai, Iunie, Iulie, August [1943]. Cu toată sentința de condamnare dată de Curtea Marțială Cernăuți, se constată în rândurile penticostaliștilor

---

¹³⁹ Referire la Legea pentru regimul general al cultelor, publicată în MOF, Partea I, nr. 89, 22 aprilie 1928, p. 3607-3613; reprodusă în C. Hamangiu, *Codul General al României*, vol. XXV-XXVI, București, 1930, p. 1039-1047.

aceeași reavoință și încăpăținare, persistând a menține credința sectară, neînregistrându-se nici un caz de revenire la credința ortodoxă. [60]

JUDECAREA SITUAȚIEI ȘI CONCLUZIUNILE GENERALE TRASE ÎN URMA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATE DE SECTA PENTICOSTALISTĂ ÎN CURSUL ANULUI 1942 ȘI MĂSURI DE LUAT PENTRU ANUL 1943

Deși secta penticostalistă n-a desfășurat în cursul anului 1942 nici o activitate în sensul de a-și câștiga aderenți, totuși s-a constatat că a activat întens – în rândurile membrilor – de a-și menține cu credință doctrina sectei.

Cu toată propaganda desfășurată în rândurile lor de organele polițienești, clericale și administrative, de a reveni la ortodoxism, s-a constatat că au persistat cu încăpăținare și, pentru a răspunde negativ acestei acțiuni, cei 50 de sectanți aflați pe raza poliției Câmpulung au trecut cu forme legale la cultul evanghelic luteran, fapt ce ne confirmă suficient că această trecere este făcută numai de formă, cu scopul de a se sustrage urmării și supravegherii polițienești.

Față de cele de mai sus, se impun pentru anul 1943 următoarele măsuri:

- Supravegherea predicatorilor și conducătorilor penticostaliști.
- Măsuri pentru identificarea propagandiștilor și colportorilor de material de propagandă.

- Stricta supraveghere a sectanților trecuți la alte culte, pentru a se constata scopul acestor treceri.

- Efectuarea de percheziții și descinderi domiciliare cu paza formelor legale – pentru a descoperi materialul de propagandă și a se constata dacă nu țin adună clandestine.

- Înaintarea cu acte dresate Curții Marțiale, a celor contra cărora sunt suficiente dovezi de vinovăție.

- Reprimarea cu energie a oricărei acțiuni sectare.

- Intensificarea acțiunii de revenire la ortodoxism, în colaborare cu organele clericale și administrative. [61]

SITUAȚIA NUMERICĂ ȘI NOMINALĂ A PENTICOSTALIȘTILOR

Situația numerică

	<u>Terit. urban</u>	<u>Terit. rural</u>
– Cernăuți.....	--	-
– Hotin.....	--	5
– Suceava.....	--	177
– Rădăuți.....	35	254
– Câmpulung.....	--	5
– Storojineț.....	--	-
– Dorohoiu.....	--	-

Total	35	441

Situația nominală

1. Droniuc Maxim – conducător	19. Vlonga Vitalia
2. Tofănel Nicolae	20. Curelar Vasile
3. Tofănel Viorica	21. Vlonga Magdalena
4. Tofănel Olga	22. Halus Maria
5. Văcăreanu Petre	23. Moroșan Eugenia
6. Văcăreanu Maria	24. Dan Veronica
7. Dan Ambrozie	25. Costea Ambrosie
8. Dan Elena	26. Costea Dumitru
9. Ilică Mihai	27. Costea Aspazia
10. Ilică Zenovia	28. Costea Olga
11. Ilică Stela	29. Rotaru Vasile
12. Vlonga Aurelia	30. Rotaru Panoria
13. Chiseliță Vichentie	31. Rotaru Nichita
14. Chiseliță Aspazia	32. Rotaru Elisabeta
15. Scânteii Maria	33. Bahrinceanu Trifan
16. Vlonga Dumitru	34. Bahrinceanu Aspazia
17. Vlonga Minodora	35. Irimescu Ioan [62]
18. Vlonga Gheorghe	

PLAN DE LUCRU PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII INFORMATIVE ÎN URMĂRIREA SECȚEI PENTICOSTALISTE PE ANUL 1943

Problema sectei penticostaliste de pe raza Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți se va urmări din următoarele puncte de vedere:

I. Din punct de vedere al locului.

Problema se va urmări pe raza Poliției Orașului Rădăuți și Câmpulung, primul unde sunt existenți un număr de 30 sectanți, iar secundul unde avem 50 de cazuri de penticostaliști trecuți cu forme legale la cultul evanghelic, precum și în celelalte județe, pentru a se reprimă la timp acțiunea de infiltrare.

II. Din punct de vedere al timpului.

Problema se va urmări cu aceeași intensitate în tot cursul anului.

III. Din punct de vedere al izvoarelor de informațiuni.

a. Se vor culege informațiuni asupra:

- locurilor unde se țin adunări,
- materialului de propagandă,
- informațiuni cu privire la propaganda orală,
- idem cu privire la diferite manifestări,
- idem cu privire la colectele de bani și în natură pentru ajutorarea celor din închisori și lagăre,
- idem asupra acțiunii de propagandă în rândurile lor, de revenire la ortodoxism.

b. Se va avea în vedere următoarele obiective:

- casele suspecte,
- predicatorii și conducătorii,
- membrii fanatici și membrii în general,
- cei reveniți la ortodoxism sau trecuți la alte culte,
- etc. etc.

c. Mijloacele normale vor fi agenții Echipelor Speciale, iar cele suplimentare:

- rezidenți,
- informatori,
- clerul și ajutoarele lor,
- creștinii ortodocși,
- organele administrative locale,
- corpul didactic,
- etc. etc.

IV. Transmiterea informațiilor culese și legăturile pentru transmiterea instrucțiunilor se va face în funcție de urgență, anume: telegrafic, telefonic, prin curier în scris, text convențional sau clar în scris. [63]

ISTORICUL LIPOVENISMULUI [64]

ISTORICUL LIPOVENISMULUI

Originea lipovenismului. Lipovenismul își are originea din rătăcirile religioase rascolnice din Rusia, din anul 1654-1666, când țarul Alexei Mihailovici și Patriarhul Nikon au hotărât prin Sinod îndreptarea cărților de slujbă bisericești, în care prin copiere se strecurase numeroase greșeli.

Această mișcare religioasă, care luase proporții mari, a fost înăbușită de regenta Sofia, cu ajutorul armatei, iar rascolnicii și-au găsit scăparea refugiindu-se prin păduri, în locuri retrase și peste frontieră.

Doctrina. Învățătura acestor sectanți era, în general, următoarea:

- Slujba bisericească să se facă numai după cărțile vechi de la Vladimir, care cuprind adevărata credință ortodoxă, prin care s-au mântuit toți țarii.
- Cuvântul Iisus să se scrie numai cu un singur „i”, adică Isus.
- Semnul crucii să se facă numai cu două degete.
- Aliluia să se cânte numai de două ori și
- Crucea de lemn sau de metal să se facă numai cu opt brațe.

Din cauza lipsei de preoți în rândurile rascolnicilor din nordul Rusiei, s-a format ramura bezpopoviților, adică a rascolnicilor fără preoți. În centru Rusiei, unde erau preoți, s-a format ramura popoviților, adică a acelor cu preoți.

BESPOPOVIȚII

Doctrina. Propăvăduiesc că antihrist a început să domnească de la Patriarhul Nikon (1666), care a distrus ortodoxia și tainele ei sfinte, pornind contra adevăratei biserici (care ar fi a lor).

Mențin crucea cu opt colțuri și închinarea cu două degete, socotind închinarea cu trei degete și crucea cu patru colțuri ca peceți ale lui antihrist. Spun că antihrist a domnit mai întâiu în biserica Romei, apoi a trecut în Răsărit și în timpul patriarhului Nikon a întemeiat ultima lui împărăție, în Rusia. Petru cel Mare este socotit ca întruparea lui antihrist. Considerând ca reprezentanți a[i] lui antihrist pe [65] erarhii bisericii, cum și autoritățile civile, se înțelege ușor de ce ei sunt nu numai contra preoției, dar și contra tuturor instituțiilor statului.

Organizația. Conducătorii sectei sunt aleși și se numesc „nastavnici”, adică conducători, și pentru a conduce comunitatea trebuie să aibă împuner-nicirea, care s-ar moșteni de la episcopul Pavel Colomenschi, și pe care o dă cu un oarecare ritual, un alt nastavinic. Viața lor s-a manifestat mai mult sub formă mănăstirească.

Din cauza desbinărilor de vederi, s-au format mai multe ramuri, între cari se numără și Pilipovenii, cari sunt lipovenii de astăzi.

POPOVIȚII

Episcopul Paven Colomenschi a fost contra revizuirii cărților de ritual la sinodul din 1654 și, murind după 2 ani, n-a mai avut cine hirotoni preoți pentru rascolnici, astfel că aceștia erau nevoiți a primi preoți fugiți din biserica ortodoxă, pe cari-i botezau în apă curgătoare, îmbrăcați în odăjdii, ca să nu-și piardă harul preoțesc.

Din moment ce statul rus a luat măsuri contra acestor preoți, popoviții au cerut guvernului dreptul a avea preoți hirotoniți, sub ascultarea sinodului ortodox, însă cu oficiere serviciul bisericesc după ritualul vechi.

Neobținând această favoare, s-au adresat Mitropolitului Moldovei, Antonie, în 1730, ca să le hirotonească un episcop, lucrul s-ar fi întâmplat dacă în acel timp nu era în vizită în Moldova Patriarhul Constantinopolului, Paisie al II-lea, care a cerut candidatului, în schimbul hirotoniei, să renunțe la schismă. Condiția a fost respinsă și hirotonia nu s-a făcut.

Profitând de faptul că episcopii erau foarte mult căutați de popoviți, mulți servitori episcopești se dădeau drept episcopi. Unul dintre aceștia, Epifanie, cu acte de recomandaje false, a fost sfințit de Mitropolitul Moldovei, Gheorghe, în 1721.

În anul 1844 popoviții reușesc să înființeze o episcopie a lor la Fântâna Albă, județul Rădăuți, unde era o colonie de lipoveni, cu consimțământul împăratului Austriei, reușind să instaleze episcop pe Ambrosie, în 1846, fost mitropolit de Bosnia, care a hirotonit episcopi pentru popoviți¹⁴⁰.

---

¹⁴⁰ Mitropolia ortodoxă rusă de rit vechi de la Fântâna Albă (azi în raionul Adâncata, regiunea Cernăuți, Ucraina) a fost înființată în anul 1846, în frunte cu mitropolitul Ambrosie Popovici. În 1940, după ocuparea Basarabiei și nordului Bucovinei, mitropolia și-a mutat sediul la Brăila.

LIPOVENII

Cunoscuți la început sub numele de filipoveni, după un oarecare Filip, monah din renumita mănăstire a bespopoviților „Vigorețkaia”, care a înființat un nou schit, din cauză [66] că n-a fost ales starețul mănăstirei. Cum stareții din acea mănăstire primiseră ordin să se roage pentru țar, filipovenii, tovarășii lui Filip, au găsit motive de acuzație. Detașamentul militar care impuse această regulă în mănăstire, cutreierând schiturile locurilor acelora, au dat și peste noul schit, unde aderenții lui Filip n-au voit să stea de vorbă cu noii veniți, ci încuindu-se în schit și-au dat foc (1742). Soldații n-au putut să-i salveze din cauză că dâșii au aruncat lemne în fântână ca să nu se poată scoate apa.

Pe temeiul jertfelor celor 30 de călugări arși s-a întemeiat lipovenismul, răspândindu-se și înmulțindu-se.

Au fost cazuri când părinții au ars copiii[i] ca să le înlesnească mai curând fericirea. Pentru aceste idei au fost urmăriți și supravegheați îndeaproape, fiind siliți să se refugieze peste frontieră.

—
În nordul Moldovei, Bucovina și Basarabia apar încă din secolul XVIII. Au la Fântâna Albă, județul Rădăuți, un mitropolit și câțiva episcopi.

—
Doctrina. În general au credința rascolnicilor. Nu vor să se roage pentru capul statului (țarul la ei). Propăvăduesc celibatul, martiriul cu arderea de viu și moartea prin foame pentru credință.

Cultul lipovenilor cu preoți (popoviți) este ca și cel creștin ortodox, cu mici deosebiri la proscomie și la pronunțarea unor părți din Sf. Liturghie.

Lipovenii sunt în general incuți și nu admit ca clericii lor să învețe în școli. Cântăreții lor sunt practicanți, iar preoții lor sunt aleși dintre cei mai buni cântăreți și evlavioși. Alegerea și înaintarea se face numai după prisosința de evlavie și a cunoștințelor practice.

Sunt și lipoveni cari s-au apropiat de biserica ortodoxă și-au primit să fie sub aceeași conducere administrativă, păstrându-și cărțile și ritualul vechi. Aceștia se numesc lipoveni omopiști.

Lipovenii bezpopoviți au un dascăl ca șef religios, numit nastavinic, care săvârșește toate rânduielile religioase permise unui simplu slujbaș laic. Dintre taine săvârșesc numai botezul. [67]

CONCLUZIUNI GENERALE PE ANUL 1942

Credința sectară lipovenească se menține numai în rândurile lipovenilor. Este singura sectă care nu încearcă să facă prozelitism în rândurile altor credincioși.

La finele anului 1942 s-a observat în rândurile lipovenilor un curent puternic de a serba sărbătorile după stilul nou¹⁴¹.

---

¹⁴¹ După 1924, când a fost introdus calendarul nou, gregorian (vezi nota 143), lipovenii au continuat să respecte calendarul vechi (iulian). În anii guvernului Antonescu autoritățile române

În acest scop s-au luat măsuri de intensificarea propagandei, care a avut ca rezultat faptul că lipovenii din orașul Hotin au sărbătorit sărbătorile Crăciunului după datina și obiceiul credinței ortodoxe.

Anul 1943

În urma măsurilor luate de Președinția Consiliului de Miniștri contra lipovenilor cari vor mai continua să respecte calendarul vechi, s-a constatat că toți lipovenii din regiunea noastră, în număr de 714, au revenit la stilul nou¹⁴². [68]

JUDECAREA SITUAȚIEI ȘI CONCLUZIUNILE GENERALE TRASE ÎN URMA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATE DE SECTA LIPOVEANĂ ÎN CURSUL ANULUI 1942 ȘI MĂSURI DE LUAT PENTRU ANUL 1943

Doctrina acestei credințe se menține numai în rândurile lipovenilor, fiind singurii dintre sectele religioase cari nu fac prozelitism din rândurile altor credincioși. Datorită măsurilor severe luate de Președinția Consiliului de Miniștri, precum și străduințelor depuse de organele polițienești, se constată la finele anului 1942 o tendința bine accentuată în rândurile lipovenilor de a trece la stilul nou. Propaganda a avut drept urmare că toți lipovenii din orașul Hotin, în număr de 408, au trecut la stilul nou, serbând Crăciunul odată cu ceilalți ortodocși.

Față cu cele de mai sus, se impun pentru anul 1943 următoarele măsuri:

- Intensificarea propagandei în rândurile lipovenilor, în colaborare cu organele administrative și cele clericale, de trecere la stilul nou.
- Supravegherea celor trecuți pentru a se constata dacă trecerile la stilul nou sunt din convingere sau numai de formă.
- Supravegherea activității preoților, dascălilor și conducătorilor lipoveni, pentru a se identifica propaganda ce o fac în rândurile aderenților lor.
- Se vor supraveghea deasemeni bisericile, capelele sau casele de rugăciuni, pentru a se stabili zilele în care fac rugăciuni. [69]

---

au luat măsuri pentru respectarea calendarului nou de către toți ortodocșii și se pare că în cazul lipovenilor ele au avut succes, după cum rezultă din rapoartele întocmite de organele de ordine. În legătură cu trecerea la calendarul nou a 157 de familii lipovenești din comuna Lipoveni, județul Suceava, la începutul anului 1942, mai multe documente în ACNSAS, dosar nr. D 15.280, f. 420-423. Autoritățile remarcă însă faptul că această trecere este făcută de formă.

¹⁴² Un document emis de Inspectoratul General al Jandarmeriei, la 17 februarie 1943, vorbește despre lipovenii din județul Cernăuți care au ținut sărbătorile după calendarul nou: *ibidem*, f. 367-368.

SITUAȚIA NUMERICĂ a Lipovenilor

	<u>Terit. urban</u>	<u>Terit. rural</u>
– Cernăuți.....	78.....	12.....
– Hotin.....	408.....	3.983.....
– Suceava.....	60.....	-.....
– Rădăuți.....	95.....	-.....
– Câmpulung.....	41.....	21.....
– Storojineț.....	32.....	-.....
– Dorohoiu.....	-.....	39.....

Total	714	4.055

În cursul lunilor Decembrie 1942 și Martie 1943, toți lipovenii de pe raza teritoriului urban a[l] Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți au trecut la stilul nou, încadrându-se în ordinea legală. [70]

PLAN DE LUCRU PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII INFORMATIVE ÎN URMĂRIREA LIPOVENISMULUI PE ANUL 1943

Pe raza teritoriului Inspectoratului Reg[ional de] Poliție Cernăuți lipovenismul se va urmări din următoarele puncte de vedere:

I. Din punct de vedere al locului.

Secta se va urmări pe raza Poliției Hotin, Rădăuți, Cernăuți, Suceava, Câmpulung, Storojineț și Dorohoiu, eșalonate după numărul lipovenilor existenți în regiunile respective.

II. Din punct de vedere al timpului.

Problema se va urmări cu aceeași intensitate în tot cursul anului.

III. Din punct de vedere al izvoarelor de informațiuni.

a. Se vor culege informațiuni cu privire la:

- activitatea desfășurată în rândurile lor de diferiți agenții propagandistici,
- propaganda orală desfășurată de conducătorii lor,
- colectele de bani și în natură și scopul lor,
- acțiunea de trecere la stilul nou.

b. Se vor avea în vedere următoarele obiective:

- bisericile, capelele și casele de rugăciuni,
- preoții, dascălii și conducătorii lipoveni,
- membrii în general,
- cei trecuți la stilul nou.

c. Mijloacele normale vor fi agenții echipei speciale, iar cele suplimentare:

- rezidenții,
- informatori,

- clerul ortodox și ajutoarele lor,
- creștinii ortodocși,
- organele administrative locale,
- corpul didactic.

IV. Transmiterea informațiilor culese și legăturile pentru transmiterea instrucțiunilor se va face în funcție de urgență, anume: [71]

- telegrafic,
- telefonic,
- prin curier în scris,
- text convențional,
- clar în scris. [72]

ISTORICUL STILISMULUI [73]

ISTORICUL STILISMULUI

[I. Din punct de vedere al locului.]

Apare după anul 1924, odată cu îndreptarea calendarului vechi și adaptarea ca stil oficial al celui gregorian¹⁴³. Această îndreptare a întâmpinat rezistența credincioșilor fanatici, care au continuat să serbeze după stilul vechi. Propaganda în acest sens a fost întreținută și de numeroși călugări fugiți din mănăstiri, cari cutreierând răsleți satele fac a propagandă contra calendarului îndreptat. Ulterior populația fiind clarificată prin conferințe publice și bisericești, au adoptat în întregime calendarul îndreptat.

Pe valea Ceremușului însă, precum și în alte localități locuite în majoritate de populație ucraineană, mișcarea stilistă a continuat fiind întreținută de conducătorii iridentei ucrainene, care instigau populația contra acestei îndreptări, urmărind prin aceasta separarea bisericii ortodoxe rutene de cea ortodoxă română¹⁴⁴.

---

¹⁴³ Biserica Ortodoxă Română a adoptat oficial calendarul gregorian în anul 1924, ziua de 1 octombrie devenind 14 octombrie 1924. O parte dintre ortodocșii din România au rămas însă pe stilul vechi, de unde numele de „stiliști”. Între grupurile care au refuzat să treacă la noul calendar s-au aflat și lipovenii. Între „stiliști” s-au aflat și credincioși români, dar marea majoritate erau de origine etnică rusă și ucraineană. Despre stiliști, vezi Constantin Cuciuc, *op. cit.*, p. 92-113.

¹⁴⁴ În anii 1941-1944 iredenta ucraineană a militat pentru alipirea Bucovinei și a nordului Basarabiei la statul ucrainean preconizat a fi constituit cu sprijinul Reich-ului. Mișcarea naționalistă ucraineană din Bucovina a avut și o componentă religioasă, cum rezultă și din acest raport al Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți. Pentru iredenta ucraineană, vezi Dumitru Șandru, *Bucovina și nordul Basarabiei în planurile iredentei ucrainene 1940-1944*, în RI, s.n., VIII (1997), nr. 3-4, p. 203-218; idem, *Mișcări de populație în România (1940-1948)*, București,

Pentru a-și ajunge scopul propagandiștii ucraineni au cătat să convingă pe conaționali lor că românii, dându-și seama că se trag din romani, intenționează să subordoneze biserica ortodoxă Papei de la Roma și încetul cu încetul, prin diferite reforme, să o transforme în biserică catolică.

Propaganda ucraineană a fost încurajată în decursul timpului și de unele partide politice românești, cum a fost Partidul Național-Țărănesc, care, pentru a obține voturile acestei minorități, le-a promis preoți după stilul vechi, respectiv desființarea calendarului îndreptat¹⁴⁵. În anul 1939, când țărăniștii ajung la putere¹⁴⁶, s-au semnalat numeroase mișcări ucrainene pe tema calendarului, cu care ocazie au alungat pe preoți și au încuiat bisericile, așteptând să li se trimită preoți după stilul vechi, după cum li s-a fost promis.

În urma măsurilor represive ce s-au luat contra lor au încetat orice activitate stilistă, mulțumindu-se să înainteze un memoriu Sfintei Patriarhii, prin care cereau să li se înființeze o episcopie ucraineană a Bucovinei, iar episcop să fie uns preotul Bohateriț din comuna Cozmeni, județul Cernăuți. [74]

Prin anul 1935 stiliștii ucraineni încep să revină la biserica ortodoxă, mai întâiu intelectualii și apoi țărănimea, așa că la data cedării teritoriului se aflau pe raza Inspectoratului Regional de Poliție Cernăuți un număr de circa 1.200 stiliști.

II. [Din punct de vedere al timpului.]

În prezent pe raza teritoriului urban a Inspectoratului de Poliție Cernăuți nu avem nici un stilist de origine etnică română.

În schimb, numărul stiliștilor ucraineni a crescut enorm datorită propagandei desfășurate de conducătorii mișcării ucrainene.

Această propagandă are un substrat politic, fiind făcută cu scopul de a separa minoritatea ucraineană de restul populației, urmărindu-se prin această anexarea Bucovinei de Nord la statul independent ucrainean¹⁴⁷.

Propaganda în acest sens a început să se desfășoare încă din luna August 1941, când preoții ucraineni din această regiune au fost subordonați Mitropoliei Bucovinene române. Conducătorii ucraineni nemulțumiți de acest fapt s-au adresat autorităților germane, cerând autonomia episcopiei ucrainene din Nordul Bucovinei și Basarabiei, sau eventuala subordonare a acestei episcopii bisericii galițiene, cu scopul de a menține pe cale oficială legătura cu Galiția.

Numărul exact al stiliștilor ucraineni nu se poate preciza, din cauză că parte dintre ei frecventează biserica în zilele de sărbători după stilul nou, iar cele după stilul vechi le serbează pe ascuns în sânul familiei lor.

Editura Enciclopedică, 2003, p. 39-53; Pavel Moraru, *Mișcarea iredentistă ucraineană din Bucovina (1941-1944)*, în *Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX*, vol. II, coordonatori Vasile Ciobanu și Sorin Radu, Sibiu, Tehno-Media, 2007, p. 147-168.

¹⁴⁵ În perioada interbelică Partidul Național Țărănesc a fost mai permisiv în ce privește politica statului român față de minoritățile etnice și religioase.

¹⁴⁶ Anul care apare aici e greșit. Partidul Național Țărănesc a ajuns la guvernare la 10 noiembrie 1928 (guvernul Iuliu Maniu); guvernările național-țărăniste (mai multe guverne prezidate de Iuliu Maniu, George G. Mironescu sau Alexandru Vaida-Voievod) au durat până la 14 noiembrie 1933, cu întreruperea reprezentată de guvernul de tehnicieni prezidat de Nicolae Iorga (18 aprilie 1931 – 6 iunie 1932).

¹⁴⁷ Vezi nota 144.

Din observațiunile făcute se poate afirma că circa 20-25% din totalul populației ucrainene, care numără 447.182 locuitori în regiunea noastră, sunt stiliști, iar restul adepți[lor] fiind influențați de propaganda conducătorilor iridențiști.

III. [Din punct de vedere al izvoarelor de informațiuni.]

În urma unei statistici făcută la finele anului 1942 s-a constatat că pe raza Poliției Câmpulung și Dorohoiu nu sunt stiliști.

Pe raza județului Rădăuți sunt circa 3.000-4.000 stiliști, în regiunea muntoasă a județului. În orașul Rădăuți și Siret nu este nici unul.

Pe raza teritoriului urban a[1] județului Hotin nu sunt stiliști, iar pe cel rural numai 18 persoane, toți în comuna Hajdeu acel județ, având conducător pe numitul Cojocari Mihail.

Pe raza teritoriului urban a[1] județului Cernăuți stilismul ocupă un procent de 80% numai în Tg. Nistrului, la o populație de 4.132 suflete, în majoritate ucraineni. [75]

Pe raza teritoriul urban a[1] județului Storojineț sunt 1.200 stiliști în orașul Vășcăuți, la o populație totală de 5.500 locuitori, în majoritate ucraineni. În suburbia Ciortoria, pendinte de comuna Vășcăuți, stilismul ocupă un procent de 60%. Această suburbie are o populație de 1.300 suflete.

[IV.] Se constată în general că majoritatea stiliștilor sunt în comunele locuite de ucraineni și în special în comunele limitrofe frontierei galițiene, unde locuitorii stau direct sub influența ucrainenilor din Guvernământul General. [76]

JUDECAREA SITUAȚIEI ȘI CONCLUZIUNILE GENERALE TRASE ÎN URMA ACTIVITĂȚII DEFĂȘURATE DE PROBLEMA STILISTĂ ÎN CURSUL ANULUI 1942 ȘI MĂSURI DE LUAT PENTRU ANUL 1943

Din studiul făcut asupra problemei stilismului din anul 1942, se constată că acest fel de sectarism este profesat în special în Nordul Bucovinei, în satele locuite în majoritate de populație ucraineană.

La aceștia se poate observa că nu este un stilism stabil, deoarece parte dintre ei țin sărbătorile și după stil nou și după cel vechi și numai o mică parte serbează după stilul vechi.

Din cercetările făcute s-a constatat că acest stilism nu este profesat din convingere, ci este întrebuițat ca mijloc de propagandă ucraineană, deoarece acești minoritari frecventează biserica și în zilele de sărbători după stilul nou, numai în cazul când slujba religioasă se oficiază în limba lor maternă.

Față cu cele de mai sus, se impun pentru anul 1943 următoarele măsuri:

- Identificarea și supravegherea tuturor propagandiștilor ucraineni.
- Supravegherea activității, precum și a persoanelor cu care vin în contact.
- Idem identificarea și supravegherea tuturor stiliștilor.
- Constatarea sistemului de propagandă întrebuițat.

– Intensificarea propagandei de revenire la stilul oficial, în colaborare cu organele clericale, cele administrative și ale corpului didactic. [77]

**PLAN DE LUCRU
PENTRU DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII INFORMATIVE
ÎN URMĂRIREA STILISMULUI PE ANUL 1943**

Stilismul se va urmări din următoarele puncte de vedere:

I. Din punct de vedere al locului.

Problema se va urmări pe raza teritoriului Nordului Bucovinei și Basarabiei, unde minoritatea ucraineană este în masă compactă.

II. Din punct de vedere al timpului.

Problema se va urmări cu aceeași intensitate în tot cursul anului.

III. Din punct de vedere al izvoarelor de informațiuni.

a. Se vor culege informațiuni asupra:

- materialului de propagandă,
- informațiuni cu privire la propaganda orală,
- idem cu privire la diferite manifestări,
- idem cu privire la colectele de bani și ajutoarele în natură, scopul lor,
- idem acțiunea de adoptare a stilului nou.

b. Se va avea în vedere următoarele obiective:

- casele suspecte,
- conducătorii iridentei ucrainene,
- stiliștii fanatici,
- etc. etc.

c. Mijloacele normale vor fi agenții echipei speciale, iar cele suplimentare:

- rezidenți,
- informatori,
- clerul ortodox și ajutoarele lor,
- organele administrative și corpul didactic.

IV. Transmiterea informațiilor culese și legăturile pentru darea instrucțiunilor se va face în funcție de urgență, anume: telegrafic, telefonic, prin curier în scris, text convențional, sau clar în scris.

ANIC, fond Direcția Generală a Poliției, dosar nr. 37/1943, f. 1-77, original, dactilografiat.

**Situation of the “Religious Sects” in the Province of Bukovina.
A Study Made by the Regional Inspectorate of the Police Cernăuți
from September 1943
(Abstract)**

Keywords: Romania, Bukovina, religious persecution, neo-Protestants, Baptists, Seventh-day Adventists, Brethren, Pentecostals, Jehova’s Witnesses.

The years 1940-1944 were in Romania a time of unprecedented persecution against neo-Protestant denominations that previously functioned legally (Baptists, Seventh-day Adventists, Brethren), and against other religious “sects”. This policy included a whole range of legislative, administrative and police measures, which culminated with the banning of these religious organizations, the closure of their houses of worship and the punishment of all public expression of faith. In the Province of Bukovina the persecution against the religious “sects” had a more comprehensive character and took more violent forms than in other parts of the country, the situation here being matched only by what happened in Bessarabia. The terrible persecution in Bukovina and Bessarabia has been related to the special status the two border provinces had in those years and to the project of the Antonescu government to achieve here a rapid homogenization of the population, not only in terms of ethnicity, but also under the confessional aspect.

In the present article an unknown archival document is published, i.e. a report (a study) of the Regional Inspectorate of the Police Cernăuți, from September 1943. The report, which was written at a moment when the persecution was at its peak, presents the situation of the religious “sects” in the Province of Bukovina (which included not only the proper Bukovina but also the counties of Hotin in Bessarabia and Dorohoi in the Old Kingdom) and lists the measures the authorities have taken against them in the period 1941 – September 1943. The following organizations have been considered here: the “Baptist sect”, “Seventh-day Adventist sect”, “Brethren sect”, “Millennists (Russelists) sect”, “Jehovah’s Witnesses sect”, “Pentecostalist sect”, “Lipovenism” and the “old-calendarists”. For every “sect” information is given on its history in the region, organization, number of pastors, number of believers (in some cases nominal lists of members are given), religious publications, activity etc. The measures taken by the authorities against “sects” are noted. The report speaks of arrests made by the police, indictments and convictions that these people have had in the years 1942 and 1943. It also deals with the forced conversions to Orthodoxy of neo-Protestant believers to which they have been subjected under the said policy. It is also shown in detail how the informative work of the inspectorate was organized regarding each “sect”. We have thus a comprehensive array of the religious persecution in the Province of Bukovina, made by the institution that managed this issue.

The study from the first part of the article analyzes the content of the report from September 1943 and makes an overview of the context in which this was elaborated, introducing in the discussion further archival materials with the same content.